T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİCİLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖĞRETMEN İLE VELİLERİN OKUL-AİLE İLİŞKİLERİNDEKİ ROL VE SORUMLULUKLARI

GÜLDEN BABAOĞLAN ÖZTÜRK

İzmir
2023

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİCİLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖĞRETMEN İLE VELİLERİN OKUL-AİLE İLİŞKİLERİNDEKİ ROL VE SORUMLULUKLARI

GÜLDEN BABAOĞLAN ÖZTÜRK

DANIŞMAN
Prof. Dr. Semiha ŞAHİN

İzmir
2023

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum "Öğretmen ile Velilerin Okul-Aile İlişkilerindeki Rol ve Sorumlulukları" adlı çalışmanın içerdiği fikri izinsiz başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında ve bölümlerinin yazımında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Dokuz Eylül Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve *intihal içermediğini* beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

08/02/2023

Gülden BABAOĞLAN ÖZTÜRK

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORİJİNALLİK RAPORU

Tarih: 07/03/2023

Tez Başlığı:

Öğretmenler ile Velilerin Okul-Aile İlişkilerindeki Rol ve Sorumlulukları

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam **114** sayfalık kısmına ilişkin, **06/03/2023** tarihinde **tez danışmanım tarafından** Dokuz Eylül Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nın sağladığı İntihal Tespit Programından (**Turnitin**-Tez İntihal Analiz Programı) aşağıda belirtilen **filtreleme tiplerinden biri** (uygun olanı işaretleyiniz) uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin **benzerlik oranı %18'dir.**

- http://www.kutuphane.deu.edu.tr/tr/turnitin-tez-intihal-analiz-programi/ adresindeki Tez İntihal Analiz Programı Kullanım Kılavuzunu okudum **X**

Filtreleme Tipi 1(Maksimum %15) □	**Filtreleme Tipi 2(Maksimum %30)** x
□ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, □ Kaynakça hariç, □ Alıntılar dâhil, □ Altı (6) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.	□ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, x Kaynakça dâhil, x Alıntılar dâhil.
EK 1- İntihal Tespit Programı Raporu İLK SAYFA Çıktısı. x **EK 2- İntihal Tespit Programı Raporu (Tümü) Cd İçinde.** □	

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esasları'nı inceledim ve yukarıda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı Soyadı : Gülden Babaoğlan ÖZTÜRK
Öğrenci No : [redacted]
Anabilim Dalı : Eğitim Bilimleri
Programı : Eğitim Yöneticiliği ve Deneticiliği
Statüsü : Yüksek Lisans x Doktora □

ÖĞRENCİ	**DANIŞMAN**
Gülden Babaoğlan ÖZTÜRK 07.03.2023	Prof. Dr. Semiha ŞAHİN 07.03.2023

Açıklamalar

1: Bu formu teslim etmeden önce sizden istenen bilgileri uygun kutucuğu (□) işaretleyerek doldurunuz.

Kullanıcı şifre vb. konusunda sorun yaşanması durumunda Üniversitemiz Merkez Kütüphanesinde bulunan Turnitin yetkilisine (Ali Taş Tel: +[redacted] veya [redacted]) başvurunuz.

2: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu" formu tezin ciltlenmiş ve elektronik nüshalarının içerisinde ekler kısmında yer alır.

3: Tez savunmasında düzeltme alınması durumunda bu form güncellenerek yeniden hazırlanır.

4: Turnitin-Tez İntihal Analiz Programına yükleme yapılırken Dosya Başlığı (document title) olarak **tez başlığının tamamı**, Yazar Adı (author's first name) olarak **öğrencinin adı**, Yazar Soyadı (author's last name) olarak **öğrencinin soyadı** bilgisini yazınız.

TEŞEKKÜR

Gerçekleştirdiğim bu çalışmanın her aşamasında desteğini benden esirgemeyen, öğrencisi olmaktan gurur duyduğum, görüş ve önerileri ile beni yönlendiren ve en çok da bu çalışmanın ortaya çıkmasında beni yüreklendirip motive eden, çok değerli danışman hocam Sayın Doç. Dr. Semiha ŞAHİN'e ve derslerime giren birbirinden değerli hocalarıma sonsuz teşekkür ederim. Hayallerimi gerçekleştirmemde her zaman yanımda olan, desteğini hiç esirgemeyen eşim, hayat arkadaşım, Emrah ÖZTÜRK'e, eğitim hayatımın her döneminde büyük emekleri olan, haklarını hiçbir zaman ödeyemeyeceğim ilk öğretmenim anneme, yoluma her zaman ışık olan ulu çınarım babama ve çok değerli ablalarıma sonsuz şükranlarımı sunarım. Bu çalışmayı gerçekleştirdiğim, iyi ilişkiler kurduğum çok sevgili öğretmenlere ve onların çok değerli velilerine de teşekkürü bir borç bilirim. Son olarak bu çalışmayı gerçekleştirirken bana olan inancını asla yitirmeyen, desteklerini hep hissettiğim tüm dostlarıma çok teşekkür ederim. Sizler iyi ki varsınız.

Gülden BABAOĞLAN ÖZTÜRK

İÇİNDEKİLER

ÖZET vi
ABSTRACT viii
BÖLÜM I 1
GİRİŞ 1
1.1. Problem Durumu 2
1.2. Amaç ve Önem 5
1.3. Problem Cümlesi / Alt Problem Cümleler 6
1.4. Sınırlılıklar 6
1.5. Varsayımlar 7
1.6. Tanımlar 7
BÖLÜM II 8
2.1. Okul-Aile İlişkileri 8
2.1.1. Okul 9
2.1.2. Aile 10
2.1.3. Öğretmen 11
2.2. Okul-Aile İlişkisinin Önemi 12
2.3. Okul-Aile İş Birliği 13
2.3.1. Öğretmen-veli iş birliğini gerektiren nedenler 15
2.3.2. Öğretmen-veli iş birliğinin sağladığı yararlar 15
2.3.2.1. Öğretmen-veli iş birliğinin öğrenci üzerindeki etkileri 16
2.3.2.2. Öğretmen-veli iş birliğinin veli üzerindeki etkileri 17
2.3.2.3. Öğretmen-veli iş birliğinin öğretmen üzerindeki etkileri 17
2.3.3. Öğretmen-veli iş birliğinde uyulacak ilkeler 18
2.3.4. Ailenin okul ve eğitime katılımını sağlama 20
2.4. Velilerle İletişim Kurma Yolları 23

2.5. Öğretmenlerin Rol ve Sorumlulukları 25
2.6. Velilerin Rol ve Sorumlulukları 29
2.7. Uzaktan Eğitim ile Öğretmenlerin Değişen Rol ve Sorumlulukları 31
2.8. Uzaktan Eğitim ile Velilerin Değişen Rol ve Sorumlulukları 31
2.9. Okul ve Ailenin Karşılıklı Beklentileri 32
2.9.1. Ailenin okuldan beklentileri 33
2.9.2. Okulun aileden beklentileri 34
2.10. Okul-Aile İlişkilerinde Yaşanan Sorunlar 35
2.11. İlgili Araştırmalar 36
2.11.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar 36
2.11.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar 41
BÖLÜM III 44
YÖNTEM 44
3.1. Araştırmanın Modeli 44
3.2. Çalışma Grubu 45
3.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları 47
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu 48
3.3.2. Yarı yapılandırılmış Görüşme Formu 48
3.4. Verilerin Analizi 49
3.5. Araştırmanın Geçerliği ve Güvenirliği 51
3.6. Araştırmacının Rolü 51
BÖLÜM IV 52
BULGULAR 52
4.1. Birinci Alt Probleme ilişkin Bulgular 52
4.2. İkinci Alt Probleme ilişkin Bulgular 54
4.3. Üçüncü Alt Probleme ilişkin Bulgular 55

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular 57
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular 59
4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular 61
4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular 63
4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular 65
BÖLÜM V 68
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER 68
5.1. Tartışma 68
5.2. Sonuç 79
5.3. Öneriler 80
5.3.1. Velilere yönelik öneriler 80
5.3.2. Öğretmenlere yönelik öneriler 81
5.3.3. Okul yöneticilerine yönelik öneriler 82
5.3.4. Araştırmacılara yönelik öneriler 83
KAYNAKÇA 84
EKLER 95
EK 1. ÖĞRENCİNİN AKADEMİK ÖZGEÇMİŞİ 95
EK 2. Uygulama İzinleri 96
EK 3. OKUL İZİNLERİ 97
EK 4. GÖRÜŞME FORMLARI 98
EK 5. BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU 100

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcı sınıf öğretmenlerinin özellikleri……..…….……...…….46

Tablo 2. Katılımcı velilerin özellikleri…….……..……...…….47

Tablo 3. Sınıf öğretmenlerinden elde edilen veriler……...……..……...……..48

Tablo 4. Velilerden elde edilen veriler…….…..……...…….49

Tablo 5. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre mevcut durumda okul-aile ilişkisi ve öğretmenlerin iletişim konusundaki rol ve sorumluluklarının niteliği ve önerileri…….....52

Tablo 6. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre öğretmenlerin rollerini icra etmelerini etkileyen sorunların nedenleri…….....……54

Tablo 7. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okul müdürü, araştırmacılık, hangi ebeveynin katılımı ve akademik başarı açısından okul-aile ilişkileri……...…….....55

Tablo 8. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre öğretmen ve velilerin rol ve sorumlulukları.....58

Tablo 9. Veli görüşlerine göre mevcut durumda okul-aile ilişkisi ve velilerin iletişim konusundaki rol ve sorumluluklarının niteliği ve önerileri……...……..…….…..60

Tablo 10. Veli görüşlerine göre öğretmen-veli ilişkisini etkileyen sorunların nedenleri…...61

Tablo 11. Velilerin görüşlerine göre okul müdürü, araştırmacılık, hangi ebeveynin katılımı ve akademik başarı açısından okul-aile ilişkileri…….....…….63

Tablo 12. Velilerin görüşlerine göre okul-aile ilişkilerine ilişkin öğretmen ve velilerin rol ve sorumlulukları……...…….....….65

ÖZET

ÖĞRETMEN İLE VELİLERİN OKUL-AİLE İLİŞKİLERİNDEKİ ROL VE SORUMLULUKLARI

Bu araştırmanın amacı, öğretmenler ile velilerin rol ve sorumluluklarının betimlenerek, farkındalığın artırılması ve bu rol ve sorumlulukları yerine getirme sürecinde öğretmenler ile velilerin nasıl bir yol izlediklerini ortaya koymaktır. Nitel araştırma modellerinden biri olan olgubilim modeli ile tasarlanan bu araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim-öğretim yılında İzmir ili Bayraklı ilçesindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ilkokullarda görev yapmakta olan 12 sınıf öğretmeni ve 12 veli oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen veriler, "Okul-aile ilişkilerinde öğretmenler ile velilerin rol ve sorumlulukları" isimli yarı yapılandırılmış görüşme formunun öğretmen ve veli versiyonları kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmada çalışma grubu belirlenirken amaçlı örnekleme yöntemi ile maksimum çeşitlilik örneklemesi yöntemleri kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir.

Araştırmanın bulgularına göre, mevcut durumdaki okul-aile ilişkisinde öğretmenler ile velilerin sıkı bir ilişki ve iş birliği içinde oldukları belirtilmiş, birbirlerine kolaylıkla ulaşabildikleri ve bu iletişimi ise çoğunlukla WhatsApp, yüz yüze görüşmeler ve telefon ile gerçekleştirdikleri ifade edilmiştir. İletişim konusundaki rol ve sorumlulukları ile ilgili olarak, iletişim biçimini geliştirmede veliler öğretmenleri ile daha sık görüşmenin gerekliliğini ifade ederken öğretmenler ise iletişim dilinin iyileştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenler ile velilerin rol ve sorumluluklarını gerçekleştirmelerini etkileyen sorunlarda pandemi döneminden önce öğretmenler velilerin onlara saygı duymamalarından kaynaklı sorunların yaşandığını belirtirken veliler ise kendi ilgisizliklerinden ve öğretmenleri ile iletişim eksikliklerinden kaynaklandığını ifade etmişler. Pandemi döneminde ise öğretmenler ile veliler uzaktan eğitimin getirdiği problemlerin bu sorunların temelini oluşturduğunu belirtmişlerdir. Okul müdürlerinin okul-aile ilişkilerinde üstlenmesi gereken destekleyici rolünü üstlendiği öğretmenler ile veliler tarafından belirtilmiştir. Fakat öğretmenler ile velilerin çoğunlukla okul-aile ilişkilerindeki rol ve sorumluluklarını geliştirmelerine ilişkin herhangi bir araştırma yapmadıkları verdikleri cevaplardan gözlemlenmiştir. Öğretmenler ile velilerin aralarındaki iletişimin öğrencilerin akademik performansını etkilediği ve

ebeveynlerden annelerin okul, öğretmen ve öğrenci ile daha çok iletişimde olduğu öğretmenler ve veliler tarafından ifade edilmiştir. Velilerin rol ve sorumluluklarına ilişkin veliler kendilerinin daha anlayışlı olmaları gerektiğini belirtmiş, öğretmenler ise velilerin sorumluluk alma bilincinin olması gerekliliğinden bahsetmişlerdir. Öğretmenlerin rol ve sorumluluklarına ilişkin alınan cevaplarda ise öğretmenlerin veli desteği almaları gerekliliği ile velilerle sıkı ilişkiler kurmaları gerekliliği ifadeler arasında yer almıştır. Veliler ise öğretmenlerin liderlik rolünün önemine vurgu yapmışlardır. Öğretmenler ile velilerin karşılıklı rol ve sorumlulukları ile ilgili veliler ile öğretmenler aralarında saygı ve empatinin olması gerekliliğinden bahsetmişlerdir.

Bu araştırmada, sınıf öğretmenleri ile velilerin okul-aile ilişkilerindeki rol ve sorumluluklarına dair farkındalıklarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yapılan içerik analizi sonucunda, okul-aile arasında kurulan iletişimlerde eksiklikler olduğu, bu eksikliklerin okul müdürlerini ve öğrencileri de etkilediği, ebeveynlerin ve öğretmenlerin rol ve sorumluluklarına dair bilinçli oldukları fakat bu davranışları gerçekleştirirken birbirlerinden devamlı destek bekledikleri elde edilen sonuçlar arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Okul, aile, rol ve sorumluluklar, okul-aile ilişkileri

ABSTRACT

THE ROLES AND RESPONSIBILITIES OF TEACHER AND PARENTS IN THE PARENT TEACHER ASSOCIATION

The aim of this research is to describe the roles and responsibilities of teachers and parents, to raise awareness and to reveal how teachers and parents follow in the process of fulfilling these roles and responsibilities. The study group of this research, which was designed with the phenomenology model, which is one of the qualitative research models, consists of 12 classroom teachers and 12 parents working in the official primary schools of the Ministry of National Education in the province of Bayraklı in the 2020-2021 academic year. The data obtained from the research were obtained by using the teacher and parent versions of the semi-structured interview form named "The roles and responsibilities of teacher and parents in the parent teacher association". Purposive sampling method and maximum diversity sampling methods were used while determining the study group in the research. The data obtained with the semi-structured interview form were analyzed with the content analysis method.

According to the findings of the research, it was stated that teachers and parents are in a close relationship and cooperation in the current school-family relationship, they can easily reach each other, and this communication is mostly done via WhatsApp, face-to-face meetings and telephone. Regarding their roles and responsibilities in communication, parents stated that it was necessary to meet with their teachers more frequently in order to improve the communication style, while the teachers stated that the communication language should be improved.While the teachers stated that the problems affecting the realization of the roles and responsibilities of teachers and parents were due to the fact that the parents did not respect them before the pandemic period, the parents stated that they were caused by their own indifference and lack of communication with their teachers. In the pandemic period, teachers and parents stated that the problems brought by distance education constitute the basis of these problems.It has been stated by teachers and parents that directors of schools take on the supportive role that they should assume in school-family relations. However, it was observed from their answers that teachers and parents mostly did not conduct any research on improving their roles and responsibilities in school-family relations. It has been stated by teachers and parents that the communication between teachers and parents affects the academic performance of students and that mothers from parents have more communication with the

school, teacher and student. Regarding the roles and responsibilities of the parents, the parents stated that they should be more understanding, while the teachers mentioned that the parents should be aware of taking responsibility. In the answers regarding the roles and responsibilities of teachers, the need for teachers to receive parent support and the need to establish close relationships with parents were among the statements. Parents, on the other hand, emphasized the importance of the leadership role of teachers. Regarding the mutual roles and responsibilities of teachers and parents, they talked about the need for respect and empathy between them.

In this study, it was determined that the awareness of classroom teachers and parents about their roles and responsibilities in school-family relations was high. In addition, as a result of the content analysis, it is among the results obtained that there are deficiencies in the communication between the school and the family, these deficiencies also affect the directors of schools and students, that parents and teachers are conscious of their roles and responsibilities, but they expect continuous support from each other while performing these behaviors.

Keywords: School, parents, roles and responsibilities, school-parents relations

BÖLÜM I

GİRİŞ

Ülkemizde eğitim kurumları Okul Öncesi, İlköğretim, Ortaöğretim ve Yükseköğretim olmak üzere 4 ana bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerden okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretimde, özellikle okul-aile ilişkilerinin önemine çok dikkat çekilmektedir. Bu öğretim kademelerinde iyi ve etkili şekilde gerçekleştirilen okul-aile ilişkilerinin eğitim-öğretimdeki tüm unsurları (öğretmen, öğrenci, veli, idareciler ve okulda çalışan tüm personeller) en pozitif şekilde etkilediği düşünülmektedir.

Okulların öğrenme çevresi olarak işlev görebilmesi için, kendisi dışındaki çevreyle ve daha geniş bir toplumla bir arada olduğunun farkında olup, hedeflerine ulaşabilmek için bu çevre ile ilişkilerini geliştirmesi gerekmektedir. Bu çevrelerden birisi de öğrencilerin aileleridir. Anne-babalar yalnızca öğrencilerin ilk öğretmenleri değil aynı zamanda öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin ortaklarıdır (Keçeli-Kaysılı, 2008).

Okulda çocuğun eğitiminden sorumlu olan öğretmenler, ebeveynler ile ne kadar çok iletişim içinde olursa amaçlarına ulaşmada o kadar başarılı olurlar. Çünkü çocuklar zamanının büyük bir kısmını ailelerinin yanında geçirirler ve aileler çocuklarının okulda öğrendiklerini destekleyici davranışlarda bulunmazlar ise okulda verilen eğitimin bir anlamı kalmaz (Çayak, 2013).

Yapılan bu çalışmanın ana temasını öğretmen ile velilerin rol ve sorumlulukları oluşturmaktadır. Öğretmenlere yüklenen rollerden olan rehber olma ve yönlendiricilik rolleri temelinde zengin bir içerik taşımaktadır. Bu sebeple öğretmenler pasif konumda bulunuyor gibi görünse de tüm bu eğitim-öğretim sürecinin belirleyicisidir. Velileri de eğitim sürecinden ayrı düşünmek imkansızdır. Öğrencilerin ilk öğretmeni olan anne-babalar, onların ilerleyen eğitim-öğretim hayatlarında da tam destek sağlamalıdır. Velilerin evdeki ve okuldaki yönlendirici rolünü de benimsemek gerekir (İnci, 2015).

Günümüzde veli ile öğretmenlerin okul-aile ilişkileri bağlamında; sorumluluklarının bilincinde olması ve gereken tüm davranışları sergilemesinin hem okul hem de öğrencilere dair ne denli önemli ve geliştirici bir etkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır. Sadece öğretmen veya sadece veli kaynaklı bir eğitim eksik kalan bir yaklaşım olmaktadır. Velinin okul ile kuramadığı her ilişki eğitimde ciddi yaralar açmaktadır.

Değişen ve gelişen dünya içerisinde eğitimciler, her koşulda ve durumda eğitim öğretime olanak sağlamak durumundadır. Bu eğitimin kalitesi de kuşkusuz öğretmen-öğrenci, okul-aile arasında kurulan güçlü bağlar ile artırılabilir. Bu nedenle hem öğretmenlere hem de velilere farklı bir bakış açısı sağlayacak olan bu araştırmanın alanyazına da katkı sağlaması beklenmektedir.

1.1. Problem Durumu

Okul; eğitim amacı ile kurulmuş özel bir çevre olarak düşünülebilir. Okul adı verilen bu özel çevrenin 3 temel işlevi vardır. Birincisi; öğrencileri dış çevrenin zorluklarından korumak ve onlara hayatı kolaylaştırabilmektir. Bu gibi durumlar için yetiştirilen yönetici ve öğretmenlerin öğrencilere göstereceği her türlü yardım, onları korumak konusunda çok büyük yardım sağlayacaktır. İşlevlerden ikincisi; öğrencilerin dış çevrelerinde karşılaşabilecekleri istenmeyen ve olumsuz davranışlardan onları korumaktır. Son olarak üçüncü işlev ise dengelemedir. Okulun dışındaki çevre ve yaşam her öğrenci için farklıdır. Fakat okulda bu farklar (ekonomik, kültürel, sosyal) dengelenmeli ve her öğrenci için adil bir öğrenme ortamı oluşturulmalıdır (Başar, 2016).

Okul, çocuğun yaşamında aileden sonra gelen en önemli toplumsal kurumdur. Okul, sadece çocuğa hayatı boyunca gerekli olan bilgileri ve değerleri kazandırmakla kalmaz, aynı zamanda topluma uyum sağlayabilmesi için gerekli olan sosyal becerileri de kazandırır. Çocuğun okula başladığı ilk yıllarda ailelerin ve öğretmenlerin tutumları, çocukların eğitim hayatlarında ve sosyal yaşantılarında başarılı olabilmesi için çok önemlidir.

Öğretmen; eğitim vereceği alanı, pedagojik formasyonu ve genel kültür ile ilgili formal eğitim almış, belirli bir program dahilinde, düzenlenen ortamlarda, tanımlanan bir süreç içerisinde, belirli bir ücret karşılığında toplumun eğitim ihtiyacını profesyonel bir şekilde karşılayan kişi olarak tanımlanabilir (Sabancı, 2011).

Aile; toplumun en temel yapısını yansıtan en küçük birimdir. Doğumdan itibaren çocuğun psikolojik ve sosyal tüm gelişiminde ailenin büyük bir önemi vardır. Eğitim, ailede başlar. Çocuğun sağlıklı bir benlik algısı geliştirebilmesi ve özerkleşebilmesi, ebeveynlerin davranışlarına bağlıdır. Çocuk doğumdan itibaren tüm davranış örüntülerini (paylaşmak, yaşama etkin bir şekilde katılmak, kendine yetebilmek…) geliştirebilmeyi ailesinden öğrenir. Okul çağına erişmiş çocukların kişilikleri büyük ölçüde şekillenmiştir. Ancak okul çocuk için yeni bir dünya anlamına gelir ve bu sayede aile ile okulun zorunlu etkileşimi oluşmaya başlar (Aydın, 2007).

Ailenin sahip olduğu birçok işlev yanında en önemlilerinden birisi, belki de birincisi eğitici bir özelliğe sahip olmasıdır. Ailenin bu işlevini, çocuk doğurmak ve onun bakımı, beslenmesi ve korunmasıyla birlikte düşünmek gerekir. Aslında ailenin eğiticilik işlevi, onun yapısıyla ilgilidir. Eğer aile uyumlu, iç ve dış organizasyonu normal, toplumdaki çeşitli gelişmeler onun yapısını bozacak bir mahiyette değilse, çocuk için mükemmel bir eğitim yuvasıdır (Akyüz, 2018).

Bir okulda öğretmen, yönetici ve çalışan diğer personellerin sorumlulukları kadar velilerin de sorumlulukları vardır. Okullarda önemli bir yere sahip olan aile katılımlı etkinliklere katılım sağlamaları, velisi olduğu öğrencisinin bağlı bulunduğu sınıfın öğretmeni ile sağlıklı bir iletişim kurabilmeleri ve bu iletişimi çocuklarının okulda problem yaşamaları haricinde, normal zamanlarda da sağlayabilmeleri, okulda verilen akademik eğitimin yanı sıra evde de öğrencilerin bu konularda desteklenmesi bu sorumluluklardan bazılarıdır. Velinin bu sorumluluklarının farkına varabilmesi için öğretmenlerin de bu konuda onlara destek olması ve onları yönlendirmesi gerekir. Çünkü veli okul içerisinde kendisine en yakın öğretmeni bulur. Çocuğu ile ilgili özel durumlarını, çocuğunun ilgi ve yeteneklerini öğretmen ile paylaşarak herkesten farklı bir bağ kurar. Öğretmenin veliye olan tutumu, velinin okula yakınlığı ve uzaklığının da belirleyicisidir. Bir öğretmen velileri ile ne kadar sıkı bir bağ kurup, onları da bu sistemin içine ne kadar dahil edebilirse veli de okula gelmeyi, okuldaki veli rolünü üstlenmeyi o kadar kabul edecektir.

Alanyazın incelendiğinde, velilerin öğretmen ve okul yöneticilerinden her zaman destek bekledikleri Şahan'ın (2011) araştırmasında yer almış olup, velilerin rolleri ile ilgili Topcu (2013), velilerin çoğunluğunun okuldaki çalışmalara katılmak istediklerini belirtmiş ancak bu konuda okul yönetimi ve öğretmenler tarafından yönlendirilmeye ihtiyaç duyduklarını ifade etmiştir. İnci (2015) ise araştırmasında, velilerin eğitim-öğretim sürecinde yapılandırmacı yaklaşıma dair rollerini yerine getirdiklerini fakat bu yaklaşım hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları için okuldan destek beklediklerini belirtmiştir.

Öğretmenlerin rollerine ilişkin olarak Karakuş (2003) yürütmüş olduğu çalışmada, öğretmenlerin yapısalcı öğretim yaklaşımını bilmedikleri halde yapısalcı öğretmen rollerini benimsediklerini ifade etmiş, Yeşilyurt (2006) ise sınıf içi öğretmen rollerine ilişkin görüşlerde genel olarak öğretmenlerin bu rolleri çok önemli düzeyde bulduklarını belirtmiştir. Öğrencilerin ev ödevlerine yönelik tutumlarına ilişkin ise Öcal (2009) çalışmasında öğretmenlerin ve velilerin önemli rol oynadıklarını belirtmiştir.

Okul ile aile arasında kurulan nitelikli ilişkilerin etkilerini evde, sınıfta, genel olarak okul ortamında ve tüm bu ilişkiye dahil olan kişilerin sosyal çevrelerinde de görebilmek mümkündür. Örneğin; öğrencisinin velisi ile sağlıklı bir iletişim kurabilen öğretmen, mesleğini yapmaktan büyük mutluluk duyan, öğrencileri ile alakalı, oluşabilecek çeşitli problemlere karşı daha çözüm odaklı olabilirken; velisi ile sağlıklı iletişim kuramayan öğretmen ise kendini bu sistemin içerisinde daha yalnız, etkisiz ve yaşanabilecek problemlerin sebeplerine takılı kalan bireyler haline gelebilmektedir.

Okul-aile ilişkileri ile ilgili Gökçe'nin (2000) araştırmasında hem okul yöneticilerinin hem öğretmenlerin hem de velilerin tamamına yakınının devamlı etkileşim ve iş birliği içinde olması gerektiği konusunda görüş birliği içerisinde oldukları; Aydoğan'ın (2006) araştırmasında ise ilköğretim okullarının çevre ile olan ilişkisinin istenilen boyutta olmadığı ve ailelerin katılımlarının daha işlevsel hale getirilmesinin gerekliliği belirtilmiştir. Çalık (2007) çalışmasında okul-aile ilişkilerinin var olan durumu ile ilgilenmiş, bu ilişkinin geliştirilmesi ile ilgili birtakım öneriler sunmuştur. Ceylan ve Akar (2010) da hem öğretmenlerin hem de velilerin okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi yönünde görüş birliği içerisinde olduklarını ifade etmişlerdir.

Gelişen ve değişen dünyamızda, eğitim sisteminin içerisine dahil olan birçok etken olduğu bilinmektedir. Bu sistemi etkileyen sebepler her geçen yıl farklılıklar gösterebilmektedir. Okul ile aile arasında kurulan ilişkinin temelinde her iki tarafın da bazı rol ve sorumluluklarının olduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Fakat zaman ilerledikçe bu rol ve sorumluluklarda da farklılıklar görülmekte, değişimler yaşanmaktadır.

Çok yakın bir tarihte gerçekleşen ve tüm dünyayı etkisi altına alan pandeminin de bu okul-aile ilişkilerindeki karşılıklı rol ve sorumlulukları değiştirdiği ve bu sorumlulukların önemini arttırdığı görülmüştür. Özdoğru (2021) araştırmasında, Covid-19 pandemi sürecinde velilerin mevcut rollerine yeni rollerin de eklendiğini belirtmiş, velilerden bu rollere uygun görev ve sorumlulukları yerine getirmelerinin beklendiğini ifade etmiştir. Uzaktan eğitim sebebi ile okullara gidemeyen öğrencilerin aileleri (özellikle okul öncesi ve ilkokul düzeyinde) evlerinde bu eğitim sisteminin içine dahil olmak durumunda kalmışlardır. Öğrencilerin ders saatinde bilgisayar başında olmaları, ödev kontrolleri, yapılacak fiziksel çalışmalar vb. gibi aktivitelerin takip edilmesi sorumluluğu öğretmenden veliye geçmek durumunda kalmıştır. Öğretmenler sınıfın içerisinde öğrencileri ile yüz yüze eğitim yaparken bir anda teknolojinin eğitime entegre edilmiş hali olan uzaktan eğitim ile sürece devam etmek durumunda kalmışlardır.

Alanyazında öğretmenlerin ve velilerin rol ve sorumluluklarına ilişkin belirli bazı konular ile ilgili araştırmalar olduğu, bu araştırmaların yalnızca veli veya öğretmen rolleri ya da sorumlulukları üzerine yoğunlaştığı ya da her ikisinin de rollerinin yalnızca bir değişken açısından ele alındığı görülmüştür. Bu araştırmaların bazıları şu şekildedir; Sünbül, (1996), Öksüz (2002), Karakuş (2003), Çelikten, Şanal ve Yeni (2005), Yeşilyurt (2006), Öcal (2009), Çubukçu, Özenbaş, Çetintaş, Satı ve Şeker (2012), Topcu (2013), İnci (2015), Özdoğru (2021). Bu sebeple gerçekleştirilen bu çalışmanın gerek konu alanı gerekse çalışma grubu farklılığı sebebi ile literatüre önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2. Amaç ve Önem

Eğitim-öğretim hayatının temelini oluşturan ilkokul kademesinde, okul-aile ilişkilerine yönelik yapılan bu çalışma; öğrenci gelişimi, başarısı, davranışları, veli tutumları, öğretmen-veli ilişkisi, öğretmen ile veli arasında yaşanan ve yaşanabilecek sorunlar, çözüm yolları gibi konularda araştırmacılara ve uygulayıcılara gerekli bilgileri sağlayabilecektir.

Türkiye'de okul-aile ilişkileri üzerinde alanyazına baktığımızda, ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin ve yöneticilerin okul-aile ilişkilerindeki rol ve sorumlulukları ile ilgili çalışmalar yapıldığı gözlenmiştir. Araştırmalara okul-çevre ilişkileri düzeyinden bakıldığında Aydoğan (2006), Yiğit ve Bayrakdar (2016) yer almaktadır. Okul-aile iş birliği ile ilgili görüşlere bakıldığında Genç (2005), Özdemir (2018), Işık (2007) ve Gül (2007) yer almaktadır. Anne baba ve okul-aile iletişim etkinlikleri ile ilgili görüşlere bakıldığında ise Binicioğlu (2010) ile Çalışkan ve Ayık'ın (2015) çalışmaları görülmektedir. Okul aile birliklerinin okul-aile ilişkilerindeki rollerine bakılacak olursa, Kandemir (2010) ve Kebeci (2006) yer almaktadır. Okul aile ilişkilerinde öğretmen ve velilerin rollerini belirlemeden önce aralarındaki sorunlara değinilecek olursa Çelik (2005) ve Porsuk (2010) yer almaktadır. Son olarak anne-baba eğitimlerinin eğitim sürecine katkıları, sorumluluklarını yerine getirmeleri ve ailelerin ilgilerinin çocuklarının başarısı üzerindeki etkilerine bakılacak olursa da Sugeçti (2019), Özel ve Zelyurt (2016), Erdoğan ve Demirkasımoğlu (2010), Şengönül (2019) ve Ereş (2010) yer almışlardır.

Yapılan bu araştırma, çalışma grubunun içerisinde bulunan hem veli hem de öğretmenlerin beklentilerini anlayabilmek ve farkındalıklarını artırabilmek açısından diğer araştırmalardan farklılık göstermektedir. Nitelikli ve sağlıklı bir okul-aile ilişkisinin kurulması için öğrenci ile doğrudan bağlantılı olan öğretmen ile velinin rollerinin neler olduğu, bu rollerin ne kadar farkında oldukları ve sorumluluk bilinci ile hareket ederek gereken tüm noktalarda üzerlerine düşen görevleri yerine getirmeleri gerekmektedir. Bu rol ve

sorumluluklarının betimlenmesi ve öğretmen ile veli haricinde okuldaki yöneticilere de bazı öneriler içermesi açısından araştırma oldukça önemlidir. Araştırmanın hem kapsamı hem de araştırma sonucunda elde edilen veriler ile gerek araştırmacılara gerekse uygulayıcılara kılavuz niteliğinde bir çalışma olacağı düşünülmektedir.

1.3. Problem Cümlesi / Alt Problem Cümleler

Sınıf öğretmenleri ve veli görüşlerine göre mevcut durumda okul-aile ilişkisinin niteliği ve kendi rol ve sorumlulukları nelerdir?

Alt Problemler:

1. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre mevcut durumda okul-aile ilişkisi ve öğretmenlerin etkili iletişim konusundaki rol ve sorumluluklarının niteliği ve önerileri nelerdir?
2. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okul-aile ilişkisinde öğretmenlerinin rollerine icra etmelerini etkileyen sorunların nedenleri nelerdir?
3. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okul müdürü, araştırmacılık, hangi ebeveynin katılımı ve akademik başarı açısından okul-aile ilişkileri ve etkileri nelerdir?
4. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre öğretmen ve velilerin rol ve sorumlulukları nelerdir?
5. Veli görüşlerine göre mevcut durumda okul-aile ilişkisi ve öğretmenlerin iletişim konusundaki rol ve sorumluluklarının niteliği ve önerileri nelerdir?
6. Veli görüşlerine göre öğretmen-veli ilişkisini etkileyen sorunların nedenleri nelerdir?
7. Veli görüşlerine göre okul müdürü, araştırmacılık, hangi ebeveynin katılımı ve akademik başarı açısından okul-aile ilişkileri ve etkileri nelerdir?
8. Veli görüşlerine göre okul-aile ilişkilerine ilişkin öğretmen ve velilerin rol ve sorumlulukları nelerdir?

1.4. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma, 2020-2021 eğitim öğretim yılında İzmir ili Bayraklı ilçesindeki ilkokullarda görev yapan öğretmenler ile her bir öğretmenin sınıfında bulunan veliler ile görüşülerek yarı yapılandırılmış görüşme formuna verdikleri cevaplarla sınırlıdır.
2. Bu araştırmada elde edilen veriler araştırmada kullanılan veri toplama aracı ile sınırlıdır.

1.5. Varsayımlar

Araştırmada öğretmen ve velilerin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorulara ilişkin görüşlerini samimi bir şekilde cevapladıkları varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Okul: Bu araştırmada "okul" sözcüğü ile Milli Eğitim Bakanlığına bağlı, resmi ilkokullar kastedilmektedir.

Aile: Bu araştırmada "aile" sözcüğü ile evlilik kurumu ile bir araya gelen iki karşıt cinsin hayatlarını birlikte sürdürme kararı ve bu karar neticesinde kuruma daha sonrasında dahil olan çocukların bakımını ve sağlıklı gelişimini üstlenen bireyler kastedilmektedir.

Rol: Bu araştırmada "rol" sözcüğü ile bireylerden beklenen kalıplaşmış davranışlar kastedilmektedir.

Sorumluluk: Bu araştırmada "sorumluluk" sözcüğü ile bireylerden kendilerine verilen rol ve görevleri yerine getirmeleri kastedilmektedir.

DGS: Dile getirme sıklığı

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde okul-aile ilişkileri, öğretmen-veli iş birliği ve bu iş birliğinin öğrenci, veli, öğretmen üzerindeki etkileri, ailelerin okula katılımının sağlanması, veliler ile iletişim kurma yolları, okul-aile ilişkilerinde yaşanan sorunlar, öğretmenler ile velilerin rol ve sorumlulukları, uzaktan eğitimde öğretmenlerin ve velilerin değişen rol ve sorumlulukları ile okul ve ailenin karşılıklı beklentileri konusunda yapılmış araştırmalar ele alınmaktadır.

2.1. Okul-Aile İlişkileri

Okullarda yürütülen formal eğitimin daha etkin bir hale gelmesi ve daha nitelikli öğrenciler yetiştirilmesi konusu, uzun yıllardır eğitim bilimlerinin içinde var olan bilim insanlarının uğraş alanlarından birisi olmuştur. Okul çağındaki bir çocuğun eğitimini bütüncül bir bakış açısı ile ele alındığında, bu eğitimi etkileyen informal kaynaklar arasında ailenin büyük bir paya sahip olduğu ön plana çıkmaktadır. Bu anlamda ailenin, çocukların eğitiminde en büyük etkiye sahip informal oluşumlar olduğu söylenebilir (Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010).

Ev ve okul, bugün çocukların gelişiminde belki de en sürdürülebilir çevrelerdir. Bu nedenle araştırmacılar, son yıllarda, artan bir sıklıkla çocukların okul başarısında ailelerin yani ebeveynlerin rollerine değinmektedir. Genel olarak araştırmalarda konuya iki farklı yönden yaklaşılmıştır. İlki, veli-öğretmen iletişimi ve ailelerin okul komiteleri ile okula katılımlarının araştırılmasını kapsamaktadır. İkincisi ise çocukların akademik gelişimiyle ilgili olan evdeki ebeveynin davranışlarının araştırılmasına yöneliktir (Rogers, Theule, Ryan, Adams ve Keating, 2009).

Öğretmenler okul-aile ilişkilerinde köprü görevi gören kişilerdir. Bu görevi üstlenen öğretmenlerin iletişim dili açık ve anlaşılır olmalıdır. Okul ve aile arasındaki nitelikli iletişim, öğrencilerin de sosyal ve akademik alandaki başarılarını pozitif yönde etkileyecektir. Bu sebeple bu iki kurum arasında kurulacak samimi ilişkiler aradaki iletişimin kalitesini artırarak güçlü bağların oluşmasını sağlayacaktır.

2.1.1. Okul

Okul, eğitim sisteminin genel, özel amaçları ile temel ilkeleri doğrultusunda, öğrencilere istendik bilgi, davranış ve becerilerin bilimsel yöntemlerle kazandırıldığı bir örgüt olarak nitelendirilebilir (Aytaç, 2013).

Eğitim öğretim hizmetlerinin planlı bir şekilde sunulduğu okullar, toplumsal sorumlulukları olan bir örgüttür. Bireylerin eğitiminde rol oynayan diğer kurumlardan, okulları ayıran en önemli özellik ise bu kurumların sorumlu ve planlı olmalarıdır (Küçüker, 2019).

Okul, sosyal bir kurum ve özel bir mekan olarak eğitimin planlı-programlı bir şekilde gerçekleştirilmesinin mümkün olduğu yerdir. Bugünün standartlarında iyi bir okulun; öğretme ve öğrenmeyi dört duvar arasına sıkıştırmayan, toplum ile yakın ilişkiler kuran, içinde bulunduğu toplumun sağladığı veya sağlayabileceği tüm fırsatlardan yararlanan ve aile ile yapılacak iş birliğinin verimliliğini maksimum seviyeye çıkaracak bir kurum olması gerekmektedir (Oktay, 2020). Özellikle günümüzde verimliliği maksimum düzeye çıkartabilen okulların veli ile iş birliği içinde olduğu, bulundukları çevrenin özelliklerini göz ardı etmedikleri, yeniliğe ve gelişime direnç göstermeyip günümüz dünyasının gelişmelerini yakın takip ettikleri gözlemlenmiştir.

Bulunduğu çevrenin özelliklerini de içinde barındıran okulu canlı ve yaşayan bir organizmaya benzetmek mümkündür. Çevrenin olumsuz etkilerini öğrencilere yansıtmayarak onlara yalnızca olumlu etkiler sağlamayı hedefleyen okullar çevreden etkilenen değil çevreyi etkileyen ve liderlik yapan konumda olmalıdır (Aytaç, 2013).

Açıkalın (2016) okulların, eğitim sisteminin,

1. en işlevsel parçası,
2. eylemsel sınırlarının ve çerçevesinin belirleyicisi ve
3. üst sistemin sınırında, uçta, ilk düzeyde, üretim amaçlı somut örgütlenmesi,

olduğu bu 3 özelliğinin öne çıktığını ifade etmiştir.

Toplumun eğitim kavramı ve eğitim hizmeti ile bağdaştırdığı kurumların okullar olması sebebiyle toplumun eğitim hizmetlerinden memnuniyetsiz olması ile okullardan memnuniyetsiz olması aynı anlama gelmektedir. Okulları diğer eğitim kurumlarından ayıran en temel özellik ise çalışmalarının insan üzerine olması ve onu geliştirebilme yeteneğinin olmasıdır. Okulların bireyleri geliştirebilme işlevlerini ise öğrenim çevresi ve etkinlikler yoluyla gerçekleştirdiği görülmektedir. Bu nedenle okul yöneticilerinin dikkatlerini yoğunlaştırmaları gereken alanlar; okullarında gerçekleştirilen öğrenim eylemleri ile ilişkili

olarak, toplumun istemleri, sorunları, öğrenciler, veliler ve okulda çalışan personellerdir (Açıkalın, 2016). Eğitim öğretim faaliyetleri yalnızca okullarda gerçekleşen bir süreç olmadığı için okul ve aileyi farklı işlevlere sahip kurumlar gibi görmemek gerekir.

2.1.2. Aile

Aile, iki karşıt cinsin hayatlarını birlikte sürdürme kararı ile oluşan bir yapıdır. Bu birlikte hayatı birlikte geçirme isteğine daha sonradan çocukları da dahil olur. Böylece aile ve aile denilen kurumun akrabalarında artış gözlemlenir. Anne babalar çocuklarını yasalar çerçevesinde istedikleri gibi yetiştirme hakkına sahiptirler (Başaran, 1996).

Aydın'a (2007) göre "Aile, toplumun temel niteliklerini yansıtan en küçük birimdir. Çocuğun fiziksel ve psikolojik gelişiminde ailenin önemli bir yeri vardır. Eğitim, ailede başlar. Çocuğun sağlıklı bir benlik algısı geliştirerek özerkleşmesi, ailenin tutumuna bağlıdır" (s.45).

Yolcu 'ya (2014) göre aile, okula başlamadan önce çocuğun yaşantısındaki ilk ve en önemli sosyal ilişkiler sistemini oluşturmaktadır. Çocuğun kimliğini kazandığı, sosyal kültürel değerleri öğrendiği bir ortamdır onun ailesi. Çocuk, büyüyüp yetişkin bir birey olduğunda kendi kuracağı ailesinde ve toplumun içinde rol alabilmeyi, okul ile iyi ilişkiler kurabilmeyi sağlıklı bir aile ortamında var olarak öğrenir. Çocuğun toplum içerisinde başka insanlara nasıl davranması gerektiği, karşılaştığı sorunlarla nasıl başa çıkması gerektiğini öğrenmesi gerekir. Bu gibi durumlara çocuğunu hazırlayarak ona örnek davranışlar sergileyecek kurum ailedir (Akt. Güneş, 2016).

Okulun temel insan kaynaklarından biri olan veliler, okullardan çocukları aracılığı ile eğitim hizmeti alan kişilerdir. Veliler bir yetişkin olarak okul ve öğrenciler ile daha ilgilidirler. Bunun sebebi olarak da çocuklarının okulda var olmaları ve onların okulda yaptıkları ile ilgili olmalarıdır. Bu sebeple öğrencilere göre veliler okul ile daha çok ilgilidirler. Bu ilginin sebeplerine bakılacak olursa, velilerin çocuklarına okulda daha iyi davranılıp davranılmadığını öğrenmek gibi görünse de temel sebebin çocuklarının okul tarafından iyi yetiştirilebilmeleri beklentisi olmaktadır (Yavuz, 2011). Öğrencilerin okullarda nitelikli bir eğitim alarak başarı göstermeleri ise onların en yakınında olan ailelerinin de okul ile iyi ilişkiler içerisinde olmasını gerektirmektedir. Fakat okullar görevlerini yerine getirirken kimi zaman veliler ile çatışmaya düşebilirler. Bu çatışmanın sebepleri olarak ise okulun doğru olarak nitelendirdiği bazı davranışların velilere yanlış gelmesi veya tam tersi durumlar söz konusu olabilir.

Türkiye'de her ailenin eğitime farklı katkıları bulunmaktadır. Ailelerin; sosyo ekonomik durumları, eğitime olan bakış açıları, çocukları ve diğer çevreleri ile kurdukları

iletişim şekilleri gibi birçok etmen onların aile içi dinamiği hakkında bizlere bilgi sağlamaktadır. Her ailenin kendine özgü bir dinamiği olduğu düşünüldüğünde, bu ailelerde yetişen öğrencilerin de eğitim-öğretim yaşantısında farklı etkiler yaratacağı düşünülmektedir.

Dam'ın (2008) "Öğrencini Okul Başarısında Aile Faktörü" adlı çalışmasının amacı, öğrencinin okul başarısı üzerinde ailenin oynadığı rolü araştırmaktır. Araştırmada çıkarılan sonuçlara göre; öğrencinin kişilik gelişiminde olduğu kadar okul başarısında da ailenin büyük bir etkisinin olduğu, huzursuz aile ortamı gibi ortamların öğrencilerin davranış ve başarılarını etkilediği, ailenin eğitimin önemini kavrayamaması ve çocuğuna karşı ilgisiz tutum göstermesinin öğrenciyi başarısızlığa sürüklediği ve öğrencinin bir eğitim basamağındaki başarısızlığının sonraki eğitim basamaklarını da etkileyerek domino etkisi yarattığı gözlenmiştir.

2.1.3. Öğretmen

Milli Eğitim Temel Kanununda öğretmenlik; devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği olarak tanımlanmaktadır (MEB, 1973). Öğretmenlik kavramının Türk Dil Kurumunda ise 3 tanımı bulunmaktadır. Birinci tanıma göre öğretmen; resmi ya da özel bir eğitim kurumunda çocukların, gençlerin ya da yetişkinlerin istenilen öğrenme yaşantılarını kazanmalarına kılavuzluk etmek ve yön vermekle görevlendirilmiş kimse. İkinci tanımında ise; bilgi, görgü ve yaşantısı ile belli dal ve alanlarda başkalarının yetişme ve gelişmesinde yardım eden kimse. Ve son olarak üçüncü tanımında; öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği öğrenimi bitirerek ya da yeterlikleri kazanarak öğretmenlik yapma yetkisini elde etmiş olan kimsedir (TDK, 2023).

Başaran'a göre (1996), öğretmenlik mesleği, sürekli yetişmeyi de beraberinde gerektiren bir meslektir. Çünkü ülkenin siyasal, kültürel, endüstri, teknik ve eğitim bilimleri gibi alanları sürekli gelişmekte. Bu sebeple bu kadar hızlı gelişen ve değişen dünyada öğretmenlerin öğrencilerini eski yöntemlerle ve bilgilerle yetiştirmesi, öğretmenin kendini yenilememesi olanaksızdır. Bu konu ile ilgili Aydın'ın (2015) değindiği Waldorf eğitimcileri ise öğretmenlerin kendilerini geliştirmesini sadece kişisel bir çaba olarak değil, mesleki niteliklerinin en önemli boyutu olarak görmektedirler.

Oğuzkan (1971) öğretmenliğin üç yönünün bulunduğu inancındadır. Bunlar; bir öğretmen nerede görev alırsa alsın her şeyden önce toplumumuzun aydın ve uyanık bir üyesi olmalı, öğretmenlerin çağdaş bilim ve tekniğin hızlı gelişimi sonucunda giderek küçülen dünyamızın sorunlarına eğilen bir kişi olması gerektiği ve son olarak ise değerini ve önemini

herkesin kabul ettiği öğretmenlik mesleğinin yetenekli bir üyesi olması gerektiğidir. Çelikten ve diğerleri ise (2005), iyi bir öğretmende bulunması gereken özellikleri şu şekilde belirtmektedir:

1. Öğrencilerine karşı açık görüşlü ve objektif olabilme
2. Öğrencilerin gereksinimlerini ve beklentilerini dikkate alma
3. Eğitimde bireysel farklılıkların önemini kavrayabilme
4. Eğitim ile ilgili sorunları bilimsel yöntemlerle araştırabilme
5. Eğitim teknolojisindeki yenilikleri yakından takip etme
6. Toplumsal değişmelerin farkında olup yorumlayabilme
7. Yenilik ve gelişmelere açık, kendini sürekli yenileyebilme
8. Yüksek başarı beklentisi içinde olma
9. Araştırmacı bir yapıya sahip olma

Çubukçu ve diğerleri (2012), "Yönetici, Öğretmen, Öğrenci ve Veli Gözünde Öğretmenin Sahip Olması Gereken Değerler" adlı çalışmada yöneticilerin en yüksek frekans ile öğretmenlerin sahip olması gereken özelliklerden özverili ve hoşgörülü olmayı dile getirdikleri görülmüştür. Öğretmenler ise bir öğretmende olması gereken en gerekli özelliğin rehberlik yapabilme olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrenci görüşlerinde öğretmenlerin sahip olması gereken temel değerin iletişim becerisi olduğu görülmüştür. Veliler ise öğretmenlerin mesleki niteliklerini daha değerli görmektedirler.

2.2. Okul-Aile İlişkisinin Önemi

Okul ile aile arasında kurulan ilişki, öğrencilerin akademik ve sosyal anlamdaki başarılarını da etkilemektedir. Bu sebeple kurulan bu ilişkinin büyük bir özveri ile yürütülmesi, öğretmenlerin de bu konuda destekleyici kişiler olması gerekmektedir. Öğrencilerin yaşamlarının büyük bir bölümünü geçirdiği iki temel kurum olan okul ve ailenin, eğitim anlayışlarının da birbiri ile örtüşmesi gerekmektedir. Fakat bazı durumlarda bu iki kurumun eğitime olan yaklaşımları ile beklentileri birbiri ile örtüşmemektedir (Çelik, 2005).

Sarıtaş'a (2020) göre, okul ile aile arasında kurulan ilişki, yalnızca velilerin okula olan güvenini artırmakla kalmaz, veli desteğini sağlayan okulların da hedeflerini gerçekleştirebilme düzeylerini olumlu düzeyde etkiler. Okula katılım sağlamaları konusunda velilere gereken destek sağlandığında, veliler de öğrencileri ile ilgili kararların alınıp uygulanmasında okul ile birlikte sorumluluk almaya istekli olmaktadırlar. Velilerin okula katılımlarını sağlayabilmenin yolları ise Sarıtaş'a (2020) göre şunlardır:

1. Okuldaki eğitim-öğretim mekanlarının düzenlenmesi için velilerden destek alınabilir.
2. Okulda gerçekleştirilecek olan faaliyetlerin hazırlanması ve uygulanması aşamalarında velilere de bazı görevler verilebilir.
3. Okul içerinde gerçekleştirilecek olan faaliyetlere velilerin de katılım sağlamaları istenebilir. Bu konuda veliler desteklenebilir.
4. Okulda yardıma ihtiyacı olan öğrencilere velilerin yardımcı olmaları istenebilir.
5. Özel yetenekleri olan velilerin okulda öğrenciler ile birlikte çalışmalar yapmaları istenebilir.
6. Okula destek sağlamak için yardım kampanyalarında velilerin de görev almaları sağlanabilir.
7. Okulda özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler için velilerle birlikte özel çalışmalar gerçekleştirilebilir.

Türkiye'de aile katılım çalışmalarına gereken önem verilmemektedir. Buna rağmen okul-aile ilişkilerinin temeli bu aile katılım çalışmaları ile gerçekleştirilmektedir. Ebeveynlerin okulda öğretmenler ve okul yöneticileri ile kuracağı sıkı ilişkiler öğrencilerin de hem akademik hem de sosyal alandaki başarılarını etkilemektedir.

2.3. Okul-Aile İş Birliği

Toplumun en küçük yapısını oluşturan ailelerin okulları, okulların da aileleri etkilediği düşünülmektedir. Aileler ile okulların birbirleriyle yakın ilişki kurduğu düşünüldüğünde bu yapıların birbirinden ayrı düşünülmesi de olanaksızdır (Ergin ve Kurum, 2013). Bu konu ile ilgili eski ABD Eğitim Bakanı Rod Paige'in "Okullar ailelerin yardımı olmadan gelişemez" dediği çok net bir mesajı bulunmaktadır. (Paige, 2002, Akt. Bracke ve Corts, 2012).

Epstein (1994), aile-okul ortaklığını, öğrencilerin akademik becerilerini, öğrenmeye karşı olumlu tutumlarını, özgüvenlerini, bağımsızlıklarını, diğer başarılarını ve başarı gösteren öğrencilerin özelliği olan diğer davranışlarını artırmalarına yardımcı olan bir ortaklık olarak görmektedir (Akt. Jacobs, 2008).

Çocukların gelişimi ve okuldaki başarıları, okul yöneticileri, veli, öğretmen ve öğrencinin iş birliği ile çevre koşullarının uyumlu olmasına bağlıdır. Okul-aile iş birliği; veli, öğretmen, yönetici ve öğrencileri, okul kültürü çevresinde eğitimsel değerlere dayalı olarak bir araya getirip, ortak hedef ve amaçlar etrafında birleşmelerini, bu konu hakkında fikir alışverişi yaparak birbirlerine nasıl katkıda bulunabilecekleri hakkında ortak görüş ve eylem

birliği sağlar. Etkili olarak nitelendirebileceğimiz okul-veli-öğretmen iş birliği, yaşanabilecek olumsuzlukların da önüne geçebilir (Sarıtaş, 2006).

Türkiye'de genellikle okul-aile arasındaki iletişimin temelini öğrencilerin okulda veya evde yaşadığı problemler oluşturmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliğine göre Okul-Aile Birliği, okul ile aile arasında bütünleşmeyi gerçekleştirmek, veli ve okul arasında iletişimi ve iş birliğini sağlamak, eğitim-öğretimi geliştirici faaliyetleri desteklemek, maddi imkanlardan yoksun öğrencilerin zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak ve okula maddî katkı sağlamak üzere kurulur. Okul yöneticileri, öğretmenler ve veliler birliğin tabiî üyesidir (MEB, 2005).

Okullar yalnızca öğrencilere değil velilere de açık olmalı, bu sayede öğretmenler ile velilerin ve aynı zamanda okul yöneticilerinin de birbirleri ile iletişim düzeylerinin gelişmesi sağlanmalıdır. Okul ve aile, çocukların iyi bir eğitim içerisinde gelişerek topluma kazandırılması konusunda her daim fikir alışverişi içinde olarak iş birliği yapmalıdır. Türkiye'deki Okul-Aile Birlikleri gibi yurtdışında da 1897 yılında kurulmuş bir birlik olan PTA (Parent Teacher Association); kendilerini çocuklarının eğitim başarısına ve okullarda aile katılımını teşvik etmeye kendini adamış milyonlarca aile, öğrenci, öğretmen ve yöneticilerden oluşan bir ağdır (PTA, 2023).

Çoğu araştırmacı Lemmer, (2002); Henderson ve Berla, (1994), eğitimci-veli iş birliği fikrini destekleyerek bu iş birliğinin öğrencinin okuldaki gelişimlerini, özgüvenlerini, okula devamlılığını ve düzenli olarak ödevlerini tamamlamalarını geliştirdiğine inanmaktadır (Akt. Majola, 2008).

Bronfenbrenner'ın (1986), aile-okul iş birliği ile ilgili teorisinin 3 bileşeni bulunmaktadır. Birinci bileşende; ev hayatını içeren, çocukların yiyecek, içecek, geçimlerini sağlayabilme gibi temel ihtiyaçlarının anne babalar tarafından karşılandığı kısım bulunur. İkinci bileşende; çocuğun birinci bileşende yer alan faaliyetlerin içerisinde yer alabilmesi için gerekli kaynak, fırsat ve teşviklerin sağlandığı aşamadır. Fakat bu aşamada çocuğa bu bilgi ve beceriye sahip başka kişiler tarafından herhangi bir rehberlik yapılmaması gerekmektedir. Bu bileşendeki kurum genellikle okuldur. Üçüncü bileşen olarak da bu iki bileşenin birbiri ile bağlantısından bahsedilmiştir. İlk bileşende anne babalara, ikinci bileşende ise okullara değinen Bronfenbrenner, üçüncü bileşende ise bu iki kurumun iş birliği içerisinde olmasından bahsetmiştir (Akt. Jacobs, 2008).

Gökçe (2000) "İlköğretimde Okul Aile İşbirliğinin Geliştirilmesi" isimli çalışmasında, ilköğretimde okul-aile iş birliğinin geliştirilebilmesi için veli,öğretmen ve okul yöneticilerinin önerileri ile beklentilerini belirleyebilmeyi amaçlamıştır. Bu araştırmanın sonuçlarında ise veli,öğretmen ve okul yöneticilerinin çoğu iş birliğine vurgu yaparak sürekli iletişim halinde olunması gerektiğini ifade etmişlerdir. Veliler öncelikli olarak eğitimin niteliğinin artırılması ile okul yönetimine katılabilmeyi belirtmiş, öğretmenler ile okul yöneticileri ise velilerden destek bekleyerek yönetime aktif katılımlarını beklediklerini ifade etmişlerdir.

2.3.1. Öğretmen-veli iş birliğini gerektiren nedenler

Öğrencilerin okul başarılarını etkileyen faktörler sıralamasında okul-aile iş birliği, okulların sosyo-ekonomik koşulları ve yapısından daha önce yer almaktadır. Okul-aile iş birliği öğrencilerin okul başarısının artırılmasında, öğrencilerin haklarını ve sorumluluklarını kavrayıp kullanmada, bunların gerektirdiği davranışları sergilemede önemli rol oynamaktadır (Çelik, 2005).

Okul-aile iş birliğinin gerçekleştirilebilmesi için her iki kurumun da bu iş birliğine yükledikleri anlam ile beklentilerinin birbirine benzer nitelikte olması gerekmektedir. Okul-aile iş birliğine yükledikleri anlam öğretmenler ile aileler için benzer nitelikte olursa eğitim-öğretim ile ilgili faaliyetlerin öğrencilere kazandırılması da daha kolay olur. Özellikle ilkokullarda çocuğun ailede öğrendiği bilgileri bir adım daha ileriye taşıyabilmesi için okul-aile iş birliği oldukça önemlidir. Aynı zamanda çocuğun ilkokulda öğrendiği bilgileri evde de pekiştirebilmesi ve uygulayabilmesi, onun sosyal ve akademik anlamda olumlu yönde gelişmesini sağlayacaktır (Kılıç, 2009).

2.3.2. Öğretmen-veli iş birliğinin sağladığı yararlar

Öğretmenler ile velilerin iş birliği içerisinde olmasının her iki tarafa ve öğrencilere fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Önceki başlıklar da değinildiği üzere en büyük faydanın da öğrenciye olacağı, öğrencilerin okulda ve evde edindikleri bilgiyi hayatlarında işlevsel olarak kullanabilen, girişimci, iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen ve aynı zamanda topluma ve kültüre katkı sağlayabilen kişiler olmasında öğretmen ile velinin yapacağı iş birliği çok büyük öneme sahiptir.

Öğrencilerin gelişiminde öğretmenlerin ve okulların etkisi büyüktür. Öğrencilerin her yönüyle sağlıklı bireyler olabilmelerinde en büyük etkiyi yapan ebeveynler ve öğretmenler iş birliği içinde olarak aile katılım çalışmaları gerçekleştirmelidir (Doğan, 2018)

Ailelerin okul ile bir araya gelmesini sağlayarak aralarındaki iş birliğini daha etkin hale getirmek, okul aile birliklerinin esas hedefleri arasındadır. Okul ile aileler arasındaki iş birliği arttıkça okul aile birlikleri daha işlevsel hale gelmekte ve bunun sonucunda da öğrencilere daha nitelikli eğitim sunulabilmektedir. Bu bağlamda özellikle eğitim kurumlarının, aileler ile kuracağı iletişimin kalitesi ailelerin okul aile birliklerinin etkinliklerine katılımları konusunda oldukça önemli olmaktadır (Çalışkan ve Ayık, 2015).

Sarıtaş (2006), öğretmen ile velinin arasında kuracağı ilişkinin, öğrencilerin sağlıklı kişilik gelişimlerinde ve güçlü motivasyon oluşturmalarında oldukça büyük önem sağlayacağı görüşündedir. Veli ile öğretmenin arasında kurduğu bu ilişki öğrencilerin okula uyum süreçlerini kolaylaştırabilmekte, öğrenciler okulda kendilerini daha mutlu hissedebilmektedirler. Yaşanan bu olumlu gelişmelerin ardından öğrencilerin de sosyal ve akademik alanlardaki başarılarında artış gözlemlenmektedir. Öğretmen ile velinin iş birliği öğrencilere meslek seçimi konusunda oldukça destek olmakta bununla beraber onlara birçok seçenek de sunmaktadır.

Okul ile aile arasında sağlanan iş birliği bu iki kurum arasındaki güven bağını güçlendirmektedir. Okul içerisinde veya başka ortamlarda sıkça bir araya gelmesi gereken okul yöneticileri, veliler ve öğretmenler bu sayede aralarındaki iletişimi de güçlendirecektir. Bu konu ile ilgili Çalık (2007) araştırmasında şunları ifade etmiştir: Ebeveynler de hakkı olarak okul yönetiminin doğal bir üyesi olmalıdırlar. Ailelerin okulda etkin bireyler olmasının en büyük göstergesi, aile katılımları sayesinde onları okul ile iş birliği içerisinde görmektir. Ebeveynlerin doğal bir üyesi olduğu okul yönetimi ile eğitim-öğretim etkinliklerine katılımlarının sağlanması, toplumun desteği ve memnuniyetini artırma imkanını ortaya çıkaracağı gibi; okulun topluma karşı açıklığını ve hesap verilebilirliğini artırma imkanı da oluşturacaktır.

2.3.2.1. Öğretmen-veli iş birliğinin öğrenci üzerindeki etkileri

Şad (2012) araştırmasında; ailelerin çocuklarının eğitimine katılımı konusunda üstlendikleri birtakım görevlerin, ilköğretim (1. ile 5. sınıflar arası) öğrencilerinin Matematik, Türkçe ve Fen ve Teknoloji derslerindeki akademik başarılarını ne düzeyde yordadığını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada ailelerin çocuklarının kişiliklerinin ve sosyo-kültürel gelişimlerini desteklemelerinin, okulda gerçekleştirilen etkinliklere gönüllü olarak katılımlarının, çocuklarıyla olumlu bir biçimde iletişim kurmalarının Matematik, Türkçe ve Fen ve Teknoloji derslerindeki akademik başarılarının anlamlı yordayıcıları olduğu sonucuna

ulaşılmıştır. Ayrıca, bu veli katılımı sürecinde çocuklar anne babaları ile doğrudan muhatap alınıp, velinin birebir ilgilenmesi söz konusu olmuştur.

Çelenk (2003), "Okul Başarısının Ön Koşulu: Okul Aile Dayanışması" adlı araştırmasında şu sonuçlara ulaşmıştır: Ailesinin destekleyici bir tutum sergilediği çocukların okul başarıları daha yüksektir. Ailenin çocuğun ihtiyacı olan şefkat, bakım ve korunmasının sağlanması ile okul başarısının yükselmesinde önemli bir faktör olduğu görülmüştür. Koruyucu aile yanında kalan çocukların, uygun şefkat ve korunması sağlandığı takdirde başarılarının yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Okul ile görüş birliği sağlayarak düzenli bir şekilde iletişim içinde olan ve bu görüş birliği içinde çocuğuna eğitim desteği sağlayan velilerin çocuklarının okul başarılarının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Okul ile aile arasında kurulacak nitelikli iletişimin öğrenciler için de olumlu sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir. Şad (2012) ve Çelenk'in (2003) araştırmalarında da ifade edildiği üzere, okul-aile iş birliği içerisinde olan ailelerin çocuklarında hem akademik hem de sosyal alanlarda başarı gözlenmektedir.

2.3.2.2. Öğretmen-veli iş birliğinin veli üzerindeki etkileri

Öğretmen-veli iş birliğinin veli üzerindeki etkileri ile ilgili olarak Sarıtaş (2020),

> "Okul-aile iş birliğinde veliler her şeyden önce 10 yıldan fazla bir süre çocuklarına uygulanacak olan örgün eğitim sistemini detaylı bir biçimde tanıma imkanı bulurlar. Diğer taraftan, toplantı ve görüşmelerde öğretmenler ve diğer velilerle tanışma ve görüş alışverişinde bulunma fırsatı bulurlar. Aynı zamanda okulun politikası, uyulması istenen kuralları yakından öğrenme imkanı bulurlar. Daha da önemlisi ulusal ve yerel düzeyde eğitimsel yasa, karar ve politikalara yön veren kişi ya da birimler üzerinde etkileme gücüne sahip olup, ulusal eğitim politikalarının belirlenmesinde rol oynayabilirler "(s.219).

Okul-aile iş birliği okullarda yapılabilecek sosyal aktiviteler ile de gerçekleştirilmektedir. Bu etkinlikler, velilerin birbirleriyle olan ilişkilerinde ve öğretmenleri ile kurdukları iletişimde önemli bir etki yaratmaktadır. Okul yöneticileri öğrencilere ve öğretmenlere katkı sağlayacak etkinlikler için velileri mutlaka teşvik etmeli ve özendirmelidir.

2.3.2.3. Öğretmen-veli iş birliğinin öğretmen üzerindeki etkileri

Öğretmenler alanı ile ilgili yeterli bilgi birikimine sahip kişiler olarak, öğrencilerinin eğitim programlarını hazırlarken onların bireysel farklılıklarına dikkat etmeli ve gelişimlerini

desteklemelidir. İyi bir gözlemci olan öğretmenler, öğrencilerini daha iyi tanıyabilmek için velileri ile iş birliği içerisinde olmalıdır. Öğretmenin aile ile kuracağı iş birliği öğrencinin de daha iyi tanınmasını kolaylaştıracaktır. Öğrencisinde gözlemlediği davranışları anlayıp değerlendirmesinde bu iş birliği öğretmene çok yardımcı olmaktadır (Oğuz, 2008). Gözlemleri ve önerileri hakkında velileri ile paylaşımda bulunmak isteyen öğretmenler, toplantılar veya birebir görüşmeler gerçekleştirmektedir.

Öğretmenler velileri ile gerçekleştirdiği toplantılarda öğrencilerine yönelik istek ve beklentilerini paylaştığında, velilerini kendilerine güçlü bir ortak yapmış olurlar. Bu sayede öğretmenler sınıf içerisinde gerçekleştirdiği faaliyetlerini velileri ile de paylaşarak evde onların öğrencileri desteklemesini istemektedirler. Öğretmen ile velinin bu iş birliği sayesinde öğrencisini daha iyi tanıma fırsatı bulan öğretmenler, sınıf içerisinde oluşabilecek herhangi bir olumsuzlukta velisinin desteği sayesinde kendisini tek başına hissetmez (Sarıtaş, 2006).

2.3.3. Öğretmen-veli iş birliğinde uyulacak ilkeler

Öğrencilerin akademik ve sosyal alandaki verimliliğinin istenilen düzeyde sağlanabilmesi ve nitelikli iletişimin sağlanabilmesi için öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin öncelikli olarak atması gereken adımlar şöyle sıralanabilir (Aslanargun, 2007):

1. Öğrenci ve veliler bir değer olarak görülmeli ve velilerin okula yaptıkları katkıya bakılmaksızın hepsine eşit davranılmalıdır.
2. Velinin okula katkı sağlayabilmesi sadece para kaynaklı düşünülmemeli, velilerin yetenekleri ve meslekleri ölçüsünde de okula yararlarının olabileceği dikkate alınmalıdır.
3. Okulların yalnızca öğrenciler için değil, veliler ve toplumun diğer bireyleri için de eğitim merkezi olduğu unutulmamalı ve bu doğrultuda gerekli sosyal ve rehberlik çalışmaları yapılmalıdır.
4. Veliler ile öğrencileri ayırt etmek gerekir. Ailelere öğüt verici ve otoriter bir tarzda yaklaşmak yerine onlarla birlikte öğrencilerin başarısını arttırabilmek ve okulu geliştirebilmek için iş birliğine gidilmelidir.
5. Okul-aile birliği toplantıları tüm velilerin katılabileceği ve söz alabileceği geniş bir ortamda yapılmalı; çok kalabalık olması durumunda ise sınıflar ve şubeler için ayrı toplantılar düzenlenebilmelidir.
6. Okul-aile birliği toplantılarının değerlendirmelerinin, verimli bir şekilde yapılabilmesi için velilere yönelik yönlendirici ve bilgilendirici kısa sunular bilgisayar

ortamında hazırlanarak toplantıların içeriği zenginleştirilmelidir. Bu sayede çocuk gelişimi ve eğitimi vb. konularda velilerin eksik yönlerini fark etmeleri sağlanabilir.

7. Okul-aile arasındaki iletişimsizlikten kaynaklandığı düşünülen 'okulun yararlarına inanmama, öğrenci başarısızlığını düzeltecekleri inancını taşımama, veli toplantılarındaki konuları gerekli görmeme' gibi önyargıların ortadan kaldırılması için samimi bir ortamda gerçekleştirilecek okul-aile birliği toplantılarında gerekli bilgiler eğitim bilimciler ve rehberlik uzmanları yardımı ile sağlanmalıdır.
8. Ailelere, çocuklarının okul başarısı ile ilgili veya kendi gelişimleri ile ilgili konularda beklentileri öğrenmek amaçlı yazılı notlar gönderilebilir. Bu sayede veliler için bilgilendirici programlar düzenlenebilir. Bu tür etkinlikler, öğretmenler için ortak belirlenmiş rehberlik saatlerinde yapılarak, rehberlik saatlerinin de verimliliği artırılabilir.
9. Öğrencilerin okulda gösterdikleri başarılar ne olursa olsun, her öğrencinin farklı bir zekâ alanında başarı gösterebileceği ve kendine özgü beceriler geliştirebileceği inancı ile velilerle iletişim kurulmalı, bu sayede okul başarısı düşük olan öğrencilerin ailelerinin, gelecek umutlarının yok olmasına engel olunarak velinin de topluluk içerisinde küçük düşmesine neden olabilecek davranış biçimlerinden uzak durulmalıdır.
10. Okullardaki resmi havanın, velilerle yapılan görüşmelere yansımamasına dikkat edilmeli, okula gelen veliler ile öğretmenlerin rahat görüşebilecekleri uygun bir okul-aile birliği odası oluşturularak velilere değer verildiği hissettirilmelidir.
11. Okul-aile birliği toplantılarındaki gündem maddeleri velilere önceden bildirilmeli ve onların da yapabilecekleri katkılar sorulmalıdır. Toplantıda alınan kararların yerine getirilmesi için velilerden ve öğretmenlerden oluşan alt komisyonlar kurulmalı ve kararları izleme ve uygulama komisyonları aracılığıyla okul-aile iş birliği etkin bir şekilde gerçekleştirilmelidir. Toplantıda alınan kararların uygulamaya geçtiğini göstermek, velileri bilgilendirmek ve okuldaki işleyişten velileri haberdar etmek için belirli aralıklarla bülten gönderilebilir ve bu sayede iletişim kanalları sürekli açık tutularak okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi sağlanabilir.
12. Etkili bir okul-aile iş birliği, ailelere anne-baba olmanın değerini gösterebileceği gibi, sorumlu bir birey ve katılımcı bir yurttaş olma bilincini de kazandırabilecektir. Bu denli kapsamlı ve geleceğe dönük işlevi olan okul-aile iş birliğinin gerçekleştirilmesinin yolu ancak öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin özveri ve planlı çalışmaları ile mümkün olabilir.

Sarıtaş'a (2006) göre, Okul-aile iş birliğinde uyulması öngörülen ilkeler;

1. Aileler, okulun ayrılmaz bir parçasıdır
2. Ailelerin eğitim sürecine dahil olmaları, onların arasındaki etkileşimi ve iletişimi güçlendirir.
3. Okul-aile iş birliğinin yoğunlaşması gereken alan, öğrencilerin gelişimleri ve başarıları olmalıdır.
4. Okul-aile iş birliği, sorunları önlemeye ve oluşacak sorunları çözmeye yönelik olmalıdır.
5. Okul-aile iş birliği planlı ve amaçlı olmalıdır.
6. Ailelerin eğitim düzeyleri dikkate alınmaksızın okula katılımları sağlanmalıdır.
7. Tüm eğitim kademelerinde, okul-aile iş birliği sağlanmalıdır.
8. İş birliği konusunda farklı bakış açılarından ve modellerden yararlanılmalıdır.

2.3.4. Ailenin okul ve eğitime katılımını sağlama

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun, Türk milli eğitiminin tüm bireyleri kapsayan genel amaçlarına ulaşılmasında esas alınması gereken "Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri" nde, anne babaların temel hakları kapsamında, eğitim hizmetlerinin planlanmasında bireyin ve toplumun ihtiyaçlarının dikkate alınması, eğitimde fırsat eşitliği, sürekliliğinin sağlanması, okul ile velilerin iş birliği ile eğitimin yalnızca okullarda değil her yerde (evde, iş yerinde vb.) yapılabileceği ile ilgili hükümler yer alır (Ünal, 2020).

Aile katılımı, çocukların kendine ve çevresine olan güvenini artırmakta, kendilerini okullarına ait bireyler olarak hissetmelerine imkân sağlamaktadır. Aile katılımının bu etkileri yanında öğretmenlere göre, ailelerin okulu belli aralıklarla ziyaret etmeleri, çocuklarının evde ödevlerine yardımcı olmaları öğrencinin akademik başarısının yanında sosyal yönlerinin de gelişmesine katkı sağlamaktadır (Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010).

Ailelerin eğitim süreçlerine katılımı ve çocuklarının eğitim-öğretim süreci içerisinde okul ile iş birliği yapmaları okul yöneticileri tarafından da olumlu karşılanmaktadır. Fakat ailelerin okul ve eğitime katılımları konusunda bazı problemler de yaşanabilmektedir. Bazı veliler "aile katılımı" düşüncesini yanlış anlayabilmekte, bu düşünceyi öğretmenlerin işine müdahale edebilme olarak algılayabilmektedirler. Bu durum velilerin okul ile iş birliği yapma konusunda yeterli bilinç düzeyine sahip olmadığının bir göstergesi olabilmektedir (Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010).

Diğer yandan, bu aile katılımı, aileler sınırlarının nerede başlayıp nerede bittiğini biliyorsa eğer anlamlıdır. Aksi düşünüldüğünde ise velilerin fazla müdahaleci tavırları öğretmenleri rahatsız edebilmektedir. Velilerin çocuklarına ve öğretmenlerine karşı aşırı baskıcı ve kontrolcü tavırları istenen durumlar değildir. Bu sebeple ailelerin aile katılımı ile ilgili hak ve sorumlulukları konusunda bilgilendirilmelerinin gerektiğini söylemek yanlış olmayacaktır (Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010). Gonzalez ve Jackson'ın yaptıkları araştırmada ailelerin karar verme ile ilgili olarak;

- Öğretmenlerin istihdam edilmesine yönelik süreçlerde,
- Ders kitabı ve diğer eğitim araç gereçlerinin belirlenmesinde,
- Öğretim programlarına ilişkin standartların belirlenmesinde,
- Öğrencilerin değerlendirilmesinde
- Eğitim bütçesinin ne şekilde harcanacağının belirlenmesinde,
- Eğitimcilerin mesleki yönde gelişimlerinde aktif olarak bu süreçlere dahil edilmesi gerektiğini ifade etmektedir (Akt. Cemaloğlu ve Duran, 2020).

Ailenin eğitim sürecine katılımının önündeki engelleri Erdoğan ve Demirkasımoğlu (2010) aşağıdaki gibi sıralamıştır:

- Eğitimcilerin olumsuz tavırları
- Ailelerin olumsuz tavırları
- Ailelerin eğitim veya bilgi düzeylerinin yetersiz olması
- Çalışma koşulları ve zaman bulamama
- Kültür farklılıklarına uyum sağlayamama

Ailelerin eğitim sürecine katılımlarının önündeki engeller değerlendirildiğinde, bu konudaki en büyük engelin eğitimci ve ailelerin olumsuz tavırları olduğu anlaşılmaktadır. Ailelerin olumsuz yaklaşımları, sorumluluklarının farkında olmamaları ve çocuklarının eğitiminden en çok okulun sorumlu olduğuna inanmaları şeklindedir. Eğitimcilerin olumsuz tavırları ise, ailelerin kendi işlerine karıştırmak istememeleri, aile katılımının önemine inanmamaları, ailelere vakit ayırmak istememeleri ve onları yalnızca okul için finansal bir kaynak olarak görmeleri gibi etkenlerdir. Nitekim ailelerin kültür farklılıkları veya çalışma koşulları önemli derecede katılım engeli olarak görülmemektedir (Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010).

Ailelerin eğitim sürecine katılırken karşılaştığı engellerden bir diğeri ise okulun fiziki koşullarının yetersizliği olabilmektedir. Okullarda gerekli görülen konferans salonları, etkinlik

sınıfları, toplantı odaları gibi odaların eksikliğinden kaynaklanan etkin aile katılım etkinlikleri düzenlenemeyebilir. Sınıfları haricinde aile katılımı için alanı olmayan okullar ile yapılabilecek etkinlikler maalesef bu sebeple sınırlı olabilmektedir. Sarıtaş'a (2006) göre velilerin okula katılımını sağlayabilmek için bazı yollar aşağıda görüldüğü gibi önerilmektedir:

- Veliler, boş zamanlarında okul aktivitelerine katılmaya teşvik edilebilir.
- Velilerden okulun mekanlarının düzenlenmesi konusunda yardım istenebilir.
- Okul etkinliklerin hazırlanıp uygulanmasında velilerden destek istenebilir. Bu konuda görevlendirilebilirler.
- Özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler için özel çalışmalar gerçekleştirebilirler.
- Okula fayda sağlamak amaçlı yardım toplama kampanyalarında görev alabilirler.
- Yardıma ihtiyacı olan çocuklara yardımcı olabilirler.
- Özel beceri sahibi velilerden okul için fayda sağlanabilir.

Bilaloğlu ve Arnas (2019), "Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılımı Engelleri ve Süreçte Karşılaşılan Sorunlar" adlı çalışmada amaç, okul öncesi eğitimde aile katılımının gerçekleştirilmesinde ebeveynlerin ve öğretmenlerin karşılaştıkları sorunların ve sahip oldukları engellerin incelenmesidir. Ailelerin okul ile iletişim kurmaya ve çocuklarının eğitimlerine katılmaya istekli oldukları fakat nasıl etkin katılım sağlayabilecekleri hakkında bilgilerinin olmadığı, öğretmen ve okul yöneticileri tarafından yeterince desteklenmedikleri ve aile katılımı açısından iletişim sorunları yaşadıkları tespit edilmiştir.

Kotaman (2008), "Türk Ana Babalarının Çocuklarının Eğitim Öğretimlerine Katılım Düzeyleri" adlı çalışmasında okur-yazar Türk anne-babaların çocuklarının eğitim-öğretimlerine katılım düzeyleri araştırılmıştır. Yapılan bu araştırma sonucunda, anne-babaların araştırmaya yüksek sayılabilecek bir düzeyde katılım sağladıkları ve üniversite mezunu olan anne-babaların, üniversite mezunu olmayan anne-babalara göre çocuklarının eğitim öğretimlerine anlamlı bir düzeyde daha çok katıldıkları gözlemlenmiştir. Anne-babaların çocuklarının eğitim-öğretimlerine katılımlarının, onların akademik başarılarını da olumlu yönde arttırdığı görülmüştür.

Argon ve Kıyıcı (2012), "İlköğretim Kurumlarında Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımlarına Yönelik Öğretmen Görüşleri" adlı çalışmanın amacı, ilköğretim kurumlarında ailelerin eğitim sürecine katılmalarına yönelik öğretmen görüşlerinin belirlenmesidir. Araştırmada elde edilen sonuçlar şu şekildedir: Ailenin eğitim sürecine katılımı öğrencinin

gelişimini ve akademik başarısını artırırken, katılım istenilen düzeyde değildir. Bu durum öğretmenlerin motivasyonunu ve performansını olumsuz etkilediği için öğrencilerde disiplin sorunları, davranış bozuklukları, isteksizlik, akademik başarısızlık, yalnızlık ve güvensizlik gibi problemler görülmektedir. Ailelerin eğitim sürecine katılımını engelleyen unsurlar; kültür, eğitim, yoğun iş temposu, ekonomik düzeylerinin düşük olması, aile içi sorunlar vb. sebeplerdir. Ailelerin eğitim sürecine katılımlarını artırmak amacıyla konferans toplantı vb. etkinlikler ile ev ziyaretleri ile aileyi de içine alan eğitsel-sosyal faaliyetler düzenlenmelidir.

2.4. Velilerle İletişim Kurma Yolları

Okul, öğrenci hayatının yalnızca belli bir kesitinin yaşandığı alandır. Okul zamanının dışında veli ve sosyal çevresi içinde yaşamını sürdürmektedir. Başka bir anlatımla aile, okul ve çevre üç temel yaşam alanını oluşturmaktadır. Bu sebeple eğitim etkinliklerinin sadece okulda geçen kısıtlı zaman dilimi ile sınırlandırılmaması gerekmektedir. Özetle anlamlı, üretken ve sürekli bir eğitim etkinliğini gerçekleştirebilmek için öğretmenin yapması gereken en önemli görevlerinden biri, velilerle düzenli ve nitelikli ilişkiler kurmaktır. Öğretmenler velilerle iletişimlerinde dört temel teknikten yararlanabilirler. Bunlar; görüşme, yazışma, karşılıklı ziyaretler ve okul toplantıları ile sosyo-kültürel etkinliklerdir (Aydın, 2007).

Görüşme: Görüşme şeklinde gerçekleştirilen iletişim, yüz yüze olduğu için ve aynı zamanda esnekliğe imkan verdiği için daha iyi sonuçlar sağlayabilmektedir. Öğretmenin veliyle kurabileceği en sağlıklı iletişim şekli görüşmedir. Görüşmeler, veli aracılığıyla öğrenciler hakkında en sağlıklı bilgilerin birinci ağızdan elde edilmesi için en iyi fırsattır. Veliler öğretmenleriyle görüşmek için genellikle kendileri için uygun zamanları tercih etmektedir. Fakat burada veli, öğretmenin de müsaitlik durumunu dikkate almalıdır. Öğretmenin okula haber vermeden gelen velileriyle eğitim-öğretim zamanı içinde detaylı olarak görüşmeler yapması, kendi düşüncelerini ifade etmesi ve beklentilerini aktarabilmesi mümkün olmayabilir (Sarıtaş, 2006).

Öğretmen ile veli arasında gerçekleşecek görüşmelerin çoğunlukla planlı olması beklenmektedir. Öğretmenlerin, öğrencileri ile ilgili kısa bilgiler, gelişim gösterdiği alanlar veya eksik kaldığı alanlar ile ilgili velilere bilgilendirme yapabilmesi için bu planlama gerekli olacaktır. Fakat velilerin okul giriş-çıkış saatleri içerisinde öğretmenleri ile gündemsiz görüşmeler gerçekleştirmesi de iletişimin niteliğine katkı sağlayacaktır.

Yazışma: Veli ile yüz yüze iletişim sağlanamayan veya mutlaka resmi iletişim gerektiren durumlarda kullanması gereken tekniktir. Bu iletişim tekniği ile veliler okulu

aktivitelerinden ve öğrenciyi yakından ilgilendiren gelişmelerden haberdar olur. Yazışmanın amacı, velilerin okul etkinliklerine daha aktif katılımını sağlayarak, özel konularda velilere kısa ve net bir şekilde bilgi vermek olmalıdır (Sarıtaş, 2006). Günümüzde en etkin iletişim aracı olan cep telefonlarının yaygın kullanımı sebebi ile öğretmenler de velileri ile genellikle bu iletişim kanalı üzerinden iletişime geçmeyi tercih etmektedir.

Veli Toplantıları: Veli toplantıları daha önceden planlanan bir gündem ile gerçekleştirilmelidir. Bu toplantılara katılmadan önce velilerin hazırlıklı gelebilmeleri için toplantı gündem maddeleri onlarla önceden paylaşılmalıdır. Bu gündem maddelerinde, Okulun yıllık eğitim-öğretim ve etkinlik planında yer alan kültürel, sportif, akademik, sanatsal vb. etkinlikler değerlendirilebilir, okulun geleceğe yönelik planları görüşülebilir; Okulun kaynakları, bütçesi, ayniyat ve donatımıyla ilgili problemler gözden geçirilerek bu konularda öneri ve ortak çözümler geliştirilebilir (Sarıtaş, 2006).

Veli toplantıları artık günümüzde yalnızca okullarda gerçekleştirilen bir iletişim şekli olmaktan çıkmış, sanal ortama taşınarak görüntülü görüşmeler aracılığı ile de gerçekleştirilebilmektedir. Veliler toplantılara; il dışında olma, iş yerinde bulunma ya da evde küçük çocukların olması gibi durumlarda katılamamakta, bu sebeple de toplantıların çevrimiçi hale getirilmesi gerekmektedir. 2019-2020 eğitim öğretim yılı içerisinde Covid-19 Salgını sebebiyle hem eğitimler hem de toplantılar çevrimiçi şeklinde devam etmiştir. Yalnızca salgın dönemlerinde değil normal zamanlarda da topluma sağlayacağı kolaylıklar nedeniyle teknoloji kullanımı sayesinde veli toplantıları çevrimiçi olarak düzenlenebilir (Ersoy ve Demir, 2022).

Telefon Görüşmeleri: Aileler tarafından tercih edilen ve memnuniyetle karşılanan bir iletişim şeklidir. Bu sebeple telefon görüşmeleri yolu ile ailelerle sık sık iletişim kurulmalıdır. Öğretmenler sınıftaki tüm velilerin telefonlarını kaydettiği bir telefon listesi oluşturmalıdır. Hatta oluşturulan bu listeyi tüm velilerine dağıtarak veliler arasında da olumlu ilişkilerin oluşmasına olanak sağlamalıdır. Telefon görüşmelerini yalnızca acil durumlarda problemlerin iletilmesi amacıyla değil, ailelerin ve çocukların ihtiyacı olduğu durumlarda ve olumlu duyguların da paylaşılması amacıyla kullanılması daha etkili olacaktır. Telefon görüşmelerinde bir problem tartışılmamalı, problemleri tartışmak için yüz yüze görüşmeler tercih edilmelidir (Eğmez, 2008).

Ev Ziyaretleri: Öğretmenler, öğrencilerin aileleri ile okulların açıldığı ilk hafta iletişim kurmayı denemelidir. Bazı öğretmenler ilk birkaç hafta ev ziyaretlerinde bulunmalı, olumlu hava oluşturmalıdır. Bazı ailelerin çocuklarının okula uyumunu kolaylaştırabilmek

için okul etkinliklerinden sonra ya da akşamları toplantılar yapılmalıdır. Ev ziyaretleri çok sık yapılmamalı, özellikle okula gelmeyen ailelerle ev ziyaretleri aracılığı ile ilişkiler kurularak öğrencinin yaşadığı ortam şartları yerinde incelenmelidir (Güneş, 2016).

2.5. Öğretmenlerin Rol ve Sorumlulukları

Öğretmenler akıl hocası, koç ve değerlendirici olarak hizmet veren eğitim uzmanlarıdır (McKeon ve Malarz, 1991). Şahin (2011), "Öğretmen Algılarına Göre Etkili Öğretmen Davranışları" adlı çalışmasının amacı, öğretmenlerin algılarına göre etkili bir öğretmende olması gereken özellikleri ve bu özelliklerin önem sıralarını belirleyebilmektir. Bu araştırmanın sonuçları ise şu şekildedir:

- Öğretmenler tarafından "alanda yeterli bilgiye sahip olma" ve "bildiklerini öğrencilerine aktarabilme" değerleri alan bilgisi grubundaki en önemli iki değer olarak görülmektedir.
- Öğretmenlerin algılarına göre, etkili bir öğretmen de olması gereken kişilik özelliklerinden "çevresine ve öğrencilerine davranışlarıyla model olmalıdır" ve "güzel ahlaklı olmalıdır" özelliklerine daha çok önem verilmiştir.
- Öğretmenlerin algılarına göre, etkili bir öğretmen de olması gereken mesleki yeterlilik özelliklerinden "derslerini planlı ve hazırlıklı girmelidir", "sınıfını iyi yönetmeli, sınıf içi düzeni ve disiplini sağlayabilmelidir" ve "öğrencilerinin bireysel farklılıklarını keşfedebilmeli ve her birinin öğrenme hızı ve tarzına uygun öğrenme imkanları sağlamalıdır" özelliklerine daha çok önem vermişlerdir.
- Öğretmenlere göre etkili bir öğretmen de olması gereken öğrenciye karşı tutumla ilgili en önemli özellik "öğrencilerini her yönüyle tanımalıdır" özelliği olmuştur. Bir diğer önem verilen özellik ise "öğrencilerini sevmeli ve sevdiğini hissettirmelidir" olmuştur.

Etkili okullardaki öğretmenlerin özellikleri (Şişman, 2020);

- Eğitim-öğretimle ilgili konularda iş birliği içinde çalışarak verimliliği artırma
- Birlikte planlama yapma, değerlendirme ve karara katılma
- Mesleki olarak devamlı gelişme çabası içinde olma
- Yeni teknik ve yöntemler bulma ve bunları uygulama çabası içinde olma
- Sorumluluk duygusuna üst düzeyde hissetme
- Öğrencilerine iyi bir rol model olma
- Okulun ve programın amaçları hakkında öğrencilere açıklama yapma
- Öğrencilerinin ihtiyaçlarını ve beklentilerini fark etme

- Öğrencileri ile ilgili yüksek beklentiler içinde olma
- Öğrencilerinin öğrenmesini sürekli takip etme
- Öğrencilerinin öğrenmesine yol gösterebilme ve onlara liderlik etme
- Öğrencilerinin ödevlerine ve çalışmalarına yardımcı olma

Yukarıdaki listeye daha da eklemeler yapılabilir elbette. Bunlar, ideal ya da etkili bir öğretmende bulunması öngörülen özellikler olarak da nitelendirilebilir. Sınıf ortamı içerisinde, bir öğretmenin yukarıda yazılan özelliklere ek olarak bazı özelliklere de sahip olması gerektiğinden söz edilebilir. Bunlar, iyi bir öğretmenin, içinde bulunduğu çevre, toplum ve dünyayı tanıması; insan psikolojisi konusunda da uzman olmaları, toplumun isteklerinin farkında olması, yeniliklere, değişime, teknolojik gelişmelere ve farklı kültürlere duyarlı olmaları şeklinde özetlenebilir (Çelikten ve diğerleri, 2005). Ramsey ve Clark (1990) ise öğretmen rollerini;

1. Program geliştirme,
2. Sınıf eylem araştırması çerçevesinde araştırma yapma,
3. Okul ortamı ve personel değerlendirme çerçevesinde kendini değerlendirme,
4. Okul merkezli personel geliştirme çerçevesinde kendini geliştirme,
5. Gelişime destek olma ve öğrenme çerçevesinde informal ya da formal olarak danışman öğretmen rolü oynama şeklinde sıralamaktadırlar (Akt. Şahin, 2003).

İyi bir öğretmenin aşağıda belirtilen rolleri etkin bir şekilde yerine getirmesi beklenmektedir. Bir rolün iyi oynanması, o rolü oynayacak kişinin, rolü gereklerine uygun bir biçimde gerçekleştirmesiyle ilgilidir. Öğretmenlere yüklenen roller, karşılaşılan problemlere, kültürlere, toplumlara, koşullara, zamana, yetiştirilecek insan modeline göre değişebilmesine karşın öğretmenlik mesleği ile ilgili kaynaklarda öğretmenlere yüklenen bazı roller şu şekildedir (Çelikten ve diğerleri, 2005):

Liderlik: Liderlik rolü olan öğretmenden, öğrencilerine öğrenme hevesi kazandırmasını ve önemli problemlerle nasıl başa çıkacağını öğretmesi beklenir. Öğretmen bu rolünü oynarken, öğrenme-öğretme koşullarını ve atmosferini hazırlamada yüksek bir etki yaratma gücüne sahiptir. Öğretmenler, sınıfta öğretim için vardır ve sınıfına liderlik eden kişi rolündedir. Öğretmen, öğretimdeki etkililiğini öğretim liderliği rollerini benimseyerek gösterebilir (Sarıtaş, 2006). Bu role haiz öğretmenler hem çok yönlüdürler ve işlerine adanmıştırlar, hem de kendi ve kurumsal gelişimi öncelleyen bir profesyonel yaklaşıma sahiptirler (Öntaş, 2019.

Öğretmenler yalnızca okuldaki öğretim etkinliklerinde değil velilerle olan etkileşiminde de liderlik rolünü üstlenmektedir. Öğretmenler, veli topluluklarının içinde var olan, onlarla birlikte vizyon geliştiren ve alanlarıyla ilgili uzmanlığı hakkında kendini geliştiren bireylerdir. Okul yöneticileri veya veliler ile ilgili yaşanabilecek olumsuz durumlar karşısında öğretmenler, soğukkanlı kalarak olayları daha basit şekliyle çözüme kavuşturan kişilerdir (Öntaş, 2019).

Yöneticilik: Yönetici olan öğretmenler, açıkça belirlenmiş özel öğretim aşamalarına yer veren bunları kullanan kişilerdir. Bu rolünü oynarken öğretmen oldukça etkilidir. Öğretmen ile öğrenci birlikte öğrenme-öğretme sürecinde aktif rol alırlar (Sarıtaş, 2006).

Arabuluculuk: En az iki kişinin birlikte çalıştığı örgütlerde sorunlar, anlaşmazlıklar, çıkar çatışmaları ya da yanlış anlaşılmaktan kaynaklanabilen problemler oluşabilmektedir. Hele ki bu örgüt okul gibi bir kurum olup, çok sayıda kişi ve grupların bir arada olduğu öğretmen, veli ve okul yöneticilerinin de arasında bulunduğu bir yer olduğu düşünülürse, anlaşmazlıkların da yaşanması kaçınılmazdır. İşte bu gibi durumlardan dolayı öğretmenlerin üzerine arabuluculuk rolü gibi büyük görevler düşmektedir. Öğretmen, gruplar ve bireyler arasında gerçekleşebilecek olan çatışmalarda bir arabulucu rolü üstlenmek zorundadır (Çelikten ve diğerleri, 2005). Eğitici kişilerin bir grubu yönetebilmek için ileri seviyede insanlar arası ilişki becerilerine sahip olması gerekir (Barutçugil, 2002).

Arabuluculuk rolünü üstlenen öğretmenler okullarda gerçekleşebilecek büyük problemlerin de önüne geçmiş olurlar. Birçok insanın bir arada bulunduğu okullarda öğretmenlerin öngörüleri ile oluşabilecek çatışmaların önüne geçmesi veya oluşan çatışmalarda etkili iletişim becerilerini kullanarak tarafları uzlaştırıcı, adil ve objektif bir şekilde arabulucu olması onlardan beklenen tutum ve davranışlardır (Karataş, 2020).

Tasarımcı: Öğretmenler öğreticilik rolü sebebi ile öğrencileri için öğretim planı hazırlar, bu plana uygun öğrenme ortamları tasarlar ve çeşitli öğretim yöntem teknikleri kullanarak öğrencilerin öğrenme süreçlerine yardım ederler (Karataş, 2020).

Öğretmeni bir usta olarak gören Barutçugil'e (2002) göre bir ustanın marifeti, araç gereçlerini iyi kullanabilmesine bağlı olup eğitici özellikteki materyallerini doğru biçimde kullanarak etkinliklere destek sağlayabilmesidir. Eğitim-öğretim süreci içerisinde öğretmenler yalnızca konuşarak bu süreci tamamlamak istediklerinde derse olan ilgi azalacaktır. Eğitimci kişi doğru yer ve zaman içerisinde konuyla bağlantılı birçok materyali kullanabilmeli aynı zamanda kendi özgün görsel malzemelerini de işin içine katabilmelidir.

Öğretmenlik mesleği gereği öğretmenlerin tasarımcı, aktif fikir üreten ve her duruma adaptasyon sağlayıp tasarımlarını sürekli revize eden kişiler olması beklenmektedir. Günümüzde gelişen teknoloji sayesinde öğretmenlerimiz de eğitim-öğretim faaliyetlerinde aktif kişiler olarak yeni tasarımlar gerçekleştirmektedirler.

Öğretmenlerin tasarımcı rolünü üstlenebilen bireyler olabilmeleri için kuşkusuz yaratıcı bir zihne ihtiyaçları vardır. Hayal gücünün de bu yaratıcı zihne katkı sağladığını düşünürsek özgün tasarımların ortaya çıkması için öğretmenlerin bu donanımlara sahip olması gerekir. Öğretmenlerimiz kendi istekleri üzerine, hangi alanlarda donanımlarını artırmak isterlerse, bu alan ile ilgili gerekli çalışmaları yaparak etkin faaliyetler gerçekleştirebilirler.

Rehberlik: Rehberliğin işlevlerinden biri olan "bilgi verme işlevi" bireye toplumda açık gelişme olanakları ve uyulması gereken kurallar hakkında bilgi vermektir. Bu hizmeti, öğrenciyi ilgi ve yeteneklerine uygun meslekler, programlar ve okullar hakkında bilgilendirme, ona disiplin ve görgü kuralları hakkında bilgi verme gibi faaliyetleri kapsamaktadır (Kuzgun, 2000).

Öğretmenler öğrencileri ile ilgili birçok bilgiye sahip kişilerdir. Öğretmenler bu bilgileri korumakla yükümlüdürler ve oluşabilecek herhangi bir problemde de öğrencilerine destek olmaları gerekmektedir. Fakat öğrenci mevcudu sayısı yüksek olan okullarda, öğretmenlerin öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurarak onların gereksinimlerine cevap vermesi oldukça zor bir durumdur (Çelikten ve diğerleri, 2005).

Rehberlik rolünün üstlenen öğretmenler yalnızca öğrencilerine değil, velilerine de destek olmaktadırlar. Veliler çocukları ile ilgili öğretmenlerden destek beklediği zamanlarda, öğretmenlerin de uzmanlık alanlarının imkan sağladığı ölçüde onlara yollar göstererek destek olması velinin okula kendini yakın hissetmesini sağlayan davranışlardır.

Öğreticilik: Türkiye'de öğretmenler; alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi, genel kültür ve genel yetenek alanlarında yeterlilikleri oluşmuş kişilerdir. Bu alanlarda uzmanlaşmış bireyler oldukları için öğrencileri ve velileri ile eğitim-öğretim hakkındaki paylaşımlarının da niteliklerinin yüksek olduğu görülmektedir.Öğretmen, uzmanlık alanı ile ilgili bilgilerini aktaran kişilerdir. Sınıfındaki tüm öğrencilerinin farklılıklarının farkında olduğu için hepsinin aynı seviyede ve düzeyde öğrenemeyeceğinin de farkındadır. Bu sebeple her öğrencisinin en etkili şekilde öğrenebileceği yolu tespit ederek ona göre plan ve program yaparlar. Bununla birlikte etkileşim içinde olduğu velileri, öğretmen arkadaşları veya toplumda karşılaştığı diğer bireylerle de ilişkilerinde hep öğretici, bilgi yayıcı konumunda olmaktadır (Çelikten ve diğerleri, 2005). Fontana (1985) etkili öğretmen davranışlarıyla ilgili uygulamalı olacak

şekilde bir yaklaşım benimseyerek öğretmenlere aşağıda sıralanan şekilde önerilerde bulunmuştur (Akt. Dilekmen, 2008):

a. Dakik olunmalıdır
b. Derse iyi hazırlanılmalıdır
c. Derse hızlı başlanmalıdır
d. Tüm sınıfın katılım sağlaması konusunda ısrarcı olunmalıdır
e. Öğretmen sesini etkin bir şekilde kullanmalıdır
f. Karışıklıklarla uğraşabilmeniz için açık stratejiler belirlenmelidir
g. Öğrencileri bir karşılaştırmanın içine dahil etmemek gerekir
h. Verilen sözler yerine getirilmelidir
i. Sınıf amacına uygun bir şekilde organize edilmelidir
j. Öğrencilerin sorunları ile yakından ilgilenilmelidir.

2.6. Velilerin Rol ve Sorumlulukları

Bireylerin, özellikle hayatın ilk yıllarında kararlı ve dengeli bir sevgi içinde yaşaması, hayatının tüm gelişim seyrini etkilemektedir. Ülkemizin geleceğini emanet edeceğimiz nesilleri oluşturmanın yanında, her biri ailelerin huzur ve mutluluk kaynağı olan çocukların, psikolojik ve bedenen sağlıklı olarak topluma kazandırılması her anne-babanın üstlenmesi gereken sorumluluklardandır. Bu konuda ailelerin bazı sorumlulukları şu şekildedir (Öksüz, 2002);

- Ebeveynler çocuğunu anlayabilmeli, onunla canlı, sıcak ilişkiler kurabilmeli
- Çocuklarına yeterince ilgi ve sevgi gösterebilmeli
- Çocuklarını yapıcı ve aktif kılacak bir ortam hazırlamalı
- Akranlarıyla ve kardeşleriyle kıyaslama yoluna gidilmemeli
- Çocuğunun yanında tartışmamaya özen göstermeli
- Çocuklarına anlayış ve saygı gösteren bireyler olmalılar.

Maslow'a göre anne-baba, çocuğunun temel fizyolojik ihtiyaçlarını karşılamanın yanında onlar kadar önemli olan sevilme ve saygı görme ihtiyaçlarına da kulak vermelidirler. Çocuklarının bu ihtiyaçlarını da yeterince karşılamaya çalışmalıdırlar. Çocuklarına içten bir sevgi ve saygı gösteren anne babalar, bazen hatalı davranışlar sergileseler de çocuk eğitiminde kesinlikle başarısız sayılmazlar. Ancak Maslow'a göre çocuğu sevmek, onun her dilediğini yerine getirmek olmamalıdır. Aşırı hoşgörü ve şımartma çocuklarda kendine güvenin gelişmesini engellemektedir. Her istediğini zahmetsizce elde edebilen çocuklar, kendi

doyumları için başka insanları araç olarak görmeye başlarlar. Şımartılan çocuklar ne kendilerine ne de başkalarına saygı duymayı öğrenebilirler. Aşırı hoşgörü kadar otoriter tutum ve sert disiplin de çocuğun gelişimi açısından tehlikelidir. Bu tür bir tutum ile yetişen çocuklarda kendine güven, bağımsızlık ve kendine yetebilme gibi önemli kişilik özelliklerinin gelişimi engellenir. Maslow'a göre çocuk yetiştirmekte ve eğitmekte en doğru olan yol, çocuğa makul sınırlar içinde özgürlük tanımak olmalıdır (Akt. Kuzgun, 1972).

Yapılan araştırmalar aile çevresinin de öğrenmeyi önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir. Ailelerin eğitim düzeyleri, çocuklarına sağladıkları ekonomik olanaklar, çocuk yetiştirme tutumları ve yaklaşımları öğrenmeyi, başarıyı etkileyen etmenlerdir. Bununla birlikte öğrenciye, ev ortamı içerisinde fiziksel olarak uygun çalışma ortamlarının, bilgisayar, kütüphane gibi çalışma materyallerinin sağlanması da öğrenmeyi etkilemektedir. Ebeveynlerin birbirleri ile iletişim şekilleri, okula ve öğrenmeye yönelik tutumları, çocuklarından beklentileri önemli etkenlerdendir. Ailelerin çocuklarını akademik yönden desteklemesi, öğrencilerin öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirerek güdülenmesini ve başarısını etkileyecektir (Yöndem, 2011).

Velilerin destekleyici bir ev ortamı yaratarak çocuğun eğitimine destek olmak için üstlenmesi gereken roller 3 başlıkta şu şekilde sıralanabilir (Gümüşeli, 2004, s.15):

1. Ev ödevlerinde yardımcı ve yönlendirici olabilme,
2. Okulda yapılan etkinlikler hakkında öğrenci ile konuşma, tartışma,
3. Çocuğa etkili zaman yönetimi ve planlaması konusunda yardımcı olabilmedir.

Hornby (2000), okul-aile iş birliği aşamasında öğretmenlerin velilerden beklentilerini şu şekilde ifade etmektedir (Akt. Balkar, 2009, s.107):

- Gönüllü bir şekilde okula çeşitli yardımlarda bulunmaları,
- Okulların çocuklardan beklentileri ile ilgili çocuklarına karşı öğretici olmaları,
- Ailelerin çocuklarının sağlık problemlerini ve özel ihtiyaçlarını açıkça belirtmeleri,
- Acil durumların oluşması ihtimaline karşı telefon numaraları ve ev adreslerini okul ile paylaşmaları,
- Okullardaki disiplinin evde de uygulanması için okul ile iş birliği içinde olma,
- Bilgilendirme için eve gönderilen mektup ve raporları inceleme,

- Görüşme toplantılarına katılma.

2.7. Uzaktan Eğitim ile Öğretmenlerin Değişen Rol ve Sorumlulukları

Uzaktan eğitimde, yüz yüze eğitimde olduğu gibi velilerin okul kapısının dışında olduğunu düşünmemek gerekir. Çünkü uzaktan eğitimde veliler tam da sınıfın içinde, öğrencinin yanında ve öğretmenlerin karşılarında bulunmaktadırlar. Dersi dinleyerek yorum yapan, fikirler üreten hatta bazen öğretmenlere derslerini nasıl anlatacağını söyleyen veliler ile karşılaşmak mümkün olabilmektedir. İşte bu noktada veli ile öğretmen arasındaki profesyonel sınırlar silikleşebiliyor ve kimi zaman veliler öğretmenlerin alanına girebiliyor. Öğretmenlerin bu gibi durumları yönetmesi elbette bir süreç gerektirebiliyor. Sürecin en başında velilerinin bu ortamdan ayrı tutulamayacağının bilincinde olan öğretmenler duruma daha çabuk adapte olup, velileri ile iş birliğine daha ılımlı bakmaktadırlar. Özellikle anaokulu ve ilkokul seviyelerindeki öğrencilerin velileri ile öğretmenlerin iş birliği içinde olması uzaktan eğitimde oluşabilecek en büyük desteklerden biridir (Aybat ve Özgün, 2020).

2.8. Uzaktan Eğitim ile Velilerin Değişen Rol ve Sorumlulukları

Velilerin uzaktan eğitim süreci ile ilgili rol ve sorumlulukları; evde öğrenmenin devamlılığının sağlanmasına destek olmak, öğrencilerin ders takibini yapmalarına yardımcı olmak, evde çocuklarının ihtiyacı olan uzaktan eğitim materyalleri ve alt yapısının (bilgisayar, tablet, internet vb.) sağlanması, öğrencilerin uzaktan eğitim sırasında derslerinde anlamadığı konular ile ilgili gerekli desteğin verilmesi, evdeki eğitim süreci ile ilgili öğretmenlere geri dönüt sağlanması ve öğrencilere eğitim teknolojileri konusunda teknik desteğin sağlanmasıdır (Özdoğru, 2021).

Veliler mümkün olduğunca çocuklarına otonomi kazandırabilmek için onlara alan yaratmalılar. Uzaktan eğitimde ilk zamanlarda çocukların teknoloji kullanım becerilerinde veliler yol gösterici olacaktır fakat zamanla çocukların ebeveyn desteğine ihtiyacı azalacaktır. Ebeveynler de bu konuda çocuklarına ihtiyaç duydukları noktada eşlik ederek bir zaman sonra ise geri çekilerek onları takip etmelidirler. Ebeveynler, teknolojinin getirdiği birtakım riskler olabileceğini çocukların, yaşlarına uygun bir şekilde anlatmalı ve mümkünse güvenli internet paketleri kullanmalıdırlar. İnternetin bilinçli kullanımı konusunda çocuklarla açık, net ve anlaşılır bir biçimde konuşmak önemlidir (Aybat ve Özgün, 2020).

Uzaktan eğitim sürecinde, öğrencilerin sosyalleşmesi oldukça zor bir hal aldığı için veliler çocuklarının sosyalleşme ihtiyacına alternatifler üretmek durumunda kaldılar. Sınıftaki diğer veliler ile iletişime geçerek öğrencilerin bir araya gelmeleri konusunda programlar

ayarlayan velilerin aralarındaki iletişimin de daha nitelikli hale gelmesi onlardan beklenen davranışlar arasındadır.

2.9. Okul ve Ailenin Karşılıklı Beklentileri

Okul ve aile karşılıklı olarak birbirlerinden anlayış, saygı gibi temel değerler konusunda beklenti içerisine girmektedir. Her iki tarafın da gerçekleştireceği bu temel değerlere ait davranışlar, öğrencilerin de her iki taraf ile ilgili pozitif düşünceler geliştirmesini sağlayacaktır.

Okul ile aile arasındaki iş birliği, eğitimsel değerlere bağlı olarak yöneticileri, öğretmenleri, aileleri ve öğrencileri bir araya getirerek eğitim gereksinimlerinin uygun şekilde karşılanabilmesi için bu grupların birbirlerinden neler bekleyebilecekleri ve birbirlerine nasıl yardım edecekleri konusundaki görüş birliğini sağlamalıdır (Aydın, 2005'ten Akt. Albez ve Ada, 2017).

Ülkemizde veliler adeta çoğu okulun görmezden geldiği kişilerdir. Sadece devlet okulları değil özel okullar bile velileri hiçbir şeye karıştırmamayı doğru zannederler. Oysa veli, çocuğunun eğitiminden birinci derecede sorumlu olan kişidir ve okulun tüm karar mekanizmalarında bulunması gerekir. ABD'de veli, müfredat programında bile görüş belirtir, hazırlanmasında görev alır hatta velilerin istemediği programların okullarında uygulanması çok zordur. Ülkemizde ise sorumluluğu veli adına devlet üstlenmiş, veli de (bazı istisnalar dışında) bu işten son derece mutludur ve hiçbir sorumluluk almakta istememektedir (Boydak, 2004, s.149)

Veliler okul faaliyetlerini katılmakta başlarda çekimser olabilirler, bunun nedeni de her şeyden önce okulun resmi bir kurum olmasıdır. Okulun vatandaşa karşı konuksever olması ve sıcak bir yer olarak görülmesi maalesef sadece bazı okul müdürleri tarafından gerçekleştirilen bilmekten, ne yazık ki kurumsal bir anlayışa dönüşememektedir (Boydak, 2004, s.150)

Velilerin okula Sık sık gelmesi önemlidir çünkü velilerin de öğrenciler gibi yeni yaklaşımları ve anlayışları öğrenmeye gereksinimi vardır. Okula Alişan veli okul tarafından düzenlenen konferans ve seminerleri daha rahat gelebilir ve kendini evinde hisseder. Bu sayede velilerin de kendilerini geliştirebilme şansları olabilir (Boydak, 2004, s.151)

Özellikle kırsal kesimde, veliler yakın ve samimi ilişkiyi takdir etmekte ve yardım almaya açık olmaktadırlar. Ancak sosyo-ekonomik durumu daha iyi olan çevrelerdeki

velilerin, bu tip yardımlara kapalı olduğu, bazı öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Onlar bunu kendi aile hayatlarına karışma olarak algılamaktadırlar. Ne yazık ki onlar sorunlarını daha iyi çözmemekte buna rağmen de yardımları reddetmektedirler (Boydak, 2004, s.158)

2.9.1. Ailenin okuldan beklentileri

Öğretmenler ve okul yöneticileri, sadece öğrencileri değil aynı zamanda ebeveynlerin de okuldaki eğitim sürecinin bir parçası olduğunu fark etmelidirler. Okul, aileleri bağışta bulunan, öğrencilerin sadece başarı durumları hakkında bilgi edinmek ya da bir sorun olduğunda veya çağırıldıklarında okula gelen kişiler olarak değil, öğrencilerin başarısında ve sağlıklı bir kişilik geliştirebilmesinde rol oynayan ortaklar olarak görmelidir. Öğretmenler ile okul yöneticileri, okulun aileler için de öğrenilen ve öğretilen bir yer olduğunu bilmelidirler (Sarıtaş, 2006).

Ailelerin, ekonomik ve sosyokültürel özellikleri çocukların eğitime yönelmelerine ve beklenti düzeylerinin belirlenmesine büyük ölçüde etki etmektedir. Çocuklarının en iyi şekilde yetişmesini isteyen veliler eğitime destek vererek çocukları için daha fazla eğitim imkanları aramaktadır. Çocuklarının eğitim ve öğretimi ile ilgilenen ailelerin, ilgilenmeyen ailelere göre çocuklarından ve eğitim-öğretimden beklentileri daha fazla olmaktadır. Ailelerin eğitim-öğretimden beklentileri şu şekildedir (Gelişli, 2017):

1. Nitelikli bir meslek kazandırma,
2. İyi bir iş bulma,
3. Sosyokültürel özellikler kazandırabilme,
4. Güncel bilgi ve becerileri kazandırma,
5. Teknolojik ve bilimsel eğitim olanakları yaratma,
6. Topluma uyum sağlayabilecek bilgi ve beceriler kazandırma,
7. Bireysel yeteneklerin ve ilgilerin geliştirilmesini sağlama,
8. İletişim becerilerinin geliştirilmesini sağlayabilme,
9. Kendine yetebilen ve üreten insan özelliklerinin öğrencilere kazandırılmasıdır.

Bacanlı (2002), ailelerin eğitim ve öğretimden beklentilerinin, öğretmen ve okul ile ilişki kurmalarında da etkili olduğunu düşünmektedir. Artık aileler çocuklarına eğitim verecek öğretmenleri kendileri belirlemek istemektedirler. Eğitim ve öğretimden beklentileri yanında, ailelerin öğretmenlerden de beklentileri vardır ve öğretmenlerin bu beklentilerin farkında olmaları, aralarındaki ilişkiyi ve işlerini kolaylaştıracaktır. Ailelerin öğretmenlerden beklentileri ise şu şekildedir (Akt. Gelişli, 2017):

1. Çocuklarına yeterli özen ve dikkat gösterilmesi,
2. Çocuklarının eğitim ve öğrenme konusunda heyecan duymalarının sağlanması,
3. Çocuklarına gerekli bilgi ve becerilerin öğretilmesi,
4. Çocukların bazı girişimler için desteklenmeleri ve cesaretlendirilmeleri
5. Çocukları ile ilgili konularda ailelere gerekli bilgilendirmelerin yapılması,
6. Çocuklarının iş ve davranışlarının denetimini gerçekleştirmeleri,
7. Öğretmenin zamanını ve kendisini çocuklara adamasıdır.

Bu beklentilere şunlar da ilave edilebilir:

- Öğrencileri günümüz eğitim teknolojileri hakkında bilgilendirmek,
- Çocukların sınıf arkadaşlarıyla çeşitli aktiviteler yapmasını sağlayarak aralarında nitelikli iletişimin oluşmasını sağlamak,
- Güncel sınavlar hakkında gerekli yönlendirme ve bilgilendirmelerin yapılması ve
- Velileri ile sağlıklı iletişimler kurarak, onların okula karşı güvenlerinin oluşmasını sağlamak.

2.9.2. Okulun aileden beklentileri

Okul yöneticilerine, eğitim sürecine katılımlarına ilişkin ailelerden beklentileri sorulduğunda öncelikle, çocuklarına ve onların eğitimine önem vermeleri, onlara zaman ayırmaları, çocuklarını kabiliyetleri doğrultusunda yönlendirmeye çalışmaları ve okul ile iletişim konusunda daha hassas olmaları şeklinde sıralamışlardır. Bazı yöneticiler velilerin okulda yapılanlar ile ilgili katkı sunma ve bilgi alma konularında girişimci ve cesaretli olmalarını, ancak bunu yaparken de saygı ve nezaket ölçüleri içinde olmalarını tavsiye etmektedir. Ebeveynlerin eğitim-öğretim sürecine gönüllü olarak katılmaları ve okulla, eğitimcilerle iş birliği içinde olmaları yöneticilerin diğer beklentilerindendir. Öğretmenler ise ebeveynlerin, çocuklarının eğitim-öğretim sürecine katılımlarına ilişkin olarak, okulu daha düzenli ve sık ziyaret etmelerini, çocukları ile ilgili bilgi sahibi olmalarını ve veli toplantılarına katılım sağlamalarını istemektedir (Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010).

Okul-aile iş birliği, taraflara yeni bir haz ve coşkuyla yeni eğitsel etkinliklere başlayabilme cesareti sağlar. Diğer yönden aileler de okulu, kendileri dışında sıradan bir kamu hizmeti veren kurum, okul toplantılarını ise her yıl düzenlenmesi gereken, olağan bürokratik eylemler olarak algılamamalı, kişilerin hayati derecede önemli bireysel, ailesel ve toplumsal gereksinimini karşılayan bir birim olarak görmeli, beklenen desteği ve iş birliğini sağlamalıdır (Sarıtaş, 2006).

2.10. Okul-Aile İlişkilerinde Yaşanan Sorunlar

Okul ve toplum karşılıklı konulmuş iki ayna gibidir, birbirlerini yansıtırlar; fakat birinin tam olarak diğerini etkilemesi beklenmemelidir. Okulun görevleri aslında eğitimin görevleridir ve bunlar politik, ekonomik ve sosyal olarak gruplandırılabilir. (Yiğit ve Bayrakdar, 2006'dan Akt. Kara, 2007).

Okullar; farklı düşüncelere ve farklı kültürel yapılara sahip insanların bir arada bulunduğu kurumlardır. Öğretmenleri, öğrencileri, velileri, okulda çalışan personelleri ve kurum yöneticileri olmak üzere farklı pozisyonlarda olan insanlar bu kurumda belli bir etkileşim içinde bulunarak, eğitim-öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesine katkı sağlarlar. İnsan nüfusunun ve bunun sonucunda düşünce çeşitliliğinin fazla olduğu bu kurumlarda yaşanabilecek problemler de oldukça farklı olabilmektedir. Ailelerin eğitim-öğretim faaliyetlerine katılımlarını sınırlayan birçok faktörün rol oynadığı belirtilmiştir. (Finders and Lewis, 1994; Sugeçti, 2019) göre, okul-aile iş birliğini engelleyen faktörler şunlardır:

- Öğretmenlerin ailelere karşı olumsuz tutumları; öğretmenlerin okullarda gerçekleştirilecek aile katılım etkinliklerine yeterli zamanı ayırmadıkları düşüncesi ve okullardaki bu tür faaliyetlere yeterli ilgiyi duymadıkları şeklindeki algılar, bu süreci olumsuz etkileyen etmenlerdendir.
- Ailenin ekonomik durumu; okul yöneticileri, ailenin okula çağrılmasındaki konularda genel olarak maddi konulara değinmekte, onlardan maddi destek istemektedir. Okul yöneticilerinin bu anlayışta olmaları ailelerin okuldaki etkinliklere istekli katılım gerçekleştirmemelerine neden olmaktadır.
- Anne ve babanın eğitim düzeyinin düşük olması; eğitim seviyesi düşük olan ebeveynlerin, aile katılımı faaliyetleri konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları sebebi ile bu faaliyetlerde görev almada güvensiz davranabilmektedirler.
- Ev ve okul kültürünün farklı olması; öğretmenler ile ebeveynler farklı kültürel yapıya sahiptirler. Bu kültürel yapının farklılığı, ebeveynlerin kendilerini okula karşı yabancı hissetmesine sebep olmaktadır.

Binicioğlu'na (2010) göre okul-aile iş birliğini engelleyen etmenler ise şu şekilde sıralanmaktadır;

- Ailenin eğitim düzeyi,
- Ailenin okula karşı tutumu (Ana-babanın ilgisizliği, Ailenin duygusal sorunları, Ailenin kültürel özellikleri, Aile içi şiddet, Ailenin ekonomik koşulları,

Zamanlamadan kaynaklı etmenler, Okuldaki öğretmenlerin ve yöneticilerin tutumları, Okuldaki diğer görevlilerin tutum ve davranışları).

Cömert ve Güleç'e (2004) göre ise okul-aile iş birliğini engelleyen etmenler şu şekildedir:

- Öğretmenler aile katılım etkinlikleri hazırlığı yapmanın uzun zaman aldığına inanmaktadırlar.
- Öğretmenler aile katılım etkinliklerinin nasıl yürütüleceğini bilmemektedirler.
- Veli ve öğretmenlerde gözlemlenebilen iş stresinin varlığı.
- Öğretmenlerin aile katılımlarına velileri teşvik etmede yaşadıkları sorunlar.
- Öğretmenlerin velilere karşı güvensiz olmaları.
- Öğretmenlerin velileri ile arasında oluşan engelleri kabullenerek yok etmeye çalışmak için çaba göstermemesi.
- Öğretmenlerin, ailelerin sınırlarını bilmemelerini düşünmesi.
- Öğretmenlerin velileri ile arasında oluşabilecek engelleri ortadan kaldırabilecek bilgi birikimi ve özgüvene sahip olmamaları.

Okul-aile ilişkilerini belirlemeye yönelik çalışmalarda okul-aile iş birliğini engelleyen bazı faktörlere (Bilgin, 1990; Aslan, 1994; Doğan, 1995; Oğan, 2000; Başaran ve Koç, 2001; Saraçoğlu, 2002; Aslanargun ve diğerleri, 2004) göre, öğretmenlerin olumsuz tavırları, öğretmenlerin sürekli öğüt vermesi, okullarda resmi bir havanın hakim olması, veli toplantılarının yeterince önemsenmemesi, öğretmenlerin velilere otoriter davranması ve kendi eğitim düzeylerinin yeterli olmaması şeklinde sıralamışlardır (Çalışkan ve Ayık, 2015, s.69-82).

2.11. İlgili Araştırmalar

Çalışmanın bu bölümünde ilgili araştırmalar yurt içi ve yurt dışı çalışmalar olmak üzere iki şekilde ele alınmıştır.

2.11.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Genç (2005) araştırmasında, ilköğretim 1. kademedeki okul-aile iş birliği konusu ile ilgili veli ve öğretmenlerin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonuçlarında, veli ve öğretmen görüşlerine göre "öğretmen-veli görüşmeleri"nin nitelikli bir şekilde yürütüldüğü, senede en az 2 defa "veli toplantıları"nın yapıldığı ve ailelerin bu toplantılara katılım düzeylerinin yüksek olduğu, "okul-aile birliği" ile ilgili sene içerisinde en az bir defa

"okul-aile birliği" toplantılarının gerçekleştirildiği ve ailelerin bu toplantılara da katılım düzeylerinin yüksek olduğu belirtilmiştir.

Kebeci (2006) "Okul Aile Birliğinin Okul Performansı Üzerindeki Rolü" isimli araştırmasında, ilköğretim okulunda okul aile birliğinin okul performansı üzerindeki rolünü tespit etmek ve bu konu ile ilgili sorunları dile getirerek neler yapılabileceği konusunda öneriler geliştirmeyi amaçlamıştır. Yapılan çalışmanın sonuçları ise şunlardır: Okul aile birliği üyelerinin çoğunluğunu kadınların oluşturduğu, orta gelir düzeyine sahip oldukları, eğitim durumlarının ilköğretim düzeyinde olduğu ve ortalama olarak okulda eğitim gören iki çocuklarının olduğu belirlenmiştir. Okul aile birliği ile ilgili bilgi düzeyleri ve toplantılara katılma durumları araştırıldığında ailelerin konu ile daha çok ilgili ve bilgi sahibi oldukları fakat öğretmenlerin daha az ilgili oldukları gözlemlenmiştir. Okul aile birliğinin görevleri ile ilgili araştırma sonuçlarında da öğretmen ve velilerin bilgi sahibi olma durumlarının anlamlı olup olmadığı incelenmiş, ailelerin öğretmenlerden daha çok ilgili oldukları görülmüştür.

Ünal, Yıldırım ve Çelik (2010) "İlköğretim Okulu Müdür ve Öğretmenlerinin Velilere İlişkin Algılarının Analizi" isimli araştırmalarında, ilköğretim okulu müdür ve öğretmenlerinin, velilere ilişkin algılarını metafor analizi ile tespit etmeyi amaçlamışlardır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Yapılan bu araştırmanın sonuçlarında ise müdür ve öğretmenler şunları ifade etmişlerdir: Velilerin bir bölümü çocuklarının eğitim hayatlarına ilişkin olarak bilinçsiz, ilgisiz, çocukları için neyin iyi olduğunu bilmeyen, okul ile yeterince iş birliği içerisinde olmayan kişilerdir ve içgüdüsel olarak çocuklarını koruma davranışı göstermektedirler. Bunlara ek olarak ise aileleri eğitim aktivitelerinin paydaşları olarak görmediklerini, ailelerden kendilerini uzman kabul ederek yalnızca söylediklerini yerine getiren, çalışmalarına müdahale etmeyen kişiler olmalarını bekledikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Özgan ve Aydın'ın (2010) gerçekleştirmiş olduğu "Okul-Aile İşbirliğine İlişkin Yönetici, Öğretmen ve Veli Görüşleri" isimli çalışmanın amacı, okul-aile iletişimi ile ilgili öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşleri doğrultusunda mevcut durumu betimlemek ve okul-aile iş birliğinin gerçekleştirilmesine yönelik çözüm önerileri geliştirebilmektir. Araştırma tarama modelindedir. Araştırmanın sonuçlarında ise öğretmen ve okul yöneticilerinin okul-aile iş birliğine dair olumsuz düşüncelere sahip oldukları gözlemlenmiştir. Öğretmen ve okul yöneticileri; velilerin ilgisiz tavırlarından, kurumdaki rehber öğretmen eksikliğinden ve maddi sorunlardan şikayetçidirler. Okul-aile iş birliğinin yetersiz olmasının nedenlerinde ise ailelerin

çocuk eğitimi konusunda yeterli bilgiye sahip olmaması ve okul yöneticileri ile öğretmenleri desteklememeleri yer almaktadır.

Çalışkan ve Ayık'ın (2015) "Okul Aile Birliği ve Velilerle İletişim" isimli araştırmalarının amacı, öğrencilere nitelikli bir eğitim-öğretim yaşantısı sunabilmek amacıyla okullarda oluşturulması gereken okul-aile birliklerinin kuruluş amaçlarını ve önemini belirtmek, bu okul aile birliklerinin doğal bir üyesi olan veliler ile nitelikli bir iletişimin nasıl kurulması gerektiğine dikkat çekmek ve okul yöneticileri ile öğretmenlerin velileriyle yaşadıkları problemleri açığa çıkarmaktır. Yapılan bu araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarında ise, alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde ailelerin eğitim-öğretim sürecine katkıda bulunmaları ile nitelikli bir eğitim-öğretim arasında doğrudan bir ilişki bulunduğu ve velilerin okul ile gerçekleştirecekleri ortaklaşa bir program ile çocukların daha çok başarı göstereceği ifadeleri yer almaktadır.

Özel ve Zelyurt'un (2016) "Anne Baba Eğitiminin Aile Çocuk İlişkilerine Etkisi" isimli çalışmasında, 5-7 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlere verilen anne baba eğitimlerinin çocuk-aile ilişkisine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Yapılan bu çalışmanın sonucunda ise, ailelere verilen anne-baba eğitiminin onların çocuklarını daha iyi tanımalarını sağladığı, çocuklarıyla olan iletişimlerini daha etkili bir hale getirerek olumlu yönde etkilediği gözlemlenmiştir.

Ok'un (2016) "Öğretmen ve Ailelere Göre Okul Öncesi Eğitimde Okul-Aile İşbirliğinin Önemi" isimli araştırmasında, öğretmenlerin ve anne babaların okul aile iş birliği ile ilgili görüşlerini ele almıştır. Araştırma nitel çalışma şeklinde gerçekleştirilmiş olup veriler betimsel analiz yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır: Okul-aile iş birliği sürecinde yaşanan eksikliklerin giderilmesi konusunda öğretmen ve veli görüşlerinin birbirinden farklı olduğu gözlemlenmiştir. Aileler, okullarda gerçekleştirilen veli toplantılarının yılda 2 kez olduğu ve bu toplantılarda da okulun gelir-giderleri ve masraflarının konuşulduğunu ifade etmişlerdir. Ailelerin genelinin okuldan ve öğretmenlerden beklentileri, kaliteli eğitim, düzen ve kural olmaktadır. Öğretmen ve ailelerin genellikle telefon ile iletişim kurdukları, yazışmalarını telefon ile gerçekleştirdiği ve bu yazışmaların daha çok günlük bilgilendirmeleri içerdiği, ev ziyaretlerinin yapılmadığı fakat acil durumlarda öğretmenlerin velileri ile yüz yüze görüşmeler yaptığı belirtilmiştir.

Çınkır ve Nayır (2017) "Okul-Aile İşbirliği Standartlarına İlişkin Veli Görüşlerinin İncelenmesi" isimli çalışmada, ilköğretim okullarında çocuğu bulunan ailelerin okul-aile iş

birliği standartlarına ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlamışlardır. Araştırmalarında nicel ve nitel araştırma yöntemlerini birlikte kullanmışlardır. Yapılan bu araştırmanın sonuçlarına göre; aileler okul aile iş birliği standartlarına ilişkin belirtilen ifadeleri önemli bulmamakta fakat yeterince de uygulanmadığını düşünmektedirler. Nitel verilerin sonuçlarına göre ise, velilerin ilk olarak okul aile birliği seçimlerinden haberdar olmadığı ve aile birliklerinin eğitime bir katkısının olmadığını düşündükleri gözlemlenmiştir.

Albez ve Ada (2017) "Okul-Aile Ortaklığı: Güçlükler, Beklentiler, Gereksinimler, Öneriler" isimli araştırmalarında, okul yönetiminin ve velilerin okul-aile ortaklığına ilişkin görüşlerini, beklentilerini, karşılaştıkları güçlüklerini ve önerilerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma nitel çalışma yöntemlerinden tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu araştırmada, okul-aile ortaklığının beklenen düzeyde olmadığı, sürdürülebilir ve kapsamlı aile katılım çalışmalarının yapılmadığı, okul yöneticileri ile öğretmenlerin ailelere yönelik tutum ve davranışlarının değişimiyle velilerin okula yönelik algı ve değer değişiminin okul aile iş birliğini geliştireceği vb. sonuçlarına ulaşılmıştır.

Özdemir'in (2018) "Okul-Aile İşbirliğinin Geliştirilmesine Yönelik Yönetici Görüşleri" isimli çalışmasının amacı, ortaokullarda görev yapmakta olan okul yöneticilerinin okul aile iş birliğini geliştirmeye yönelik görüşlerini değerlendirmektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan olgubilim deseni kullanılmıştır. Bu araştırmanın sonuçlarında ise; okul yöneticilerinin okul aile birliklerinin finansal işlevlerine ilişkin görüşlerinde, okul yöneticilerinin genellikle okul aile birliklerinin finans sağlama yararları üzerinde durdukları görülmüştür. Okul yöneticilerinin okul aile birliklerinin finansal işlevlerine yönelik görüşlerinde de okul-çevre ilişkileri ile ilgili çevre katkısının oldukça düşük olduğu ifade edilmiştir. Son olarak da okul yöneticilerinin okul aile birliklerinin yapısı ve işleyişi hakkındaki görüşlerinde ise okul aile birliği yönetim kurulunun yapısının değiştirilmesi ve aile katılımının daha çok etkin hale getirilmesi vurgulanmıştır.

Şengönül'ün (2019) "Anne-Baba İlgisinin Çocukların Okul Başarısı Üzerindeki Etkisi" isimli araştırmasının amacı, anne-babanın eğitime ilgileri ile çocukların akademik başarıları arasındaki ilişkileri üzerine yapılmış araştırma literatürü incelemektir. Bu araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. İncelenen araştırmalarda anne ve babaların ilgisinin, çocuklarının akademik performanslarını olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Bununla birlikte anne ve babaların, çocuklarının akademik performanslarını daha iyi bir seviyeye taşımak için, çocuklarına yardım ettikleri, okul etkinlikleri hakkında bilgi

alışverişi yaptıkları ve öğretmenleri ile gerekli toplantıları gerçekleştirdikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Akbaşlı ve Tura'nın (2019) "Okul-Aile Birlikleri Okullara Ne Getirdi? Neyi Değiştirdi?" isimli araştırmalarında, ortaya geliş süreçlerinden bugüne kadar okulların yönetim ve işleyişlerinde önemli bir yere sahip olan okul aile birliklerinin mevcut durumu ve uygulamada karşılaşılan sorun alanlarının değerlendirilmesini amaçlamışlardır. Araştırma, tarama deseninde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonuçlarında ise; okul aile birliklerinin kuruldukları yıldan bugüne işleyiş ve yapı bakımından önemli değişikliklere uğradığı ifade edilmiştir. Okul aile birliklerinin yönetmeliklerde ifade edilen görevlerini yerine getirirken uygulamada sorunların olduğunu ve bu sebeple bu birliklerin görevlerini yerine getiremediği vb. sonuçlarına ulaşılmıştır.

Şahin'in (2019) "İlköğretim 1. Sınıfta Okuma ve Yazma Eğitimine Ailenin Katkı Düzeyinin Belirlenmesi" isimli araştırmasında birinci sınıf kademesi öğrencilerinin okuma yazma eğitimine ailelerin katılım düzeylerinin belirlenmesini amaçlamıştır. Öğrencilerin evdeki okuma yazma etkinliklerine en fazla desteği annelerin sağladığı fakat babanın sağladığı katkının anneye göre daha çok başarıya etkisinin olduğu, anne ve babaların yardım etme sıklığı ile ev ödevlerini düzenli kontrol etme durumlarına bağlı olarak öğrencilerin okuma ve yazma başarılarının artış gösterdiği sonucuna varılmıştır.

Kıvrak ve Yıldırım'ın (2020) "Öğretmenlerin Gözünden İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerin Okuma Yazma Becerilerini Öğrenme Süreçlerine Ailelerin Katılımı" isimli araştırmalarında, öğretmenlerin gözünden ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin ilk okuma yazma becerilerinin öğrenim süreçlerine aile katılımının etkisinin değerlendirilmesi amaçlamışlardır. Nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre, aile katılımının gerçekleştirilmesine yönelik yapılan çalışmaların veliler üzerindeki etkisinin yetersiz kaldığına dair görüşlere ulaşılmıştır. Ailelerin beklentilerinin ve önceliklerinin olması, aile katılımının yetersiz kalmasının en büyük sebebi olarak görülmüştür. Aile desteği gören öğrencilerin, göremeyen öğrenciler ile arasında gözle görülür farklılıkların olduğu, bunun yanında ilk okuma ve yazma sürecinin okul ile sınırlı kalmayarak aile tarafından da desteklenmesi gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Özdoğru'nun (2021) "Covid-19 Sürecinde Değişen Veli Rolleri" adlı çalışmasının amacı, COVID-19 pandemi sürecinin ailelere getirdiği roller ile bu rollere uygun velilerin görev ve sorumluluklarını öğretmen görüşlerine göre incelemektir. Araştırmada nitel araştırma

türlerinden biri olan fenomenolojik desen kullanılmıştır. Araştırmada COVID-19 pandemi sürecinin ailelere getirdiği roller ile bu rollere uygun velilerin görev ve sorumluluklarına dair öğretmen görüşleri dört temada toplanmıştır. Bu temalar; velinin uzaktan eğitim sürecinin etkililiğini sağlamadaki rolü, velinin öğretmenlerle etkili iletişim kurulmasındaki rolü, öğrenci sağlığının korunmasındaki rolü ve öğrencinin psikososyal ihtiyaçlarının karşılanmasındaki rolüdür. Sonuç olarak; COVID-19 pandemi sürecinin ailelere var olan rollerinin yanı sıra yeni roller getirdiği ayrıca velilerden bu rollere uygun birtakım görev ve sorumlulukları yerine getirmesi beklenildiği anlaşılmaktadır.

Demir (2022) "Okul-Aile İş Birliğine İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Veli Görüşleri" isimli çalışmasında, özel ve devlet ilkokullarında okul-aile iş birliği kapsamında yapılan çalışmaların neler olduğunu saptamayı ve bu çalışmalar hakkında öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış olup katılımcılar maksimum çeşitlilik örneklemesine göre belirlenmiştir. Araştırmada öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin iş birliği ile ilgili olarak ortak düşüncelerinin olduğu ve okullarında iş birliği kapsamında ortak etkinliklerin yapıldığı görülmüştür. Resmi ve özel eğitim kurumlarında iş birliği kapsamında birbirlerinden farklılaşan aktivitelerin, beklentilerin ve sorunların olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

2.11.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Barnard (2004) çalışmasında, ilkokuldaki aile katılımı ile öğrencilerin lise başarısı arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Bu araştırmada kullanılan veriler Chicago Longitudinal Study' den alınmıştır. Araştırmanın sonuçlarında ise; ilkokuldaki aile katılımının öğrencilerde olumlu bir etki yaratarak lise terk oranlarında düşüş yarattığı, liseyi zamanında bitiren öğrenci sayısında artış yaşandığı ve öğrencilerin not ortalamasında yüksek oranlar ile karşılaşıldığı ifade edilmiştir.

Rogers, Theule, Ryan, Adams ve Keating (2009) bu çalışmayı, ebeveynlerin eğitime katılımlarına ilişkin algıları ile çocukların okul başarıları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla gerçekleştirmişlerdir. Çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Babaları tarafından baskı gören öğrencilerin akademik başarıları daha düşük olurken, annelerinin desteğini gören öğrencilerin ise akademik başarıları daha yüksek olmaktadır. Ebeveynlerin eğitime katılımlarının, öğrencilerin okul başarısını artırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Hafizi ve Papa (2012) okul ile aile arasındaki iş birliği sürecini engelleyen sorunların çözülmesi aşamasında, okul-aile iş birliğinin karşılaştığı problemlerin altında yatan

sebeplerinin araştırılmasını amaçlamışlardır. Araştırmanın örneklemini öğretmenler, okul müdürleri, veliler ve öğrenciler oluşturmaktadır. Bu araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda katılımcı gruplar tarafından okul-aile iş birliğinin gerekli seviyede olmamasının iki temel sebebinin; velilerin eğitim düzeylerinin düşük olması ve ekonomik koşullarının yetersiz olması durumu olduğu ifade edilmiştir.

Pancu ve Bocos (2016) yaptıkları çalışmada; velilerin okul-aile arasındaki iletişime, yapılan iş birliğinin niteliğine ve bu iş birliğini geliştirmek için uygulanması gereken stratejilere ilişkin görüşleri incelemeyi amaçlamışlardır. Okul-aile iletişimini geliştirmek için, öğretmenlerin her zaman ailelerin görüş ve önerilerini dinlemesi, anlaması ve sorumlu kararlar alması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Hampden-Thompson ve Galindo (2017) yaptıkları çalışmada okul-aile ilişkilerinin rolünü, ebeveynlerin okul tatminini ve onların eğitimsel ilerlemedeki iş birliğini incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın sonucunda ise, güçlü okul-aile ilişkilerinin ve yüksek seviyedeki okul tatmininin kombinasyonunun, genç insanların akademik başarılarını artırdığı gözlemlenmiştir.

Yantoro ve Istofa (2020) çalışmalarında, Endonezyalı okul müdürlerinin ilköğretimdeki son gelişmelere göre ev-okul ortaklığına dair bakış açılarını ve uygulamalarını keşfetmeyi amaçlamışlardır. Nitel araştırma yöntemi kullanılan bu araştırmada, çalışmaya katılan okul müdürleri; ev-okul ortaklığının önündeki iki engelin ailelerin bilgi eksiklikleri ve zamanlarının yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Bu araştırmanın sonuçlarında ise; öğretmenlerin ebeveynlerle iletişim kurabilmesi için eğitimlerin iyileştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Orell ve Pihlaja (2020) araştırmalarında, 2016 yılının sonbaharında uygulamaya konulan Finlandiya'nın ulusal çekirdek eğitim programında ev ile okul arasındaki iş birliğini incelemeyi amaçlamışlardır. Bu çalışma Finlandiya'nın ulusal çekirdek eğitim programında ev ve okul arasındaki iş birliğini, okulların işleyişinin ayrılmaz bir parçası olarak görüldüğü ifade edilmiştir. Bununla birlikte bu programın öğrenciler ve veliler arasındaki iş birliğinin de sonucu olarak bireysel ve toplumsal düzeyde esenlik, sağlıklı öğrenme ve okullarda eğitimin gelişimine katkı sağladığı görülmüştür. Bu eğitim programının ise Finli öğretmenler arasında büyük tartışmalara yol açarak bazı öğretmenlerin okul kültüründe yapacağı değişikliklerin gerekliliğini savunduğu bazı öğretmenlerin ise yapılacak bu değişikliklerin eğitimin temelini bozacağı düşüncesi ifadeler arasındadır.

Wai-Cook (2020), araştırmasında öğrencilerin, velilerin ve öğretmenlerin covid-19 pandemi sürecinde ev tabanlı öğrenmede karşılaştıkları zorlukları araştırmayı amaçlamıştır. Araştırmanın sonuçlarında ise; öğretmenlerin ve ailelerin, çocukları bağımsız, kendi kendini yönetebilen ve öğrenebilen bireyler olmaları için onların destekleyici rolünü üstlenmelerinin önemi vurgulanmıştır.

Yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalar incelendiğinde benzer sonuçların ortaya çıktığı görülmüştür. Yurt içindeki araştırmaların genel konusu okul-aile iş birliği ve okul aile birlikleri çerçevesinde oluşturulurken yurt dışındaki araştırmaların konusu da okul-aile iş birliği ile aile katılımı konularında oluşturulmuştur. Bu araştırmaların sonuçlarında, okul-aile iş birliğinin gerekli görüldüğü fakat bu iş birliğinin katılımcıların beklediği düzeyde olmadığı ve okul-aile iş birliğinin öğrencilerin başarılarını olumlu yönde etkilediği ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra çalışmaların genel olarak velilere veya öğretmenlere yapıldığı görülmüştür. Fakat okul müdürleri, öğretmen, veli ve öğrenci gruplarına birlikte yapılan çalışmalar da bulunmaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmada kullanılan araştırma modeli, araştırma süreci, katılımcılar, veri toplamada kullanılan araçlar ve verilerin analizine ilişkin alt başlıklar yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılmıştır. Nitel Araştırma; sosyal gerçekliğin ve insanların davranışlarının arkasındaki nedenlerin anlaşılmaya çalışıldığı ve görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı araştırmalardır. Bu araştırmalar belirli bir olay ve durumla ilgili gerçekleştirilmektedir. Araştırmacı, katılımcı bir gözlemci olarak ortama girer; kim, neden, nasıl gibi sorulara cevap bulmaya, olguların ve insan davranışlarının arkasında saklı nedenleri keşfetmeye çalışır. Bu araştırma yönteminde sonuçla değil daha çok süreçle ilgilenilir (Gürbüz ve Şahin, 2018).

Nitel araştırma yönteminde, veri toplama tekniklerinden biri olan görüşmeler; araştırma örnekleminde yer alan kişilerin belirli bir konu hakkındaki duygu ve düşüncelerini, görüşlerini açığa çıkarmak amacıyla çoğunlukla da yüz yüze gerçekleştirilen bir iletişim şeklidir (Baltacı, 2019). Görüşmelerin türlerinden biri olan yarı yapılandırılmış görüşmeler; kişilerin belirli bir konu hakkındaki görüşlerini sabit seçenekli cevaplamalar ile almayı, aynı zamanda da kişilerden ilgili alanda derinlemesine bilgiler edinebilmemizi sağlar. Yarı yapılandırılmış görüşmelerin sağladığı avantajlar ise görüşülen kişilere kendini daha rahat ifade etme imkânı tanıması, araştırmacının gerektiğinde derinlemesine bilgi alabilmesi ve analizini daha kolay gerçekleştirebilmesidir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2018). Bu araştırmada veli ve öğretmenlere yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanmıştır.

Millî Eğitim Bakanlığına bağlı devlet ilkokullarında öğretmenler ile velilerin rol ve sorumlulukları kapsamında yürütülen çalışmalar ile ilgili öğretmenlerin ve velilerin görüşlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmada nitel araştırma modellerinden biri olan olgubilim (fenomenoloji) modeli kullanılmıştır.

Olgubilim modeli fark ettiğimiz fakat detaylı ve derinlemesine bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgular günlük yaşantımızda deneyimler, algılar, yönelimler ve kavramlar gibi çeşitli şekillerde karşımıza çıkar. Ancak olgularla aramızdaki bu tanışıklık, olguları tam olarak anladığımız anlamına gelmez. Tam manasıyla

kavrayamadığımız veya bize tümüyle yabancı olmayan bu olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için olgubilim (fenomenoloji) uygun bir çalışma zemini oluşturur. Olgubilim araştırmaları bizlere kesin ve genellenebilir sonuçlar vermeyebilir. Fakat bir olguyu daha iyi anlamamızı sağlayacak açıklamalar, örnekler ve yaşantılar ortaya koyabilir. Bu yönüyle olgubilim (fenomenoloji) araştırmacılar tarafından yaygın kullanılan bir nitel araştırma modelidir (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Bu araştırmada, belirlenen alt problemler doğrultusunda on iki sınıf öğretmeni ve on iki veli ile görüşmeler yapılmıştır. Bu bağlamda, çalışmada görüşme yapılan öğretmen ve velilerin rol ve sorumluluklarına dair görüşleri incelenmiştir. Ayrıca yapılan bu araştırmada öğretmenler ile veliler rollerinden aynı zamanda sorumlu da oldukları için rol ve sorumluluklar kavramları bir arada kullanılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Bu çalışmada sistematik olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmış ve bu örnekleme yönteminin çeşitlerinden biri olan maksimum çeşitlilik örneklemesi ile çalışmanın örneklemi belirlenmiştir.

Amaçlı örnekleme; olası olmayan, seçkisiz olmayan bir örnekleme yöntemidir. Amaçlı örnekleme araştırmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların belirlenerek derinlemesine araştırılmasına imkan sağlar. Belli ölçütleri karşılayan veya belirli özelliklere sahip olan bir veya birden fazla özel durumlarda çalışılmak istendiğinde genellikle bu yöntem tercih edilir. Araştırmacı, seçilen durumlar bağlamında toplum ve doğa olaylarını ya da olgularını anlamaya ve bunlar arasındaki ilişkiyi keşfetmeye, açıklamaya çalışır (Büyüköztürk vd., 2018).

Amaçlı örnekleme yöntemlerinin çeşitlerinden biri olan maksimum çeşitlilik örneklemesi, yapılacak olan araştırmanın evreninde incelenmiş tüm problemler ile ilgili düşünüldüğünde; kendi arasında benzeşme özelliği gösteren farklı durumların belirlenmesi ile araştırmanın bu ve benzeri durumlar üzerinde yapılmasıdır. Bu örnekleme yönteminde asıl amaç, yapılacak olan araştırmanın amacı ile tutarlılık gösteren farklı durumların arasındaki benzer veya aykırı yönlerin, ortaya çıkarılmasıyla problemlerin daha geniş bir perspektiften değerlendirilmesidir (Büyüköztürk vd., 2018).

Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim öğretim yılında İzmir ilinin Bayraklı ilçesindeki Millî Eğitim Bakanlığına bağlı 3 resmi ilkokulda görev yapmakta olan 12 sınıf öğretmeni ve onların sınıfındaki 12 veli oluşturmaktadır. Bu çalışmada kullanılan amaçlı

örnekleme ile "veli" olarak nitelendirilen ve araştırmaya katılacak olan kişilerin çocuk-öğrenci ile ilgili okulla doğrudan iletişim halinde olan, onlarla en çok ilgilenen ebeveynler ya da yakını kişiler olmuştur. Katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örneklemesi yöntemi ile belirlenmiştir. Bu yöntem ile araştırma yapılan okullar farklı gelir düzeylerine göre (düşük, orta, yüksek) belirlenmiş olup, veliler maksimum çeşitlilik örneklemesine uygun olarak seçilmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin ve velilerin görüşlerini yansıtmak için ifadelerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Bu alıntılar yapılırken etik bir gereklilik olarak öğretmenler ile velilerin isimlerine yer verilmemiş; öğretmenleri temsilen Ö1, Ö2 şeklinde velileri temsilen ise V1, V2 şeklinde kodların kullanılması tercih edilmiştir.

Katılımcıların özellikleri Tablo 1 ve Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 1.

Katılımcı sınıf öğretmenlerinin özellikleri

Katılımcılar	Cinsiyet	Yaş	Branş	Öğrenim Durumu
Ö1	Kadın	49	Sınıf Öğretmenliği	Lisans
Ö2	Kadın	52	Arkeoloji (Formasyon)	Lisans
Ö3	Kadın	53	Sınıf Öğretmenliği	Lisans
Ö4	Erkek	64	Sınıf Öğretmenliği	Ön Lisans
Ö5	Kadın	56	Sınıf Öğretmenliği	Lisans
Ö6	Kadın	37	Sınıf Öğretmenliği	Lisans
Ö7	Kadın	54	Sınıf Öğretmenliği	Ön Lisans
Ö8	Kadın	59	Sınıf Öğretmenliği	Ön Lisans
Ö9	Kadın	52	Sınıf Öğretmenliği	Ön Lisans
Ö10	Kadın	50	Sınıf Öğretmenliği	Lisans
Ö11	Kadın	42	Sınıf Öğretmenliği	Lisans
Ö12	Kadın	23	Sınıf Öğretmenliği	Lisans

Tablo 1'de görüldüğü gibi katılımcı sınıf öğretmenlerinin 11'i kadın, 1'i erkektir. Sınıf öğretmenleri; her okuldan, farklı şubelerde olmak koşulu ile seçilmiştir. Seçilen öğretmenler; 1. sınıf şubesinden bir öğretmen, 2. sınıf şubesinden bir öğretmen, 3. sınıf şubesinden bir

öğretmen ve 4. sınıf şubesinden bir öğretmen olmak üzere her okuldan toplamda 4 öğretmen, genel toplamda ise 12 öğretmenden oluşmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin yaşları 20-65 yaş aralığında olup öğrenim durumları ön lisans ve lisans olarak belirtilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin 11'i sınıf öğretmenliğinden mezun iken 1 öğretmen arkeoloji bölümünden mezun olup formasyon alarak sınıf öğretmenliği yapmaktadır.

Tablo 2.

Katılımcı velilerin özellikleri

Katılımcılar	Cinsiyet	Yaş	Meslek	Öğrenim Durumu
V1	Kadın	40	Ev Hanımı	Lise
V2	Kadın	34	Ev Hanımı	Lise
V3	Kadın	36	Ev Hanımı	Ortaokul
V4	Kadın	42	Mali Müşavir	Lisans
V5	Kadın	35	Öğretmen	Lisans
V6	Kadın	33	Öğretmen	Ön Lisans
V7	Kadın	40	Ev Hanımı	Lise
V8	Kadın	35	Maliyeci	Lisans
V9	Kadın	36	Tıbbi Sekreter	Lisans
V10	Kadın	34	Öğretmen	Yüksek Lisans
V11	Kadın	40	Ev Hanımı	Lise
V12	Kadın	37	Öğretmen	Lisans

Tablo 2'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan velilerin hepsi kadındır. Velilerin yaşları genellikle 30-45 yaş aralığındadır. Velilerin öğrenim durumları ise ortaokul, lise, ön lisans, lisans ve yüksek lisans olarak belirtilmiştir. Katılımcı velilerin meslek grupları öğretmen, mali müşavir, ev hanımı, maliyeci ve tıbbi sekreter olarak belirtilmiştir.

3.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları

Bu çalışmada; okul-aile ilişkilerinde öğretmenler ile velilerin rol ve sorumluluklarına ilişkin görüşlerini ortaya koymak üzere nitel araştırma tekniklerinden görüşme tekniği kullanılarak görüşmelerde açık uçlu sorulardan oluşan "Okul-Aile İlişkilerinde Öğretmenler ile Velilerin Rol ve Sorumlulukları" isimli yarı yapılandırılmış görüşme formunun veli ve öğretmen versiyonları kullanılmıştır (Ek.4). Araştırma sırasında görüşme yapılan kişilerin

"gönüllülük esasına" dayanılarak araştırmanın sürdürüldüğü ve araştırmacı ile paylaştıkları bilgilerin "gizlilik esasına" uygun kalacağına dair "Bilgilendirilmiş Onam Formu" katılımcılara sunulmuştur (Ek.5).

Bu araştırma için hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu; kapsam ve görünüş geçerliliğini sağlayabilmek için, 5 uzman görüşüne sunulmuş ve görüşü alınan uzmanların görüşme formuna getirdikleri öneriler doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik bilgilerini tespit etmek amacıyla 4 maddeden oluşan kişisel bilgi formu cinsiyet, yaş, branş ve eğitim durumu içermektedir. Velilerin demografik durumunu tespit etmek amacıyla ise 5 maddeden oluşan kişisel bilgi formu cinsiyet, yaş, eğitim durumu, statü (anne/baba) ve mesleklerini içermektedir.

3.3.2. Yarı yapılandırılmış Görüşme Formu

Sınıf öğretmenleri ve veliler ile gerçekleştirilen bireysel görüşmelerde açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilen verilerden her katılımcı grup için dörder temaya ulaşılmıştır. Elde edilen temalar her iki grup için ayrı başlıklar altında incelenmiştir.

Tablo 3.

Sınıf Öğretmenlerinden Elde Edilen Veriler

Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre mevcut durumda okul-aile ilişkisi ve öğretmenlerin iletişim konusundaki rol ve sorumluluklarının niteliği ve önerileri
Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre öğretmenlerin rollerini icra etmelerini etkileyen sorunların nedenleri
Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okul müdürü, araştırmacılık, hangi ebeveynin katılımı ve akademik başarı açısından okul-aile ilişkileri
Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine okul-aile ilişkilerine ilişkin öğretmen ve velilerin rol ve sorumlulukları

Tablo 4.

Velilerden Elde Edilen Veriler

Veli görüşlerine göre mevcut durumda okul-aile ilişkisi ve velilerin iletişim konusundaki rol ve sorumluluklarının niteliği ve önerileri
Veli görüşlerine göre öğretmen-veli ilişkisini etkileyen sorunların nedenleri
Velilerin görüşlerine göre okul müdürü, araştırmacılık, hangi ebeveynin katılımı ve akademik başarı açısından okul-aile ilişkileri
Velilerin görüşlerine göre okul-aile ilişkilerine ilişkin öğretmen ve velilerin rol ve sorumlulukları

Öğretmen ve velilerle gerçekleştirilecek olan görüşmelerin yapılabilmesi için Milli Eğitim Müdürlüğünden ve üniversite etik kurulundan izinler alınmıştır. Görüşme yapılacak olan okullara görüşmelerden önce gidilip, il milli eğitim müdürlüğünden alınan izin ile araştırmanın gerçekleştirileceği okul yöneticilerine belirtilmiş, gerekli evraklar sunulmuştur (Ek 2. ve Ek 3.). Okul yöneticileri ve öğretmenler ile birlikte, öğretmenlerin müsaitlik durumuna göre görüşmelerin tarih ve saatleri belirlenmiş olup, bazı görüşmeler yüz yüze bazı görüşmeler ise pandemi sebebiyle görüntülü görüşmeler ile gerçekleştirilmiştir. Öğretmenler, veliler ile araştırmacı arasında köprü görevi üstlenerek görüşmelerin gerçekleştirilmesine yardımcı olmuşlar; araştırmacı, veliler ile de yüz yüze ve görüntülü görüşmeler şeklinde araştırmasını tamamlamıştır. Görüşmeler 21 Haziran 2021- 13 Temmuz 2021 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin çözümlenmesi için içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi; kodlamaların belirli kurallara dayandırılarak metin içerisinden seçilmiş sözcüklerin, küçük içerik sınıflandırmasıyla özetlendiği tekrarlanabilir ve sistematik bir uygulama olarak tanımlanabilir. İçerik analizi metinlerin içerisinde oluşan kelime ya da kavramların oluşturduğu kümelerin varlığını belirlemek amacıyla yapılmaktadır. İçerik analizinden yararlanan araştırmacılar, bu kümelenmiş kelime veya kavramların aralarındaki ilişkileri kelime veya kavramların anlamlarını analizleyerek metin içerisindeki mesaja dair çıkarımlarda bulunurlar (Büyüköztürk vd., 2018). Araştırmada ortaya çıkan verilerin analizi öğretmen ve velilerin ifadeleri dikkate alınarak incelenmiştir.

Araştırmanın analizi, Yıldırım ve Şimşek'in (2021) verilerin kodlanması, temaların bulunması, verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi ve bulguların tanımlanıp yorumlanması aşamalarına uygun bir şekilde gerçekleştirilmiştir.

Verilerin kodlanması: Toplanan veriler daha önceden belirlenmiş kodlar ve temalara göre değil, tamamıyla verilerin içeriğinden kaynaklanan kodlar ve temalarla betimlenmiştir. İçerik analizinde kodlar ve temalar verilerin detaylarından kaynaklanır. Bu nedenle araştırmacı, elde ettiği verileri inceleyerek, onları anlamlı bölümlere ayırmaya ve her bölümün kavramsal olarak ne anlama geldiğini bulmaya çalışır. Bu bölümler bazen bir kelime bazen bir cümle ya da metin, bazen de bir sayfalık veri olabilir. Kendi içinde anlamlı bir bütün oluşturan bu bölümler, araştırmacı tarafından isimlendirilir yani kodlanır. Bu aşamada önemli olan sözü edilen anlamlı bölümlere tanımlayıcı kodlamalar yapabilmektir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Araştırmada kodlamalar ilk olarak geçici nitelikte belirlediğimiz konu başlıklarıyla ifadelerin birbirlerine olan benzerliklerine göre sınıflandırılmış ve kodlanmıştır. Bu kodlamalar gerçekleştirilirken görüşme yapılan kişilerin sayılarına ve ifade sıklıklarına önem gösterilmiştir.

Temaların oluşturulması: Temaların oluşturulabilmesi için ilk olarak kodlanan veriler dikkatle incelenerek kodlar arasındaki ortak yönler bulunmaya çalışılmıştır. Bazı verilerin oluşturulan çerçeveye göre alakasız ve önemsiz olduğu düşünüldüğü için tema içine dahil edilmemişlerdir. Bu aşamada oluşturulan temalar daha genel bir yapıdadır. Kodlama oluşturulurken temaların altında yer alan verilerin de anlamlı bir bütün oluşturmalarına dikkat edilmiş; temaların birbirlerinden farklı olduğu fakat kendi aralarında da anlamlı bir bütün oluşturması gerektiğine dikkat edilmiştir. Katılımcıların konuya dair verdikleri yanıtlarda kendilerine özgü ifadelerine de yer verilmiştir.

Verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi: Bu aşamada katılımcılardan elde edilen veriler düzenlenmiştir. Okuyucuların da anlayabileceği şekilde düzenlenen veriler, araştırmacının kendine ait görüşlerine ve yorumlarına yer vermeden okuyucuya sunulmuştur.

Bulguların yorumlanması: Ayrıntılı bir şekilde tanımlanan ve sunulan bulguların araştırmacı tarafından yorumlanması ve birtakım sonuçların çıkarılması bu aşamada gerçekleştirilir (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s.256). Katılımcılardan elde edilen bilgileri araştırmacı arada herhangi bir aracı olmadan, birinci elden edindiği için araştırmacının bu bilgileri yorumlaması da önemli olmaktadır. Tabii ki bu yorumlamalar verilerin orijinal hali ile tutarlı olmalıdır. Bu çalışmada da araştırmacı, topladığı verilere bir anlam kazandırmak,

olgular arasında sebep-sonuç ilişkisi kurabilmek ve çıkarımlar yapabilmek amacıyla bulguları yorumlamıştır.

3.5. Araştırmanın Geçerliği ve Güvenirliği

Yıldırım ve Şimşek'e (2021) göre, nitel bir araştırmanın en önemli ölçütlerinden biri verilerin ayrıntılı bir şekilde rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklamasıdır. Bir özelliğin aynı araçla birden fazla ölçüldüğünde ölçme sonuçlarının birbirinden dikkate alınacak ölçüde farklılık göstermemesi, ölçme sonuçlarının güvenirliğini gösterir. Güvenirlik, testin ölçmek istediği özelliği ne derece doğru ölçtüğü ile ilgilidir (Büyüköztürk vd., 2018).

Bu araştırma için hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formları eğitim yönetimi alanında uzman öğretim elemanlarına gönderilerek onların da inceleme yapmaları rica edilmiş, uzmanlardan alınan dönütlere göre formlarda gerekli düzenlemelere gidilmiştir. Öğretmen ve veliler ile gerçekleştirilen görüşmelerde, her görüşmede katılımcılara yöneltilen sorulardan alınan cevaplara dair ortak kodlardaki tutarlılık, veli ve öğretmenlere ayrı olmak üzere iki grup içinde de sorulan soruların özelliklerinin aynı olması ve katılımcılardan benzer yanıtların alınması çalışmanın güvenirliğini göstermektedir. Çalışmada güvenirliği artırabilmek için katılımcıların sorulan sorular ile ilgili düşünceleri doğrudan alıntılama yapılarak araştırmaya eklenmiştir. Ayrıca güvenirliği artırmak için yapılan başka bir çalışma ise katılımcılar ile yapılan görüşmeler 2 hafta ara ile 3 kez kodlanıp sonuçların kararlılığı değerlendirilmiştir.

Araştırmada 2 ayrı görüşme formu oluşturulmuş olsa da öğretmenler ve velilere uyarlanan formlar birbiri ile benzer özellik taşımaktadır. Görüşme formunun benzerliği ile iki ayrı grupla gerçekleştirilen görüşmelerden alınan cevaplar da birbiri ile benzer nitelikte olduğu saptanmıştır.

3.6. Araştırmacının Rolü

Bu araştırmada araştırmacının rolü belirlenen temel araştırma probleminin incelenmesi amacıyla uzman görüşüne sunulmuş ve önerileri doğrultusunda gerekli düzenlemelerin yapılması ile hazırlanmış görüşme formlarının İzmir ili Bayraklı ilçesinde belirlenen resmi ilkokullarda uygulanması, verilerin tam ve eksiksiz toplanması ve sonuçların literatür önderliğinde bilimsel yöntemlerle değerlendirilerek raporlaştırılmasını sağlamaktır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Araştırmanın bu kısmında, yarı yapılandırılmış görüşme formları ile ulaşılan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara dair tablolara ve yorumlarına yer verilmiştir.

4.1. Birinci Alt Probleme ilişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt probleminde "Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre mevcut durumdaki okul-aile ilişkisi ve öğretmenlerin etkili iletişim konusundaki rol ve sorumluluklarının niteliği ve önerileri nelerdir?" sorusuna yanıt aranmaktadır. Aşağıda sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre mevcut durumda okul-aile ilişkisi ve öğretmenlerin iletişim konusundaki rol ve sorumluluklarının niteliği ve önerileri katılımcıların verdiği cevapların analizi yapılarak Tablo 5'de sunulmuştur.

Tablo 5.

Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre mevcut durumda okul-aile ilişkisi ve öğretmenlerin iletişim konusundaki rol ve sorumluluklarının niteliği ve önerileri

Tema	Kod		Frekans	DGS
Okul-Aile İlişkisi	Sıkı bir iş birliği kurma		12	2
	Yönetici, öğretmen ve velinin 3'lü sacayağı haline getirilmesi		7	0
	Sağlıklı iletişim kurma		7	0
İletişim Konusundaki Rol ve Sorumlulukların Niteliği ve Öneriler	Öğretmen velilere kolay ulaşır	Evet	12	0
	Veliler öğretmenlere kolay ulaşır	Evet	12	0
	İletişim sıklığı	Gerekli görüldükçe	10	0
		Ayda 1 gün	4	0
		Haftada 1 gün	2	0
		Dönem başı ve dönem sonu	2	0
	İletişim yolları	Whatsapp	12	0
		Yüz yüze görüşmeler	12	0
		Telefon	12	0
		Zoom Toplantıları	9	0
	İletişim biçimini geliştirme	İletişim dili iyileştirilmeli	5	1
		Sınırlar iyi belirlenmeli	3	2
		Empati kurulmalı	3	0
		Suçlayıcı tavır olmamalı	2	1
		Görüntülü görüşmeler yapılabilir	1	0

Not: Bir cevapta frekans ve dile getirme sıklığına bakılırsa bir öğretmen birden fazla görüş belirtebilmiştir.

Tablo 5'de okul- aile ilişkilerine ilişkin sınıf öğretmenleri "sıkı bir iş birliği kurma, kolaylıkla velilere ulaşabildiğini, velilerin de öğretmenlere kolaylıkla ulaşabildiğini, iletişim sıklığı ile ilgili olarak gerekli görüldükçe ve iletişim biçimini geliştirmede iletişim dilinin iyileştirilmesi" ifadelerini en çok belirtmişlerdir. Yine velilerle kurulan iletişimde en çok

"WhatsApp, telefon ve yüz yüze iletişim" kurulduğuna yönelik ifadeleri en çok dikkat çekenler arasındadır.

Okul ile aile arasında önemli bir iletişim olduğunu ifade eden katılımcı, velilerin öğretmenleri destekleyici tavırda olmalarını şöyle ifade etmiştir:

"Okul ve ailenin arasındaki ilişkinin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Özellikle bizim dönemimizdeki öğrenciler ilkokul öğrencileri olduğu için kendi kararlarını almakta ailelerden destek bekliyorlar. Öğretmenler de velilerle birlikte iletişim kurmak zorundalar. Bu iletişimde velinin öğretmeni de desteklemesi çok önemli." (Ö12)

Okul-aile arasındaki iletişimin sıkı ve oldukça iyi olduğunu belirten katılımcı; öğretmenler ile velilerin birbirlerine kolaylıkla ulaşabildiğini ve gerekli görülen durumlarda veliler ile görüşmeler gerçekleştirdiklerini şu şekilde belirtmiştir:

"Veli ile okul arasındaki iletişim bu okulda çok iyi. Velilerim iletişime çok açıklar. Kolaylıkla velilerime ulaşabiliyorum onlar da bana kolaylıkla ulaşabiliyorlar. İlkokul çok önemli, bu yüzden velilerle görüşmeler daha sık olmalı. Biz bu okulda veliler ile sıkı bir iletişim halindeyiz. Gerekli görüldükçe veliler ile iletişim sağlıyoruz mutlaka. Velilerim ile telefon, Whatsapp ve yüz yüze görüşmeler ile iletişimler kuruyoruz. Bir kere de velilerim ile Zoom toplantıları düzenledik, ikincisi olmadı." (Ö10)

Velileri ile olan ilişkilerinde sınırların iyi belirlenmesi gerektiğini ifade eden katılımcı, velileriyle herhangi bir problem gerçekleştiğinde görüşme gerçekleştirdiğini, bu görüşmeler haricinde dönem başı ve sonunda yapılan toplantıların yeterli olduğunu aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

"Veliler ile olan iletişimde bazen sınırların aşıldığı durumlar olabiliyor. Her iki tarafın da sınırlarını iyi bilmesi gerek. Velilerime kolaylıkla ulaşabiliyorum. Onlar da bana kolaylıkla ulaşabiliyorlar. Whatsapp, telefon, yüz yüze görüşmeler yapıyoruz. Pandemi döneminde ulaşamadığım velilerime geç de olsa ulaşma imkânım mutlaka oldu. Görüşmeler ile ilgili olarak velilerimizle zaten herhangi bir problemde görüşmeler gerçekleştiriyoruz. Onun haricinde dönem başı ve sonu yapılan toplantılar bence yeterli. Veli ile kurulacak iletişimde de iletişim dili çok önemli olabiliyor. Yani veliler sınırlarını bilerek öğretmeni ile uygun iletişim dilini seçerek görüşmeler yapmalı." (Ö9)

4.2. İkinci Alt Probleme ilişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt probleminde "Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre öğretmenlerin rollerini icra etmelerini etkileyen sorunların nedenleri nelerdir?" sorusuna yanıt aranmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre öğretmenlerin rollerini icra etmelerini etkileyen sorunların nedenleri, katılımcıların verdiği cevapların analizi yapılarak Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6.

Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre öğretmenlerin rollerini icra etmelerini etkileyen sorunların nedenleri

Tema	Kategori	Kod	Frekans	DGS
Sorunlar	Pandemiden Önce	Veli öğretmene saygı duymamakta	11	2
		Velilerin önyargıları	5	0
		Veli çocuğu ile ilgili değil	3	1
		Veli-öğretmen arası sağlıklı olmayan iletişim	3	0
		Ödev isteyen veli	2	0
		Çözüm odaklı olmayan veli	2	0
		Velilerin gruplaşmaları	2	0
		Uzaktan eğitim	1	0
		Öğrencilerin arasındaki sorunların yansıması	1	0
		Velilerin hırsları	1	1
		Veli-öğretmen arasındaki güven problemi	1	0
	Pandemi Döneminde	Uzaktan eğitime uyum sağlanamadı	12	2
		İnternet problemleri	5	1
		Nitelikli iletişim kurulamadı	3	0
		Ailelerin ilgisiz tavırları	1	6
		Sorun yaşanmadı	1	0

Not: Bir cevapta frekans ve dile getirme sıklığına bakılırsa bir öğretmen birden fazla görüş belirtebilmiştir.

Tablo 6'da sınıf öğretmenlerinin rollerini icra etmelerini etkileyen sorunlara ilişkin, pandemi döneminden önce "velilerin öğretmene saygı duymaması" ifadesi yer alırken pandemi döneminde "uzaktan eğitime uyum sağlanamaması" ifadelerine ulaşılmıştır.

Pandemi döneminden önce öğretmen ile veli arasındaki sorunun 'velilerin sınırlarını bilmemesi' olarak belirten katılımcı, pandemi dönemindeki sorunlarda ise uzaktan eğitime uyum sağlanamamasını ve internet problemlerinin yaşanmasını şu şekilde ifade etmiştir:

"Velilerin öğretmene bir baskısı oluyordu. Mesela bu yüzden emekli olmak zorunda olan öğretmenler olabiliyor. Sınırlarını bilmiyor bazı veliler. Öğretmenlere bu şekildeki yaklaşımları, onların bizlere saygı göstermediğinin de bir göstergesi tabi. Pandemi döneminde ise Zoom üzerinden dersler yaparken hem öğrencilerin hem de velilerin uzaktan

eğitime adapte olmalarında sorunlar yaşadık. Derslere geç kalındı, bazı velilerimizin evinde internet bağlantısı yoktu bu yüzden öğrenciler bizlere Zoom üzerinden bağlanamadı. Bazı velilerimiz ise çocukların bilgisayar başında olmalarını ders yapıyor zannedip ne bizimle ne de çocukları ile ilgilendiler. Böyle davranışları olan velilerimize de gerekli uyarılarda bulunduk, daha ilgili olmaları için." (Ö8)

Pandemi döneminden önce veli ve öğretmen arasındaki sorunun 'veli gruplaşmaları, velilerin çocuklarına karşı ilgisiz tavırları' olduğunu belirten katılımcı, pandemi dönemindeki sorunlarda ise uzaktan eğitime uyum sağlanamamasını şu şekilde dile getirmiştir:

"Velilerin kendi aralarında gruplaşmaları oldu. Bu gruplaşmadan kaynaklı sorunlar yaşadık bazen. Bazen de velilerin çocuklarına karşı ilgisiz tavırları ile karşılaştık. Böyle durumlar olunca ister istemez bizler de etkileniyoruz, aradaki saygı kaybedilebiliyor. Pandemi döneminde ise en çok sorunu EBA'da ve görüntülü görüşmelerde, Zoom toplantılarında yaşadık. Ben teknoloji anlamında biraz yetersiz kaldım. Bilgisayarı kullanmakta zorlandım, Zoom'dan ders yaparken dersi istediğim gibi anlatamadım öğrencilerime." (Ö4)

4.3. Üçüncü Alt Probleme ilişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt probleminde "Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okul müdürü, araştırmacılık, hangi ebeveynin katılımı ve akademik başarı açısından okul-aile ilişkileri nasıldır?" sorusuna yanıt aranmaktadır. Aşağıda sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okul müdürü, araştırmacılık, hangi ebeveynin katılımı ve akademik başarı açısından okul-aile ilişkileri, katılımcıların verdiği cevapların analizi yapılarak Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7.

Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okul müdürü, araştırmacılık, hangi ebeveynin katılımı ve akademik başarı açısından okul-aile ilişkileri

Tema	Kod	Frekans	DGS
Okul Müdürü	Köprü görevi görüyor	11	0
	Destekleyicidir	11	0
	Veli-öğretmeni yakınlaştırmaya çalışır	5	1
	Veli-öğretmeni yakınlaştırmaya çalışmıyor	3	0
	Öğretmene destek olur	2	2
	Veliden görüş alıyor	1	0
	Objektif yaklaşır	1	2
Araştırmacılık	Hayır	9	0
	Evet	3	0
	Kitaplar	3	0
	Hizmet içi eğitimler	1	0
	Anne	12	0
	Nedenleri		

Hangi ebeveyn	Anne daha çok sahipleniyor	8	0
	Kültürümüzden kaynaklı	4	2
	Öğretmenin kadın olması	3	0
	Baba çalıştığı için	3	0
Akademik Performans	Performansı etkiler	10	0
	Performansı etkilemez	2	0
	Sosyal anlamda etkiler	2	0
	Veli isteksiz-öğretmen isteksiz	1	0

Not: Bir cevapta frekans ve dile getirme sıklığına bakılırsa bir öğretmen birden fazla görüş belirtebilmiştir.

Tablo 7'de sınıf öğretmenlerinin okul müdürlerinin öğretmen-veli ilişkisinde "köprü görevi gördüğü ve destekleyici" oldukları ifadeleri belirtilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin okul-aile ilişkisine yönelik araştırma yapmaları ile ilgili "hayır" cevabı verdikleri, okul ile daha çok iletişime geçen ebeveynin "anne" olduğu ve bunun nedeni olarak "annenin daha çok sahiplenmesi" ifadesi yer almıştır. Sınıf öğretmenleri, kurulan okul-aile ilişkilerinin öğrencilerin akademik "performansını etkiler" olarak ifadeleri en çok dikkat çekenler arasındadır.

Okul müdürünün destekleyici olduğunu, öğretmen ve veli arasında köprü görevi gördüğünü belirten katılımcının ifadesi şu şekildedir:

"Müdürümüz çok fazla destekleyici rolde. Veliyi okula çok davet ediyor, onların da fikrini almayı önemsiyor. İki taraf arasında da mutlaka köprü görevini görüyor yani herhangi bir sorunda iki tarafı da mutlaka dinlemeyi tercih eder." (Ö9)

Okul müdürünün destekleyici rolde olmadığını ve problemleri çözmede yalnızca velilerin fikirlerini dikkate aldığını ifade eden katılımcının ifadesi şu şekildedir:

"Müdürümüzün destekleyici rolde olduğunu düşünmüyorum. Öğretmeni dinlemeden sadece veliyle problemleri çözmeyi tercih ediyor. Veli ile öğretmeni de birbirlerine yakınlaştırmak için herhangi bir çabasını görmedim. Bu sebeple de okulda genelde öğretmenler ile veliler arasında gözle görülür bir mesafe var." (Ö12)

Öğretmen ile veli arasındaki iletişimde velilerin yargılayıcı tavırda olmamaları ve aradaki saygının yitirilmemesi gerektiğini belirten katılımcı, bu konu ile ilgili araştırmalarda bulunduğunu şu şekilde dile getirmiştir:

"Veliler öğretmenlerini yargılamadan onların kıymetini bilse, aradaki saygı hiçbir zaman yitirilmesi, öğretmenlik mesleğini gerçekten dikkate alsa veliler arada ideal bir ilişki kurulabilir. Öğretmen-veli ilişkisi ile ilgili hizmet içi eğitimler oluyor onlara katılıyoruz ayrıca kendim de bu konu üzerine kitap okudum yakın bir zamanda" (Ö11).

Anne-babalardan okul ile daha çok iletişime geçen kişinin anneler olduğunu belirten katılımcılar, bunun nedenlerinin kültürümüzden kaynaklı olduğunu ve öğretmenlerinin kadın olmasını şu şekilde ifade etmişlerdir:

"Ebeveynlerden en çok anneler bizimle iletişime geçiyor. Genel anlamda anne hep aynı kaldı yani babalar ikinci planda kaldılar. Bu durumun temel sebebinde de kültürümüz var tabii, babaların net bir mazereti oluyor çalışmak fakat artık anneler de çalışıyor bu bir sebep olmamalı." (Ö1)

"Anneler bizimle daha çok iletişime geçiyor. Çünkü sorumluluk genelde annelerde. Daha sahiplenici anneler. Belki de öğretmenlerinin kadın olmasından kaynaklı babalar bizimle iletişime geçmekte çekinebiliyorlar." (Ö9)

Öğretmen-veli ilişkisinin öğrencilerin akademik performanslarını etkilediğini belirten katılımcılar, veli ile öğretmen arasındaki iletişimin bu durumu etkilediğini şu şekilde ifadeler etmişlerdir:

"Tabi ki etkiliyor. Mesela çocuk ailesinin öğretmeni ile iyi bir iletişimde olduğunu biliyorsa akademik anlamda da kendisini geliştirmeyi hedefliyor. Veli öğretmene karşı olumsuz tavır sergilerse, öğrenciler de olumsuz tutumda oluyor hem öğretmene hem de okula karşı. Bu da derslerine yansıyor." (Ö5)

"Bence etkiliyor. Takip edildiğini bilen çocuk olumlu etkileniyor. Örneğin canlı dersleri gerçekleştirirken çalışan anne babalar, öğretmenlerle eskisi kadar sıkı bir iletişim kuramadı. Veliyle bir türlü haberleşme sağlanamadı bazen. Bu yüzden çocuklar da etkilendiler, derslerden uzaklaştılar. Ailesinin dersini takip ettiği öğrenciler daha başarılı oldular. "(Ö3)

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt probleminde "Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre öğretmen ve velilerin rol ve sorumlulukları nelerdir?" sorusuna yanıt aranmaktadır. Aşağıda sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre öğretmen ve velilerin rol ve sorumlulukları katılımcıların verdiği cevapların analizi yapılarak Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8.

Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre öğretmen ve velilerin rol ve sorumlulukları

Tema	Kategori	Kod	Frekans	DGS
Öğretmenlerin rol ve sorumlulukları	Olumlu	Veli desteği alma	12	0
		Sıkı bir iş birliği kurma	12	2
		Yönetici, öğretmen ve velinin 3'lü sacayağı haline getirilmesi	7	0
		Sağlıklı iletişim kurma	7	0
		Prensipli olmalı	3	0
		Öğrencisini sevmeli	2	0
		Okulu veliye açık hale getirme	2	1
		Öngörülü olmalı	1	0
	Olumsuz	Veliyle mesafe olmalı	1	1
		Veli sorumluluk istemiyor	1	0
Velilerin rol ve sorumlulukları	Sorumluluk alma bilinci		12	0
	Anlayışlı olmalı		7	0
	Destekleyici olmalı		7	0
	Öğretmeni yargılamamalı		7	0
	Çocuğunu kontrol etmeli		6	0
	Problem çözücü olmalı		6	0
	Güven vermeli		5	1
	Çocuğunun ihtiyaçlarını karşılamalı		4	0
	Öğretmen ile sağlıklı iletişim kurmalı		3	2
	İlgili olmalı		3	3
	Sorumluluk almalı		2	0
	Çocuğunu hayata hazırlamalı		2	1
	Çocuğunun haklarını korumalı		2	0
	Kendini geliştirmeli		1	0
	Zamanı verimli kullanabilme		1	0
	Kültürel değerleri aktarmalı		1	0
	Öğretmen ve okula yakın olmalı		1	0
	İletişime açık olmalı		1	1
	Kuralcı olmalı		1	0
	Kültürlü olmalı		1	0
Karşılıklı rol ve sorumluluklar	Saygılı olmalı		5	0
	Empati kurulmalı		3	4
	Güven ilişkisi kurulmalı		3	2
	Destekleyici olmalı		3	0
	Fikir alışverişi yapılmalı		1	0

Not: Bir cevapta frekans ve dile getirme sıklığına bakılırsa bir öğretmen birden fazla görüş belirtebilmiştir.

Tablo 8'de öğretmenlerin rol ve sorumluluklarına ilişkin sınıf öğretmenleri "veli desteği alma ve sıkı bir iş birliği kurma" ifadelerini sıklıkla belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenleri velilerin rol ve sorumlulukları ile ilgili olarak ise "sorumluluk alma bilinci ve anlayışlı olmaları" ifadelerini dile getirirken, karşılıklı rol ve sorumluluklarda ise "saygılı olmalı ve empati kurulmalı" ifadelerini belirtmişlerdir.

Velilerin rol ve sorumlulukları ile ilgili olarak velilerin sorumluluklarının bilincinde olması gerektiğinden bahseden katılımcı, velilerinin duyarlı ve destekleyici olmaları gerektiğini şöyle ifade etmiştir:

"Benim için en kıymetli olan, olmazsa olmaz olan sorumluluklarının bilincinde olup ailenin çocuğunu okula düzenli getirmesi. Veli düzenli bir şekilde çocuğunu hazırlayıp okula getirmeli. Bazı velilerim çok duyarlı ama bazı velilerim de eğitimi önceliğine almıyor. Veli destekleyici olup öğrencilerini de yönlendirmeli mutlaka, burada veli önce kendini geliştirmeli, çocukları da bunu mutlaka görmeli." (Ö2)

Velilerinin çocukların hakkını gözetmesi gerektiğini belirten katılımcı, velileri ile arasında güven bağı olması gerektiğini şu şekilde dile getirmiştir:

"Öncelikle çocuklarının haklarını gözetmeli, duyarlı olmalı veliler. Okula karşı da duyarlı olmalılar yalnızca öğretmenlerine ya da çocuklarına değil. Veli ile ilişkinin temeli güven bağı. Veliler önce öğretmenlerine güvenmek isterler ama öğretmenler de velilerinden bu güveni hissetmek ister." (Ö5)

Velilerin çocukları ile verimli zaman geçirmesi gerekliliğini ifade eden katılımcı, ailenin, denetimci ve problem çözücü olması gerektiğini şu şekilde belirtmiştir:

"Çocukları ile geçireceği zamanı verimli kullanabilmeli, çocuklarını kontrol etmeli. Belli bir düzen içerisinde olmalı evde her şey. Aile denetim de yapmalı özellikle çocuklarının ödevleri konusunda. Sorumluluklarının bilincinde olan veliler iletişime daha açık ve anlayışlı oluyorlar. Veli sorunu büyütmek değil çözmek çabası içinde olmalı." (Ö8)

Öğretmen ile veli arasında karşılıklı olarak güven ilişkisi olması gerektiğini belirten katılımcı, öğretmenin prensipli olması gerektiğini ve her iki tarafın da empati dili kullanması gerektiğini şu sözlerle ifade etmiştir:

"Veli ile öğretmen arasında karşılıklı bir güven ilişkisi olmalı mutlaka öncelikle. Öğretmen prensipli davranmalı. Empati çok önemli, arada empati dili kullanılmalı. Herhangi bir sorun yaşandığında veli hemen öğretmenini yargılamamalı, iletişime açık olmalı." (Ö7)

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt probleminde "Veli görüşlerine göre mevcut durumda okul-aile ilişkisi ve velilerin iletişim konusundaki rol ve sorumluluklarının niteliği ve önerileri nelerdir?" sorusuna yanıt aranmaktadır. Aşağıda velilerin görüşlerine göre mevcut durumda

okul-aile ilişkisi ve velilerin iletişim konusundaki rol ve sorumluluklarının niteliği ve önerileri, katılımcıların verdiği cevapların analizi yapılarak Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9.

Veli görüşlerine göre mevcut durumda okul-aile ilişkisi ve velilerin iletişim konusundaki rol ve sorumluluklarının niteliği ve önerileri

Tema	Kategori	Kod	Frekans	DGS
Okul-Aile İlişkisi	Olumlu	Sıkı bir ilişki	12	0
		Destekleyici	5	0
		Yönetici, öğretmen ve veli 3'lü sacayağı şeklinde	2	0
		Seviyeli ilişki	2	0
	Olumsuz	Uzak bir ilişki	3	0
		Maddiyata dayalı bir ilişki	1	0
		Eksiklikleri olan bir ilişki	1	0
İletişim Konusundaki Rol ve Sorumlulukların Niteliği ve Öneriler	Kolaylıkla öğretmene ulaşabilme	Evet	12	0
	Kolaylıkla veliye ulaşabilme	Evet	9	0
		Hayır	3	0
	İletişim sıklığı	Arada bir	5	0
		Ayda 1 gün	3	1
		Haftada 1 gün	1	0
		2 haftada 1 gün	1	0
	İletişim yolları	Whatsapp	12	0
		Yüz yüze görüşmeler	12	0
		Telefon	12	0
		Zoom Toplantıları	4	0
	İletişim biçimini geliştirme	Görüşmeler daha sık olmalı	4	0
		Öğretmen yardımcı olmalı	2	0
		Empatik dil	2	0
		Mesafeli olunmalı	2	1
		Güven vermeli	1	0

Not: Bir cevapta frekans ve dile getirme sıklığına bakılırsa bir öğretmen birden fazla görüş belirtebilmiştir.

Tablo 9'da okul-aile ilişkilerine ilişkin, veliler "sıkı bir ilişki içinde olunduğu, kolaylıkla öğretmene ulaşabildiğini, öğretmenlerin de kolaylıkla velilere ulaşabildiğini", iletişim sıklığı ile ilgili olarak "arada bir" görüşmelerin yapılması ifadelerini en çok belirtmişlerdir. İletişim biçimini geliştirme ile ilgili "görüşmelerin daha sık olması" gerektiğini belirtmişlerdir. Yine öğretmenlerle kurulan iletişimde en çok "WhatsApp, telefon ve yüz yüze görüşmeler" ile iletişim kurulduğuna yönelik ifadeleri en çok dikkat çekenler arasındadır.

Okul ile aile arasında sıkı bir ilişki olduğunu, okul-aile ve velinin 3'lü sacayağı oluşturduğunu belirten katılımcının ifadeleri şu şekildedir:

"Okul ve aile arasında bir bağ olması gerekiyor. Okul ile aile arasındaki ilişkide olmazsa olmaz olan en temel şey sıkı bir bağ. Öğretmenin de veliye velinin de öğretmene çok

ihtiyacı var. Öğretmen veliyi desteklemeli, veli de öğretmenini desteklemeli. Bir ayağı eksik olsa olmayacak bir ilişki yani 3'lü sacayağı gibi okul, aile ve veli." (V1)

Öğretmenler ile velilerin birbirlerine kolaylıkla ulaşabildiğini ifade eden katılımcılar, öğretmenleri ile daha sık görüşmeler gerçekleştirmek istediklerini şu şekilde dile getirmişlerdir:

"Öğretmenimizle mevcut durumdaki iletişimimiz gayet iyi. Öğretmenimiz bana istediğinde ulaşır bende öğretmenimize istediğim zaman ulaşabilirim. Öğretmenlerimiz ile aylık görüşmeler gerçekleştirerek çocuklarımız ile ilgili bilgi alsak daha sağlıklı olur bence. Whatsapp, yüz yüze görüşmeler, telefon, gerekli görülen zamanlarda da yapılan Zoom toplantıları ile iletişim sağladık öğretmenlerimizle. Öğretmenlerimiz ile daha sık görüşmeler yapabilsek iletişimimiz daha iyi olur hem bizim için hem de çocuklarımız için." (V9)

"Öğretmenimiz ile iletişimimiz çok güzel. Hem öğretmenimiz hem de biz veliler birbirimize kolaylıkla ulaşabiliyoruz. Bu iletişimi de WhatsApp, telefon ve yüz yüze görüşmeler ile sağladık. Öğretmenler ile veliler günlük görüşmeler yapmalı bence. Çocukların günü gününü tutmayabiliyor çünkü. Kurulan iletişimi de geliştirecek en önemli etmen aradaki empati ve daha sık görüşmelerin olması bence." (V6)

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt probleminde "Veli görüşlerine göre öğretmen-veli ilişkisini etkileyen sorunların nedenleri nelerdir?" sorusuna yanıt aranmaktadır. Aşağıda velilerin görüşlerine göre öğretmen-veli ilişkisini etkileyen sorunların nedenleri, katılımcıların verdiği cevapların analizi yapılarak Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10.

Veli görüşlerine göre öğretmen-veli ilişkisini etkileyen sorunların nedenleri

Tema	Kategori	Kod	Frekans	DGS
Sorunlar	Pandemiden Önce	İlgisiz veli	7	0
		İletişim eksikliği	6	2
		Benmerkezci veli	5	0
		Öğretmenin ayrımcılık yapması	4	1
		Önyargılı veli	4	2
		Öğretmenin tükenmişlik sendromu	3	0
		Veli öğretmene saygı duymuyor	1	1
		Öğretmen fikirlerini dayatıyor	1	1
		Öğrenciler arasındaki sorunların yansıması	1	0
		Öğretmenin öğrenciye şiddet göstermesi	1	0
		Veli gruplaşmaları	1	0
		Güven eksikliği	1	0
		Stres yönetimi eksikliği	1	0

	Öğretmen ve velinin beklenti farklılığı	1	0
Pandemi Döneminde	Öğrencilerin derse katılamaması	5	0
	Öğretmenin hakimiyet eksikliği	4	0
	Uzaktan eğitime alışamama	3	0
	İnternet sorunu	3	0
	Öğrencinin isteği azaldı	3	1
	İlgisiz veli	2	0
	İletişim eksikliği	2	0
	Öğretmenin çok ödev vermesi	1	0
	Öğrenci kayırma	1	1
	Sorun yaşanmadı	1	0

Not: Bir cevapta frekans ve dile getirme sıklığına bakılırsa bir öğretmen birden fazla görüş belirtebilmiştir.

Tablo 10'da veliler, öğretmen-veli ilişkisini etkileyen sorunların nedenlerine ilişkin, pandemi döneminden önce "ilgisiz veli ve iletişim eksikliği" ifadelerine en çok yer verirken pandemi döneminde "öğrencilerin derse katılamaması ve öğretmenin hakimiyet eksikliği" ifadeleri de en çok dikkat çekenler arasındadır.

Öğretmen ile veli arasındaki pandemi döneminden önce yaşanan sorunların kaynağını, öğretmenlerin tükenmişlik sendromu ve velilerin benmerkezci davranışları olduğunu belirten katılımcı, pandemi döneminde ise uzaktan eğitime uyum sağlanamamasının problem yarattığını şu şekilde ifade etmiştir:

"Bu sorunları ikiye ayırmak gerekir diye düşünüyorum. Veli ve öğretmen olarak. Öğretmenlerden kaynaklı yaşanan sorunlarda, öğrenciler arasında ayrımcılık yapılması, öğretmenin yaşı itibariyle yeni kuşağa yetememesi, tükenmişlik sendromu yaşaması gibi durumlar. Velilerden kaynaklı yaşanan sorunlarda ise, veliler bazen çok benmerkezci davranabiliyorlar, önyargılı davranışları olabiliyor. Karşılıklı sorunlarda da genellikle iletişim eksikliğinden kaynaklı sorunlar yaşanıyor. Pandemi sürecinde ise bazı öğrenciler ders katılamadı internet sorunlarından dolayı, bazen öğretmenimiz canlı derslerde hakimiyet kurmakta zorlandı. Aslında iki taraf da uzaktan eğitime alışmakta zorlandılar." (V10)

Öğretmen ve veli arasında pandemi döneminden önce veli gruplaşmalarından kaynaklı sorunlar yaşandığını ifade eden katılımcı, pandemi dönemindeki sorunlarda ise öğretmenin uzaktan eğitim sırasında hakimiyet kurmada eksik kaldığını şu şekilde dile getirmiştir:

"Veli gruplaşmalarından kaynaklı sorunlar okullarda çok rastladığımız bir şey. Kendi çocuklarına daha özel davranılmasını isteyen benmerkezci veliler de var hiç çocuğu ile ilgilenmeyen ilgisiz veliler de. Bazen öğretmenlerin az ödev vermesinden bile yakınıyorlar. Başka sınıfın öğretmeni daha çok ödev verdiği için iki öğretmeni kıyaslıyorlar. Pandemi döneminde yaptığımız canlı derslerde de en büyük sorunumuz bazı çocuklara söz hakkı verme

konusunda öğretmenimiz hakkaniyetli davranamadı. Söz alamayan öğrencilerde de ister istemez derslerinden uzaklaşma durumları yaşandı." (V7)

4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın yedinci alt probleminde "Velilerin görüşlerine göre okul müdürü, araştırmacılık, hangi ebeveynin katılımı ve akademik başarı açısından okul-aile ilişkileri nelerdir?" sorusuna yanıt aranmaktadır. Aşağıda velilerin görüşlerine göre okul müdürü, araştırmacılık, hangi ebeveynin katılımı ve akademik başarı açısından okul-aile ilişkileri, katılımcıların verdiği cevapların analizi yapılarak Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11.

Velilerin görüşlerine göre okul müdürü, araştırmacılık, hangi ebeveynin katılımı ve akademik başarı açısından okul-aile ilişkileri

Tema	Kategori	Kod	Frekans	DGS
Okul Müdürü	Olumlu	Evet	10	0
		Veli-öğretmeni yakınlaştırmaya çalışıyor	6	0
		Soruna çözüm bulur	6	0
		Köprü görevi görür	3	0
		Objektif davranır	3	1
		Seminer düzenler	1	0
	Olumsuz	Hayır	2	0
		Veli-öğretmeni yakınlaştırmaya çalışmıyor	2	0
		Çözüm odaklı değil	1	0
		Ilımlı değil	1	0
Araştırmacılık	Hayır		10	0
	Evet		2	0
	Kitaplar		1	0
	Makale		1	0
	Seminer		1	0
Hangi ebeveyn	Anne		12	0
	Nedenleri			
	Kültürümüzden kaynaklı		7	2
	Baba çalıştığı için		5	0
	Anne daha çok ilgili		4	0
	Sorumluluk annede		3	0
	Öğretmen kadın olduğu için		2	0
Akademik Performans	Performansı etkiler		12	0
	Nedenleri			
	Veli-öğretmen arasındaki iletişim		7	3
	Veli-öğretmen arasındaki sorun		2	2
	Veli ilgisiz ise öğretmen de ilgisiz		1	0

Not: Bir cevapta frekans ve dile getirme sıklığına bakılırsa bir öğretmen birden fazla görüş belirtebilmiştir.

Tablo 11'de velilerin okul müdürlerinin öğretmen-veli ilişkisinde destekleyici olduğuna dair "evet" ifadesi en çok belirtilen ifadedir. Ayrıca velilerin yanıtlarında, müdürlerinin "veli-öğretmeni yakınlaştırmaya çalışıyor" ifadesi de yer almaktadır. Velilerin

okul-aile ilişkisine yönelik araştırma yapmaları ile ilgili "hayır" cevabı verdikleri, okul ile daha çok iletişime geçen ebeveynin "anne" olduğu ve bunun nedeni olarak "kültürümüzden kaynaklı" ifadesi yer almıştır. Veliler, kurulan okul-aile ilişkilerinin öğrencilerin akademik "performansını etkiler" olarak ifade etmişler ve bunun nedeni olarak da "veli-öğretmen arasındaki iletişim" en çok dikkat çeken ifadeler arasındadır.

Okul müdürünün destekleyici olduğunu belirten katılımcı, müdürün objektif davrandığını ve çözüm odaklı olduğunu şu şekilde ifade etmiştir:

"Olması gereken ilişkiyi kuruyor müdürümüz. Okulda zaten güzel bir ortamdayız daha da güzel olabilir. Müdürümüz kesinlikle objektif davranır. Herhangi bir sorun yaşadığımızda bu soruna mutlaka bir çözüm bulmaya çalışır" (V4). "Müdür destekliyor evet. Okulda sürekli seminerler düzenliyor, eğitimler veriliyor veliyi ve öğretmenleri geliştirmek için. Bu tarz çalışmalar veliyi öğretmene de idareye de yakınlaştırıyor. Veli okulu sahipleniyor bu şekilde." (V5)

Öğretmen ile veli arasındaki ilişkiye dair herhangi bir araştırma yapmadığını belirten katılımcının ifadesi şu şekildedir:

"Öğretmen-veli ilişkisi ile ilgili yani bu konu ile ilgili herhangi bir araştırma yapmadım hayır. Çünkü okul ve öğretmenler ile yaşadığımız tecrübeler bence yeterli bu konu ile ilgili bilgi sahibi olma konusunda." (V12)

Öğretmen ile veli arasındaki ilişkiye dair araştırma yapan katılımcı, bu araştırmasını kitap okuyarak gerçekleştirdiğini şu şekilde ifade etmiştir:

"Öğretmen-veli ilişkilerine dair kitap okumayı tercih ediyorum, özellikle Doğan Cüceloğlu'nun kitaplarını okurum." (V6)

Anne-babalardan okul ile daha çok iletişime geçen kişinin anneler olduğunu belirten katılımcılar; bu durumun nedenlerinde, çocuk ile daha çok annelerin ilgilendiğini ve annelerin çocukların sorumluluklarını daha çok üstlendiklerini şu şekilde dile getirmiştir:

"Anne daha çok iletişime geçiyor. Babalar çalıştığı için çok vakit ayıramıyorlar ama bu tabi ki bir bahane bence. Çocuğu ile en çok ilgilenen kişinin annesi olması toplumumuzun bize empoze ettiği bir şey bence." (V4)

"Anne iletişimde çoğu zaman. Babalar çok ilgilenmiyor çünkü onlar genellikle konulara daha yüzeysel yaklaşıyorlar. Çocukların sorumluluklarını hep anneler daha çok üstleniyor." (V8)

Öğretmen-veli ilişkisinin öğrencilerin akademik performanslarını etkilediğini belirten katılımcı, veli ile öğretmen arasında yaşanacak problemin bu durumu etkilediğini şu şekilde ifade etmişlerdir:

"Öğrencilerin akademik performansı mutlaka etkilenir. Veli öğretmen ile problem yaşadığında evde çocuğuna yansıtıyor veya öğretmen sınıfta çocuğa yansıtabiliyor. Bu çocuğun her alandaki başarısını etkiliyor." (V9)

4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın sekizinci alt probleminde "Velilerin görüşlerine göre okul -aile ilişkilerine ilişkin öğretmen ve velilerin rol ve sorumlulukları nelerdir?" sorusuna yanıt aranmaktadır. Aşağıda velilerin görüşlerine göre okul-aile ilişkilerine ilişkin öğretmen ve velilerin rol ve sorumlulukları, katılımcıların verdiği cevapların analizi yapılarak Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12.

Velilerin görüşlerine göre okul-aile ilişkilerine ilişkin öğretmen ve velilerin rol ve sorumlulukları

Tema	Kod	Frekans	DGS
Velilerin rol ve sorumlulukları	Anlayışlı olmalı	2	0
	Müdahaleci olmamalı	1	0
	İyi iletişim kurmalı	1	0
Öğretmenlerin Rol ve Sorumlulukları	Lider	12	1
	Öğrencisi ile ilgili olmalı	10	0
	İlgili olmalı	7	0
	Hakkaniyetli olmalı	6	0
	Veli ile doğru iletişim kurmalı	6	0
	Disiplinli olmalı	4	0
	Yönlendirici olmalı	4	0
	Kendini geliştirebilmeli	3	0
	Eşit davranmalı	3	0
	Rehber olmalı	3	0
	Profesyonel olmalı	3	0
	Anlayışlı olmalı	3	0
	Güvenilir	2	0
	Yaratıcı	2	0
	Özverili	2	0
	Sabırlı	2	0
	Tecrübeli olmalı	2	0

	İletişimi güçlü olmalı	2	2
	Problem çözücü	1	1
	İyi bir konuşmacı	1	1
	Akademik başarısı olmalı	1	0
	Yönetici ile veli arasında köprü	1	0
	Örnek birey	1	0
	Sınıfın dikkatini toplayabilmeli	1	0
	Kendine güvenen	1	0
	Esnek ve imtiyazlı	1	0
	Kıyafetine dikkat etmeli	1	0
	Öğretici	1	0
Karşılıklı rol ve sorumluluklar	Empati kurulmalı	6	0
	Sağlıklı iletişim kurulmalı	6	0
	Saygı duyulmalı	2	1
	Güven duyulmalı	2	0
	Sabırlı olunmalı	1	0

Not: Bir cevapta frekans ve dile getirme sıklığına bakılırsa bir öğretmen birden fazla görüş belirtebilmiştir.

Tablo 12'de velilerin rol ve sorumluluklarına ilişkin veliler "anlayışlı olmalı" ifadelerini belirtmişlerdir. Veliler sınıf öğretmenlerinin rol ve sorumlulukları ile ilgili olarak ise "lider ve öğrencileri ile ilgili olmaları" ifadelerini sıklıkla belirtmişler, karşılıklı rol ve sorumluluklarda ise "empati kurulmalı ve sağlıklı iletişim kurulmalı" ifadelerini belirtmişlerdir.

Velilerin rol ve sorumlulukları ile ilgili olarak müdahaleci olmamaları gerektiğini belirten katılımcı, öğretmenlerin sorumluluklarında öğrencileri ile daha çok ilgili olmaları gerektiğini şu şekilde ifade etmiştir:

"Olması gereken ilişkide öncelikle veliler çok müdahaleci olmamalılar. Sonuçta bu mesleği bilen öğretmenlerimiz. Öğretmenlerden de beklenen, öğrencilerine daha çok ilgi gösterebilmeleri. Her iki tarafın da birbirlerine empati ile yaklaşmaları, dürüst tavırlar sergilemeleri istenilen bir şeydir. Yani olması gereken de aslında budur." (V12)

Öğretmenlerin rol ve sorumlulukları ile ilgili olarak liderlik rolüne vurgu yapan katılımcılar, öğretmenlerin güvenilir, ilgili ve yönlendirici olmaları gerektiğini şu şekilde belirtmişlerdir:

"Öğretmenler herkesi idare edebilecek nitelikte olmalı, bu konu ile ilgili lider rolü olmalı öğretmenin. Aynı zamanda güvenilir de olmalı öğretmen, her çocuk ile her veli ile ayrı ayrı ilgilenerek kendine güven duyulmasını sağlamalı. Öğrencileriyle ilgili olup onların farklılıklarını da önemsemeli." (V3)

"Öğretmenler tüm çocukları iyi tanımalı ve öğrencilerine doğru yönlendirmeler yapabilmeli. Disiplininden ve otoritesinden taviz vermemeli çünkü öğretmenlik mesleğinin

olmazsa olmazlarındandır bunlar. Okulda da bu kadar kalabalık insanların içinde olduğu için ve öğrencilerine de rol model olduğu için liderlik vasfı bir öğretmende görmek istediğimiz bir niteliktir." (V11)

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgulara yönelik tartışmaya, araştırma sonuçlarına ve bu sonuçlardan yola çıkarak veli, öğretmen, okul yöneticileri ve araştırmacılara yönelik önerilere yer verilmiştir.

5.1. Tartışma

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre sınıf öğretmenleri ile veliler okul ile aile arasındaki ilişkiyi sıkı bir ilişki olarak nitelendirmiş, okul yöneticileri, öğretmen ve velinin 3'lü bir sac ayağı oluşturduğunu, ayrılmaz bir bütün olduklarını belirtmişlerdir. İlgili yazın incelendiğinde, okul-aile ilişkilerinin niteliği ile ilgili benzer bulgulara sahip araştırmalara rastlanmaktadır. Akbaşlı ve Diş (2019) yaptıkları çalışmada, okul ve ailenin iletişim halinde olmaları gerektiği, öğretmen-çocuk, öğretmen-veli ve veli-çocuk arasında da iş birliği olması gerektiğini ifade etmiştir. Bu araştırmada öğrenciyi de okul-aile ilişkisine dahil eden Erdoğan ve Demirkasımoğlu (2010), ailelerin eğitimin yalnızca okullara bırakılmaması gereken bir süreç olduğu, bu süreçte ailelerin de sorumluluk almaları gerektiği, okulu bu konuda desteklemeleri gerektiği ve nitelikli eğitimin ancak okul ile sıkı bir iletişim kurulmasıyla gerçekleşeceği bilincini kazanmaları gerektiğini ifade etmiştir.

Sınıf öğretmenleri mevcut durumdaki velileri ile olan iletişimlerinde birbirlerine kolayca ulaşım sağlayabildiklerini, bu iletişim yollarının ise günümüz teknolojilerinden de yararlanılarak artık Whatsapp, telefon, yüz yüze görüşmeler ve bir araya gelinemediği zamanlarda ise Zoom toplantıları üzerinden gerçekleştirildiğini ifade ettiler. Binicioğlu 'nun (2010) araştırma bulgusu da bu araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir. Araştırmasında görüşmeye katılan öğretmenlerin çoğu, velileri ile toplantı yoluyla iletişim kurduklarını belirtmişler. Öğretmenler ayrıca velileri ile yüz yüze görüşerek, telefonla görüşerek, haber gönderme yoluyla okula davet ederek, veli ziyaretleri yaparak iletişim kurduklarını ifade etmişlerdir.

Veliler de mevcut durumdaki öğretmenleri ile olan iletişimlerinde öğretmenlerine kolaylıkla ulaşabildiklerini fakat öğretmenlerin bazı velilere kolaylıkla ulaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Bunun sebepleri olarak da velilerin yoğun çalışma temposunun içinde olmaları veya okula ve çocuklarına karşı ilgisiz tavırlarının olması belirtilen ifadeler arasındadır. Veliler öğretmenleri ile Whatsapp, telefon görüşmeleri, yüz yüze görüşmeler ve Zoom

toplantıları ile iletişim sağladıklarını ifade etmişlerdir. Burada bazı veliler ise öğretmenlerinin teknolojik bilgi yetersizliğinden dolayı Zoom toplantılarını yapmaktan kaçındıklarını ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin çoğu velileri ile mevcut durumdaki iletişimlerinin sıklığını gerekli gördükçe gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Bu iletişim sıklığını zaman planlamasında gerçekleştiren öğretmenler ise ayda bir gün, haftada bir gün veya dönem başı ve sonu toplantıları şeklinde gerçekleştirdiklerini dile getirmişlerdir. Velileri ile olan iletişimlerinde genellikle öğrencilerin gelişimleri hakkında bilgi alışverişi yaptıklarını söyleyen öğretmenler, öğrenci gelişimlerinin kısa sürede yaşanmayacağı gerekçesi ile ayda 1, dönem başı ve sonu toplantıları ya da gerekli görüldükçe iletişim sağlanmalı şeklinde ifadelerin daha doğru olacağını düşünmektedirler. Sarıtaş'ın (2006) yapmış olduğu araştırma, bu araştırmanın bulguları ile paralellik göstermektedir. Sarıtaş araştırmasında, telefon görüşmelerinin velilere en kısa sürede bilgi verilmesi gereken durumlarda tercih edilmesi gerektiğini söylemiştir. Telefon görüşmelerinin, karşılıklı görüşmelerde doğal olarak sergilenen jest, mimik ve beden dilinin yarattığı etkiyi yaratamayacağı için olumlu gelişmelerin bildirilmesi amacıyla kullanılmasının aile ile iletişimde daha yararlı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca veli ile yapılacak görüşmelerin de planlı olarak gerçekleştirilmesinin, her iki tarafın da görüşülecek konuları ile ilgili hazırlıklı olmaları konusunda daha yararlı olacağı ifade edilmiştir.

Veliler ise öğretmenleri ile mevcut durumdaki iletişim sıklığını arada bir, ayda bir gün gibi aralıklı süreçlerle gerçekleşmesinin doğru olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir. Bazı veliler ise çocukları ile ilgili günlük bilgilendirmeler almanın daha iyi olacağını düşündüğü için öğretmenleri ile her gün görüşmenin doğru olacağını, her gün görüşemeseler de haftada bir gün mutlaka görüşmelerin yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Okul ve aile arasındaki iletişim sıklığı ile ilgili olarak araştırma sonuçları ile benzer bulgulara ulaşan çalışmalar bulunmaktadır. Ok (2016) araştırmasında, anne-babalar ile yaptığı görüşmelerde, veli toplantılarının yılda 2 kez yapıldığını ve bu toplantılarda; okulun gelir-giderleri ve masraflarının konuşulduğunu söyleyerek okul-aile arasındaki iletişimin niteliksizliğini dile getirmiştir. Işık (2007) ise okulun veliler ile olan iletişimlerini genellikle yüz yüze görüşmeler ile gerçekleştirdiğini bunun yanı sıra yılda bir-iki kez veli toplantıları düzenlediğini belirterek bu iletişim sıklığının yetersizliğini ifade etmiştir.

Sınıf öğretmenleri velileri ile olan mevcut durumdaki iletişimlerini geliştirebilmek için iletişim dilinin iyileştirilmesi ve aradaki sınırların iyi belirlenmesi gerektiğini

savunmuşlardır. Burada öğretmenler velileri ile kurdukları iletişimde bazen velilerin sınırlarını aşarak öğretmenlere kendi meslekleri ile ilgili irdeleyici tutum sergilediklerinden bahsederek, veli-öğretmen arasındaki sınırlara dikkat çekmek istemişlerdir. Erdoğan ve Demirkasımoğlu'nun (2010) yapmış olduğu araştırmanın bulgularında da bu araştırmanın bulgularını destekler nitelikte sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırmalarında öğretmenler, ailelerin eğitim sürecine katılımları konusunda bilinçsizce davranmalarından şikayetçi olmuşlardır. Öğretmenler, bazı velilerin kendi uzmanlık alanlarına müdahale etmelerinden, eğitim-öğretim etkinliklerini nasıl gerçekleştirecekleri konusunda baskı yapmalarından rahatsızlıklarını dile getirmişlerdir. Hatipoğlu ve Kavas'ın (2016) yaptıkları çalışmada, velilerin olumsuz ve tenkit edici yaklaşımlarının öğretmen-veli ilişkisine herhangi bir faydasının olmadığı ve öğretmenlerin de performanslarını olumsuz yönde etkilediği ifadelerine yer vermişlerdir. Araştırmada ulaşılan sonucun bu araştırmanın bulgularını destekler nitelikte olduğu gözlenmektedir.

Veliler ise mevcut durumdaki iletişimin geliştirilmesine yönelik olarak öğretmenler ile daha sık görüşmelerin gerçekleştirilmesi gerektiği, öğretmenin ailelere daha çok yardımcı konumunda olmaları gerektiği ve empatik dilin olmasının gerekliliğini vurgulamışlardır. Burada öğretmenler ile ortak paydada bulunan veliler de iki tarafın da arasında bir mesafenin olması gerektiğini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Mesafenin olmadığı durumlarda hem öğretmenlerin hem de velilerin içinde bulundukları durumdan rahatsız olabileceğini dile getiren veliler, kişiler arasındaki sınırların arada kurulan güven bağını da sağlamlaştıracağı düşüncesini benimsemektedirler.

Bu araştırmanın bulguları ile paralellik gösteren araştırmada, Argon ve Kıyıcı'nın (2012), öğretmenlerin aile ile iletişim biçimlerini geliştirmelerine yönelik önerilerinde, öğretmenlerin ailelere seminer ve konferanslar düzenlemeleri, görüşmeler ve rehberlik faaliyetleri gerçekleştirmeleri, veli toplantıları düzenleyip, ev ziyaretleri gerçekleştirmelerini aynı zamanda okulda gerçekleştirilen sosyal ve eğitsel faaliyetlere aileleri de dahil edip görsel-yazılı medya ile ortak çalışmalar yapmalarının öğretmen ile veliyi birbirine yakınlaştırdığını ifade etmiştir. Veli ile öğretmenlerin arasındaki etkileşim ve iletişimi artıracağı düşünülen "okul dışında bir etkinlik (sinema, tiyatro, piknik vs.) planlamak" Şimşek ve Tanaydın'ın (2002) araştırmasındaki önerileridir. Şahin'in (2011) etkili bir öğretmende bulunması gereken en önemli özelliklerin "güçlü bir empati becerisi olması" ve "beden dilini iyi kullanabilmesi" olduğunu belirtmiştir. Bu araştırmalardan elde edilen bulguların da yaptığımız bu çalışma ile benzer nitelikte bulgulara sahip olduğu gözlenmektedir. İletişim becerilerini ve iletişim dilini

etkili bir biçimde kullanan öğretmenin, velileri ile problemler yaşaması durumunda dahi, onlara rol model olarak bu sorunların üstesinden gelebilmeleri, etkili öğretmenlerden beklediğimiz davranışlar olmaktadır. Ancak bazı durumlarda öğretmenlerin etkililiği velileri ile olan iletişiminde yetersiz kalabilmektedir. Özellikle velilerinin suçlayıcı tavırlarının olduğunu dile getiren öğretmenler, bu tavırların aradaki iletişimin gelişmesini engellediğini ifade etmişlerdir.

Öğretmen veli ilişkilerindeki sorunların nedenleri, iki ayrı alt başlığa ayrılarak öğretmenlere uygulanmıştır. Bu başlıkların ilkini, pandemi yaşanmadan önceki öğretmen-veli arasındaki sorunların nedenleri oluşturmuştur. Sınıf öğretmenleri pandeminin yaşanmadığı zamanlarda velileri ile yaşadıkları sorunların temelini, velilerin öğretmenlere saygı duymamaları konusunda yaşadıklarını belirtmişlerdir. Velilerin önyargıları, ilgisiz tavırları ve sürekli talepkâr olmaları da yaşanılan sorunların arasında yer almaktadır. Bu sorunlar ile ilgili öğretmenler genel anlamda velileri ile aralarında her ne yaşanırsa yaşansın saygının kaybedilmemesi gerektiğini düşünmektedirler. İnsan ilişkilerinde saygının olmadığı durumlarda da problemlerin ve sorunların yaşanmaması pek mümkün olmamaktadır. Araştırmanın bulguları ile benzerlik gösteren, Albez ve Ada'nın (2017) araştırmalarında, okul-aile iş birliğinde karşılaşılan güçlükleri değerlendirirken şu sonuçlara ulaşmışlardır; velilerin öğrenci sorunlarına olan ilgisizlikleri ve velilerin sosyo-ekonomik ve kültürel seviyesi. Özgan ve Aydın'ın (2010) çalışmalarında ise yönetici ve öğretmenlerin genel olarak okul-aile iş birliğine dair olumsuz düşüncelere sahip oldukları gözlenmiştir. Öğretmen, okul yöneticileri ve velilerle yapılan görüşmelerde tüm tarafların sorunların çözümlerine yönelik ortak görüşlerinin olduğu fakat bu çözümlerin işlevsel olabilmesi için yönlendirme bekledikleri ve bu beklenti sebebiyle de sorunların devam ettiği ifade edilmiştir. Fakat yapmış olduğum bu çalışmada öğretmenler sorunların çözümlerine yönelik veliler ile iş birliği içinde olacaklarını ve onlara gereken desteği sağlamaları konusunda oldukça açık fikirli olacaklarını dile getirmişlerdir.

Başlıkların ikincisi ise pandeminin yaşandığı sırada öğretmen-veli arasındaki sorunların nedenleridir. Burada öğretmenlerin hepsi yaşanan sorunların en temeline, uzaktan eğitime uyum sağlanamamasını koyarak; internet problemlerini, iletişim problemlerini ve ailelerin ilgisiz tavırlarını da bu konu ile bağdaştırmışlardır. Araştırma sonuçları ile benzer bulgulara ulaşan bazı çalışmalar olduğu görülmektedir. Yılmaz, Güner, Mutlu, Doğanay ve Yılmaz'ın (2020) araştırmalarında, uzaktan eğitim süreci ile ilgili olarak şu konuya değinilmiştir: Pandemi sürecinde her ülke kendi imkanları doğrultusunda tedbirler almışlardır.

Teknolojik altyapısı yeterli bir gelir düzeyi yüksek olan ülkelerde eğitim-öğretim faaliyetleri için internet altyapıları kullanılmış; teknolojik altyapısı yetersiz, gelir düzeyi düşük olan ülkelerde ise bu faaliyetler televizyon ve diğer medya aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Ülkemizde halen daha internet altyapısı olmayan yerleşim yerleri olduğu için, pandeminin ortaya çıkmasıyla, yüz yüze eğitimden uzaktan eğitime geçişle birlikte internet problemleri gün yüzüne çıkmış, online eğitime dahil olamayan öğrencilerin aileleri de bu durumdan memnun kalmamışlardır. Bu konu ile ilgili olarak Fidan (2020) ise çalışmasında, uzaktan eğitim sürecinde, öğretmen-veli ve öğrenci-veli ilişkilerine yönelik olumlu görüşler ifade ederken, çalışma hayatının içinde olan velilerin sürece katkı yapamamalarının uzaktan eğitimi olumsuz etkilediğini ifade etmiştir.

Öğretmen veli ilişkilerindeki sorunların nedenleri, iki ayrı alt başlığa ayrılarak velilere de uygulanmıştır. Bu başlıkların ilkini, pandemi yaşanmadan önceki öğretmen-veli arasındaki sorunların nedenleri oluşturmuştur. Veliler pandeminin yaşanmadığı zamanlarda öğretmenleri ile yaşadıkları sorunların temelini, velilerin ilgisiz tavırlarının olmasına dayandırmışlardır. Öğretmenleri ile arasındaki iletişim eksikliği, velilerin benmerkezci tavırları, öğretmenlerinin hem çocuklarına hem de velilerine karşı ayrımcılık yaptıklarını düşünmesi ve öğretmenlerin tükenmişlik sendromu yaşadıklarını gözlemlemeleri sorunların diğer temellerini oluşturmuştur. Araştırmanın bulguları ile paralellik gösteren başka araştırmalar da bulunmaktadır. Ünal, Yıldırım ve Çelik (2010) çalışmalarında, okul ile aile arasındaki sorunların temelini oluşturan düşüncelerde, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin; bazı velileri çocukların eğitim-öğretimleri konusunda ilgisiz, bilinçsiz, çocukları için neyin iyi olduğunu bilmeyen, okul ile yeterince iletişim sağlayamayan kişiler olarak tasvir ettiği düşünceleri arasındadır. Bu düşüncelere ek olarak ise öğretmenlerin, velileri eğitim-öğretim etkinliklerinin paydaşı olarak görmedikleri, velilerin öğretmenlerin çalışmalarına müdahale etmeden yalnızca söylenenleri yapmakla yükümlü olduklarını düşündükleri de ifadeler arasında yer almaktadır. Velilerin sorumluluklarının bilincinde olmaları ve öğretmenlerin de velileri okulun bir parçası olarak görmeleri her iki taraftan da beklenilen davranışlardır. Porsuk (2010) ise tezinde okul-aile ilişkilerinde yaşanan sorunları; velilerin çocuklarıyla ilgilenmemesi, çağrıldıklarında okula gitmemeleri ve çocuklarının eğitimleri konusunda bilgili olmamaları gibi sorunlar olarak ifade etmiştir.

Başlıkların ikincisi ise pandeminin yaşandığı sırada öğretmen-veli arasındaki sorunların nedenleri oluşturmuştur. Burada veliler sorunlar ile ilgili; öğrencilerin derse katılamaması, öğretmenlerin hakimiyet eksikliği yaşaması, uzaktan eğitime alışamama ve

internet problemleri gibi sorunlara değinmişlerdir. Pandemi döneminin yaşanması ile birlikte öğrencilerin derslere, velilerin de okula ve öğrencilere karşı ilgisiz tavırları da gözlemlenen davranışlar arasında olmuştur. Pandemi sürecinde yaşanan problemler ile ilgili Kurt, Kandemir ve Çelik (2021) yaptıkları araştırmada, bu araştırmanın bulgularını destekler nitelikte şu konulara değinmişlerdir; öğrencilerin derse zamanında girişlerinin veliler tarafından kontrol edilmemesi, ebeveynlerin internet hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması ve internet alt yapı sorunları. Kurt, Kandemir ve Çelik, uzaktan eğitim sürecinde yüz yüze eğitime göre dönüt almakta zorluk yaşayan sınıf öğretmenlerinin, sınıf yönetimi becerilerinde de istediği başarıyı gerçekleştiremediğini belirtmiş, öğrencilerin bu uzaktan eğitim sürecini ciddiye almaması, uyum sağlamakta zorlanmaları gibi sebepler de öğretmenleri etkilemiştir.

Araştırmanın bulgularında ortaya çıkan, öğretmenlerin uzaktan eğitime uyum sağlayamaması ile ilgili olarak gerçekleştirilen çalışmalarda, Saygı (2021), sınıf öğretmenlerinin mezun oldukları lisans programlarında uzaktan eğitimin sevk ve idaresi ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması neticesinde uzaktan eğitim de sorunların yaşandığını belirtmiştir. Erbil ve Kocabaş'ın (2019) yaptığı araştırma sonucunda ise, öğretmenlerin eğitsel teknoloji kullanımı ile ilgili yeterlik düzeylerini artırabilmek için hizmet içi eğitimlerin verilmesi ile sınıf ve okulların teknolojik alt yapılarında iyileştirmeye gidilmesi gibi önerilerde bulunmaktadır. Avcı ve Akdeniz (2021) araştırmalarının analizinde ise uzaktan eğitim sürecinde genel olarak öğretmenlerin teknolojik altyapı ve internet konusunda sorunlar yaşadıkları ve bu sorunların eğitimde fırsat eşitliğini ortadan kaldırdığını saptamışlardır. Pandemi sürecinin başında ise öğretmen ile velilerin uzaktan eğitime uyum sağlama konusunda problemler yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Okul müdürlerinin öğretmen-veli ilişkisinde destekleyici rol üstlenip üstlenmemeleri konusunda ise öğretmenler çoğunlukla yöneticilerinin destekleyici rolde olduklarını, velileri ile arasında köprü görevi gördüklerini hatta öğretmen ile velileri yakınlaştıracak etkinlikler düzenlediklerini dile getirmişlerdir. Bu etkinlikler arasında ise okullarda seminer ve konferanslar düzenlemek, halk eğitim ile iş birliği yaparak öğretmen-veli beraberliğinde dans ekipleri oluşturmak, okulda gerçekleştirilecek sosyal aktivitelerde öğretmenler ile velilerin beraber sorumluluk almalarını sağlamak gibi planlamaların yer aldığı öğretmenler tarafından özellikle belirtilmiştir. Araştırmanın bulgularını destekler nitelikteki bir diğer araştırmada Ünal, Yıldırım ve Çelik (2010), okul müdürlerine ve yöneticilerine, eğitim-öğretim etkinliklerine veli katılımını sağlamaları, veliler için de demokratik ortam oluşturmaları, okula

ve eğitim-öğretime katkıda bulunmak isteyen velilere destek olmaları konusunda önerilerde bulunmaktadırlar.

Okul müdürlerinin öğretmen-veli ilişkilerinde destekleyici rol üstlenip üstlenmemeleri konusunda veliler ise çoğunlukla okul yöneticilerinin destekleyici rolde olduklarını, öğretmenler ile velileri yakınlaştırmaya çalıştıklarını, oluşabilen sorunlara da çözüm bulduklarını dile getirmişlerdir. Ancak bazı veliler bu konuda okul yöneticilerinin destekleyici olmadıklarını söylemiş, herhangi bir problemde ise çözüm odaklı olmadıklarını, ılımlı yaklaşmadıklarını ifade etmişlerdir. Müdürlerin, öğretmen ile veli arasında problem yaşanması durumunda genellikle öğretmenlere destek olduklarını, velileri gerçek anlamda dinlemeyerek önyargılı davrandıklarını gözlemleyen veliler bu davranışları sebebi ile müdürlerinin destekleyici olmaları konusunda olumsuz yanıtlar vermişlerdir. Okul müdürlerinin destekleyici nitelikte olmalarının önemini vurgulayan Çınkır ve Nayır (2017) da araştırmalarında, okul ile aileleri kaynaştıracak etkinlikler düzenlemenin okul-aile iş birliğine katkı sağlayacağını belirtmişlerdir. Erakın (2019) araştırmasında ise okullarda yönetime ve öğretmenlere ulaşılabilir olunması gerektiği ve velilerin okula geldiklerinde okul yöneticileri görüştüklerinde memnun kalarak okuldan ayrılmaları gerektiği ifadelerine yer verilmiştir.

Öğretmenlerin okul-aile arasındaki ilişkilerin ideal nitelikleri taşıması ile ilgili herhangi bir okuma yaptınız mı sorusuna ise genellikle hayır yanıtı verdikleri ve bu konu ile ilgili herhangi bir okuma, araştırma yapmamalarının gerekçesi olarak; mesleklerinde yeteri kadar tecrübe edindikleri için herhangi bir yeni bilgiye ihtiyaç duymadıkları ifadeleri arasında yer almaktadır.

Velilerin okul-aile arasındaki ilişkilerin ideal nitelikleri taşıması ile ilgili herhangi bir okuma yaptınız mı sorusuna ise genellikle hayır yanıtı verdikleri ve bu konu ile ilgili herhangi bir okuma, araştırma yapmamalarının gerekçesi olarak; zamanlarının olmadığını ve çocukları ve onların öğretmenleri ile yeteri kadar tecrübe edindiklerini düşündükleri için yeni bilgilere ihtiyaç duymadıklarını ifade etmişlerdir.

Okul-aile ilişkisi ile ilgili okuma ve araştırma yapıyor musunuz sorusuna öğretmenlerin ve velilerin ortak olarak verdikleri hayır cevabı, bu konuya aslında gereken önemi vermediklerinin de bir göstergesi olarak düşünülebilir. Her ne kadar tecrübe sahibi olsak da mutlaka okul-aile ilişkisini bizlere farklı yönlerden anlatacak, önemini hissettirecek araştırmaları ve kitapları bulmak çok da zor olmamalıdır.

Tüm sınıf öğretmenleri ve veliler okul ile iletişime geçen kişilerin genellikle anneler olduğunu, bu durumun sebeplerini ise annelerin çocuklarını daha sahiplenici yapıda olmaları ve sorumlulukların onlarda olmaları ile ilişkilendirmişlerdir. Fakat kültürümüzden kaynaklı olarak okul ile iletişimde annelerin ön planda olması gerektiği empoze edildiği için, babalar okul ile iletişime geçmekte biraz çekinmekte hatta okul ve öğretmen ile gerçekleştirilecek iletişimlerde kendisinin bir etkisi olmayacağını bile düşünmektedirler. Sınıf öğretmenlerinin ise genellikle kadın olmasından kaynaklı, babalar çocukları ile ilgili bilgi almak istediklerinde öğretmenlerine telefon ile ulaşım sağlamanın toplum açısından ayıplanacağı düşüncesi ile anneleri ön planda tutmaya çalışmaktadırlar. Eğmez (2008) araştırmasında, çocukların eğitiminde yalnızca annenin değil babanın da yer alması gerekliliğini ifade ederek, babalarla bu konu ile ilgili görüşmeler gerçekleştiremediğini ve istekli olmayanlar haricinde okuldaki etkinliklerin içerisinde babaların yer almadığını dile getirerek bu araştırmanın bulgularını destekler nitelikte sonuçlara ulaşmıştır.

Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu kaliteli öğretmen-veli ilişkisinin öğrenci performansını etkilediğini dile getirmişlerdir. Kaliteli olarak nitelendirebileceğimiz bu öğretmen veli ilişkisinin öğrencilerin başarısını olumlu yönde etkileyeceğini düşünmektedirler. Öğretmen ile veli arasında yaşanacak herhangi bir olumsuzluğun veya iletişim eksikliğinin öğrencinin başarısını da etkileyeceği düşüncesindedirler. Araştırmada ulaşılan bu bulguyu destekler nitelikte bulgulara ulaşan Gül (2007), okul ve öğretmen ile devamlı iletişim halinde olan, okulda verilen eğitimi destekleyici tutum sergileyen ailelerin çocuklarının daha başarılı olduklarını ifade etmiştir. Kebeci (2006), okul ile aile arasındaki iletişimin nitelikli olmasının öğrencilerin başarılarında da olumlu yönde bir etki yarattığı araştırmasının sonuçları arasında yer almıştır. Şengönül (2019), ailelerin çocuklarının eğitimiyle, onların öğretmenleriyle ve okuluyla ilgilendiklerinde ve bu yönde olumlu tutum sergilediklerinde çocuklarının akademik performanslarının arttığını ifade etmiş, yapılan bu araştırmanın da önceki araştırmalar ile paralellik gösteren sonuçlara ulaştığı gözlenmiştir.

Az sayıda öğretmen, öğretmen-veli ilişkilerinde kaliteli bir ilişkinin olup olmamasının öğrencinin performansı üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığını belirtmişlerdir. Fakat burada da öğretmenlerimiz öğrencilerin yalnızca akademik başarılarında herhangi bir olumsuz etkilenmenin olmayacağını dile getirmiş, öğrencilerin sosyal anlamda bu konudan mutlaka etkileneceğini ifade etmişlerdir. Bu bulguyu destekler nitelikteki bir diğer araştırmada Kıvrak ve Yıldırım (2020), çocukların; ailelerin ve öğretmenlerin arasındaki ilişkinin sevgi ve saygıya dayanarak kurulduğunu görmesi, onların sosyal hayata daha kolay adapte olabilmeleri ve

özgüvenlerinin gelişimi için önemli olacağını belirtmişlerdir. Özgüven değerinin çocuklarda oluşabilmesi için okulun, ailenin ve arkadaş çevresinin etkisinin büyük olduğu da ifadeleri arasındadır.

Velilerin tümü kaliteli öğretmen-veli ilişkisinin öğrenci performansını etkilediğini dile getirmişlerdir. Okul ile aile arasında kurulacak nitelikli iletişimin öğrencilerin performansını olumlu yönde etkileyeceğini düşünmektedirler. Eğer ki öğretmen ile veli arasındaki iletişim istenilen nitelikte gerçekleşmez ise bunun öğrencinin akademik başarısını olumsuz yönde etkileyeceği düşüncesi hakimdir. Öğretmen ile veli arasındaki bu niteliksiz ilişkinin kaynağı olarak da iletişim eksikliği, aralarında oluşan sorunlar ve iki tarafın da ilgisiz tavırları olduğu ifadeler arasındadır. Kotaman (2008) da araştırmasında, anne-babaların çocuklarının eğitim-öğretimlerine katılımları ve çocuklarının akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ifade etmiştir.

Okul-aile ilişkilerinde öğretmenlere düşen rol ve sorumluluklar ile ilgili tüm velilerin ifadelerinde öğretmenlerin mutlaka liderlik rolünün olması gerektiği düşüncesi yer almıştır. Öğrencileri ile ilgili olmaları, adaletli olmaları, velileri ile doğru iletişim kurmaları, disiplinli ve yönlendirici olmaları da diğer söylenen ifadeler arasındadır. Bu konu ile ilgili olarak Aydın (2007), öğretmenlerin bir tek rolünün liderlik olduğunu, liderlik rolünün öğretmene; eğitim-öğretim sürecinde yol gösterme, güdüleme ve yönlendirme gibi görevlerini de kazandırdığını ifade etmiştir. Can (2006), öğretmenin liderlik rolünden bahsederek bu liderlik rolünü etkili olarak gerçekleştirebilmesi için ise şu temel davranışların gerekliliğini ifade etmiştir: vizyon geliştirmek, güven vermek, soğukkanlı olmak, uzman olmak ve farklılıklara önem vermek. Bu araştırmanın bulgularını destekler nitelikteki bu iki araştırma da görüldüğü üzere öğretmenin liderlik rolü, onun mesleğinin olmazsa olmazları arasında yer almaktadır. Sünbül (1996) de araştırmasında öğretmenin rollerinden ve sorumluluklarından bahsetmiş, bu araştırmada ulaştığımız sonuçların da bu rol ve sorumluluklara dahil olduğu görülmüştür. Arslan ve Özdemir (2015) ise yaptıkları çalışmada öğretmenlerin liderlik rollerine ilişkin görüşleri ile ilgili olarak, onların da bu role karşı olumlu tutum sergilediklerini ve liderlik yönlerini geliştirmek için çeşitli etkinliklerden yararlanmak istediklerini ifade etmişlerdir

Öğretmenler kendileri ile ilgili olarak prensipli olmaları gerektiğini ve bu mesleği yaparken öğrencilerini de mutlaka sevmeleri gerektiğini dile getirmişlerdir. Öğretmen ile veli arasında kurulacak bu ideal ilişkide ise karşılıklı olarak yapılması gerekenlerin en başında saygılı olunması, empati kurulması ve arada güven bağının kurulması ifadeleri yer almaktadır.

Öğretmenler velileri ile ilgili her konuda az da olsa destekleyici davranışlar beklediklerini mutlaka dile getirmişlerdir.

Okul-aile ilişkilerinde velilere düşen sorumluluklarda tüm öğretmenlerin velilerde sorumluluk bilincinin olması gerektiği ile ilgili ifadeleri yer almıştır. Çocuğu ile ilgili olmaları, çocuklarını kontrol edebilmeleri, öğretmenlere ve çocuklarına karşı anlayışlı olabilmeleri ve destekleyici rollerini mutlaka göstermeleri gerektiği de söylenen diğer ifadeler arasındadır. Bu konuyu destekler nitelikteki Yalçın ve Nuryyeva 'nın (2022) araştırmasına göre, öğretmenler velilerin sorumluluklarını şu şekilde ifade etmişlerdir: veliler çocuğunun derslerini takip etmeli, onlara sorumluluk vermeli, çocuğu ile yakından ilgilenip, çocuğunun teknoloji kullanımını kontrol altına almalıdır. Veli öğretmen ilişkisine yönelik sorumluluklarında ise velilerin, öğretmen ile iş birliği içinde olması gerektiği, onlara saygı duymaları, sürekli iletişim halinde olmaları gerektiği ve veli toplantılarına katılım konusunda devamlılık sağlanması gerektiği ifadeler arasında yer almıştır.

İdeal öğretmen-veli ilişkisine ilişkin görüşlerde öğretmenlerin çoğu velilerin, öğretmeni yargılamamaları gerektiğini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin velilerden beklentileri ise ilgili olmaları, sorumluluk alabilmeleri ve çocuklarını hayata hazırlayacak nitelikte olmaları gerektiği ile ilgili davranışlar sergilemeleridir. Araştırma bulguları ile benzerlik gösteren Babaoğlan, Çelik ve Nalbant'ın (2018) araştırmasında, öğretmenler velilerden; çocuklarıyla ilgilenen, onları takip edip destekleyen, çocuklarına değer veren, ihtiyaçlarını karşılayıp sorumluluklarını yerine getiren bireyler olmalarını beklemektedirler.

Veliler kendi sorumlulukları ile ilgili olarak anlayışlı olmaları, müdahaleci olmamaları ve iyi iletişim kurmaları gerektiğini dile getirmişlerdir. Velilerin öğretmenlerden beklentilerinde ise ilgili olmaları, eşit davranmaları, rehberlik yapmaları, tecrübeli ve iletişim yönlerinin kuvvetli olmaları olarak ifade edilmiştir. Kurulacak bu ideal ilişkide ise karşılıklı olarak yapılması gereken davranışların başında ise empati kurulması gerektiği yer almaktadır. Sağlıklı bir iletişim gerçekleştirebilmek, sabır göstermek ve saygı duymak diğer değinilen konular arasındadır.

Bu araştırmada sınıf öğretmenlerinin tasvir ettiği öğretmen-veli arasındaki ideal ilişki kavramını, Binicioğlu (2010) da yaptığı araştırmada, velilerine aile katılımı ile ilgili görüşlerini sorduğunda, birbirlerini destekleyen şu ifadeleri dile getirmişlerdir: öğretmenlerine yakın olup her şeyi konuşabilmek, öğretmenlerine yardımcı olabilmek, sorunları birlikte

aşmak, çocuğunun sınıftaki durumunu öğrenebilmek için hem çocuğuyla hem de öğretmeniyle iletişim içinde olmak, aile desteğini sağlayabilmek ve çocuğuna sahip çıkmak.

Araştırmada öğretmenlerin ifadelerine bakıldığında, eğitim-öğretim etkinliklerini yalnızca okul sınırları içerisinde gerçekleştirmenin yeterli olmayacağı, velilerin de bu sürecin doğal bir parçası olması gerektiği bilinci görülmektedir. Veliler ile iş birliği içinde yürütülmesi gereken bu eğitim-öğretim faaliyetleri elbette ki öğretmen ile veli arasındaki sorunlardan ve iletişim şekillerinden etkilenmektedir. Velilerden alınan yanıtlara bakıldığında da onları okul ve öğretmen ile iş birliği yapmaya ikna eden sebeplerin; aralarındaki nitelikli iletişim ve öğretmenlerin pozitif yaklaşımları olduğu ifadeler arasındadır.

Genel anlamda araştırma içerisinde öğretmen ile veli arasındaki sorunlara değinildiğinde iki tarafın da cevaplarında benzerlikler görülmüş, bu sorunların giderilmesi ile ilgili çözüm yollarında ise verilen cevaplar, ideal öğretmen-veli ilişkisinin temellerini oluşturmuştur.

Sorumluluk alma bilinci, üstlendiği rollerin farkında olma ve buna uygun davranışlar gerçekleştirme konusunda hem veliler hem de öğretmenler bazı eksikliklerinin olduğunu kabul ederek, karşılıklı rollerini ve sorumluluklarını belirtmişlerdir. Veliler öğretmenlerin rollerini ve sorumluluklarını anlatırken liderlik rolünü çok önemsediklerini, okul gibi kalabalık bir kurumda bu mesleği gerçekleştirirken bir öğretmenin bu rolünün olmazsa olmaz bir özellik olduğunu dile getirmişlerdir. Öğretmenler ise velilerinin rol ve sorumluluklarını anlatırken en çok sorumluluk alma bilincinin gelişmiş olması gerektiğini ifade ederek, çocuklarının bir eğitim kurumuna gelmelerinden önce onların hayatına en çok dokunan ve etki edenlerin ebeveynleri olduğunu belirtmişlerdir. Bu sebeple öğrencilerin de sorumluluk bilinci kazanabilmesi için öncelikle ebeveynlerinin bu bilinçte olması gerektiği öğretmenlerin düşüncelerindendir.

Günümüzde halen daha öğretmen ve okul ile daha çok iletişime geçen kişilerin anneler olduğu hem veliler hem de öğretmenler tarafından verilen tek cevap olmuştur. Öğrencilerin akademik ve sosyal anlamda başarılı olmalarının etkenlerinden bahseden araştırmalarda, ebeveynlerin ikisinin de büyük rolleri ve sorumlulukları olduğu ifade edilmiş, yapılan bu araştırmada maalesef ebeveynlerden yalnızca annelerin bu konuyu dikkate aldığı, babaların ise hala öğretmen, okul ve toplumdan kaynaklı çekimserliği nedeniyle uzak durdukları tespit edilmiştir.

5.2. Sonuç

Bu bölümde yapılan araştırmadan elde edilen bulguların araştırma problemi ve alt problemler doğrultusunda değerlendirilmesi ile elde edilen sonuçlara ve bu ortaya çıkan bu sonuçlara bağlı olarak uygulayıcılara ve araştırmacılara sunulan önerilere yer verilmiştir.

1. Araştırmada uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formunun kişisel bilgi formu kısmında, sınıf öğretmenleri ve velilerin rol ve sorumluluklarına yönelik bakış açılarının yaş, cinsiyet, branş, eğitim durumları, meslekleri ve statülerine (anne/baba) göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırmanın sonucuna göre yalnızca okul-aile ilişkilerine yönelik araştırma yapma konusunda velilerin meslekleri farklılığın sebebi olmuştur. Mesleği öğretmenlik olan velilerin okul-aile ilişkileri ile ilgili araştırma yaptıkları ve bu konuya daha ilgili oldukları gözlenmiştir.

2. Sınıf öğretmenleri ve veliler okul ile aile arasındaki ilişkiyi sıkı bir ilişki olarak görmektedirler. Pandemi döneminde çocuğu okula yeni başlayan aileler okul ile fiziksel bir yakınlık kuramadığından dolayı sıkı bir bağ oluşturamadığını düşündükleri için okul-aile ilişkisini uzak bir ilişki olarak değerlendirmişlerdir.

3. Sınıf öğretmenleri ile velilerin iletişim konusunda birbirlerine kolaylıkla ulaşabildikleri belirtilmiştir. Bu konuda günümüz teknolojilerinin de katkısı oldukça büyüktür. Katılımcıların belirttiği görüşlerden, velinin fiziksel olarak okulda bulunmasını gerektirecek durumlar haricinde öğretmenler, okul yöneticileri ve veliler arasında telefon ile yapılan görüşmelerin de nitelikli olabildiği sonucuna ulaşılmıştır.

4. Pandemi yaşanmadan önce öğretmen ile veli arasındaki sorunların temelinde öğretmenler velilerin kendilerine saygı duymamasını ifade ederken veliler ise kendilerinin okul, öğretmen ve öğrenci ile ilgili konularda ilgisiz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda öğretmenler yaşanan sorunların temelinde velileri kaynak gösterirken, velilerin kendilerini kaynak gösterdiği gözlenmiştir.

5. Sınıf öğretmenleri ile velilerin, okul müdürlerini okul-aile ilişkileri ile ilgili konularda destekleyici rolde gördükleri belirtilmiştir. Okul müdürlerinin, veli ve öğretmenleri birbirlerine yakınlaştırıcı tavırları ile problemlere çözüm odaklı yaklaşımlarının verilen bu cevapların temelini oluşturduğu düşünülmektedir.

6. Sınıf öğretmenleri ile velilerin, okul-aile ilişkileri üzerine birtakım eksikliklerden bahsettikleri gözlenmiştir. Fakat bu konu ile ilgili olarak çoğu veli ve öğretmenin herhangi bir araştırma yapmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

7. Ebeveynlerden daha çok annelerin okul ve öğretmen ile iletişime geçtiği sınıf öğretmenleri ile velilerin ortak görüşü olmuştur. Annelerin okul ve öğretmen ile daha çok iletişim halinde olmasının sebeplerinde ise annenin sahiplenici tavrı ile kültürümüzün okul ile ilgili sorumlulukları anneye yüklemesi ulaşılan sonuçlardandır.

8. Öğretmen ve veli arasında kurulacak kaliteli öğretmen-veli ilişkisinin öğrencinin akademik performansını etkilediği belirtilmiştir. Bu sebeple öğretmen ile veli arasında oluşacak herhangi bir gerginliğin öğrenciyi de etkileyeceği ve öğrencinin akademik başarısında da etki yaratacağı sonucuna ulaşılmıştır.

9. Velilerin görüşlerine göre öğretmenin üstlenmesi gereken en önemli rol liderlik rolüdür. Kalabalık bir öğrenci grubu, bu durumun beraberinde getirdiği kalabalık bir veli grubu ve aynı zamanda okul yöneticileri ile bir arada olan öğretmenin öncelikli rolünün liderlik olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

10. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre ise velilerde sorumluluk alma bilincinin oluşması oldukça önemlidir. Bununla beraber velinin sorumluluklarında çocuğu ile ilgili olması, anlayışlı olması ve öğretmenlerini yargılamaması gibi ifadelere yer verdikleri gözlenmiştir.

11. Sınıf öğretmenleri ile velilerin karşılıklı üstlenmeleri gereken rol ve sorumlulukları ile ilgili olarak ise ortak görüşlerinde empati, güven duygusu ve saygıyı ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

5.3. Öneriler

Bu bölümde araştırma sonucunda velilere, öğretmenlere, okul yöneticilerine ve araştırmacılara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

5.3.1. Velilere yönelik öneriler

- Araştırmanın bulgularında okul-aile ilişkilerinin sıkı bir ilişki içinde olması gerektiği belirtilmiştir. Bu sebeple veliler okul-aile ilişkisinin sağlıklı bir şekilde kurulup yürütülebilmesi için desteğini öğrencilerden, öğretmenlerden ve okuldan esirgememelidir.

- İletişim konusundaki rol ve sorumlulukların niteliği ve öneriler ile ilgili bulgulara göre, veliler öğretmenleri ve okul yöneticileri ile iletişime geçmek istedikleri durumlarda ikili ilişkilerde olması gereken sınırları dikkate almalı ve iletişim dilini iyi kullanarak görüşmeler gerçekleştirmelidirler.

- Okul-aile ilişkilerindeki sorunlar ile ilgili bulgulardan hareketle veliler, tüm insan ilişkilerinde yaşanması doğal problemlerin öğretmenleri ile aralarında da yaşanabileceğini unutmayarak sorunlar karşısında yapıcı olmayı, aradaki saygıyı kaybetmemeyi ve kurulan güven bağını zedelememeyi önemsemelidirler.

- Araştırmanın bulgularında okul-aile ilişkileri ile ilgili herhangi bir araştırma yapmadığını belirten veliler, okul-aile ilişkileri üzerine yapacakları okuma ve araştırmaların, çocuklarının akademik performansları ile sosyal gelişimlerine olumlu yönde etki edeceğini aynı zamanda kendilerinin kişisel gelişimlerine de destek olacağını unutmamalıdırlar.

- Okul ile daha çok iletişime geçen kişinin anneler olduğu araştırmanın bulgularında belirtilmiştir. Okul ile iletişime geçen kişilerin yalnızca anneler olmaması gerekmektedir. Anne ve babaların okul ile benzer oranlarda iletişime geçmeleri, öğrencilerin gelişim alanlarında istenilen başarıyı elde etmelerinde bir etkendir. Çocuklarının eğitim-öğretim faaliyetlerinde ebeveynlerin her ikisinin de yer aldığını görmek öğretmenlere ve öğrencilere ayrı bir motivasyon kaynağı olabilmektedir.

- Velilerin rol ve sorumlulukları ile ilgili bulgularda, öğretmenlerin sorumluluk alma bilincine vurgu yaptığı görülmüştür. Aileler en çok çocuklarına rol model olan kişilerdir. Bu sebeple velilerin; sorumluluk alma bilinci oluşmuş, anlayışlı, problem çözücü ve kendini geliştiren kişiler olmaları beklenmektedir. Nitekim okuldan daha çok aileleri ile vakit geçiren çocukların da rol ve sorumluluklarının farkında olan aileler ile büyümeleri onlara büyük avantaj sağlayacaktır.

5.3.2. Öğretmenlere yönelik öneriler

- Araştırmanın bulgularında öğretmenler ile velilerin birbirleri ile sıkı ilişkileri içinde bulunması gerektiği belirtilmiştir. Bu sebeple öğretmenler sağlıklı bir okul-aile ilişkisinin kurulabilmesi için ilk adımı atan taraf olmalıdır. Bir eğitimci olarak velilerin soru işaretlerini gidermeli ve onları okula davet ederek aralarındaki güven bağının ve iletişimin güçlenmesini sağlamalıdır.

- Araştırmanın bulgularından hareketle pandemi döneminde öğretmenlerin yaşadığı uzaktan eğitime adapte olamama sorununu giderebilmek için, öğretmenlerin günümüz teknolojilerine uyum sağlayabilmesi ve birtakım eğitimleri almaları gerekmektedir.

- Araştırmanın bulgularında okul-aile ilişkileri ile ilgili herhangi bir araştırma yapmadığını belirten öğretmenler, okul-aile ilişkileri üzerine yapacakları okuma ve araştırmaların, çocuklarının akademik performansları ile sosyal gelişimlerine olumlu yönde etki edeceğini aynı zamanda kendilerinin kişisel gelişimlerine de destek olacağını unutmamalıdırlar.

- İletişim konusundaki rol ve sorumlulukların niteliği ve önerileri ile ilgili bulgularda ve öğretmenin rol ve sorumlulukları ile ilgili bulgularda değinilen sağlıklı iletişim kurabilme ve iletişim dilinin iyileştirmesi konuları ile ilgili olarak öğretmenler velileri ile konuşacakları her konuda empati becerisini kullanmalı ve iletişim dilini iyi seçebilmelidir. Velileri ile iletişim kurarken, yalnızca ihtiyaç duydukları veya öğrenciler ile ilgili olumsuz durumları paylaşmak istediklerinde değil, olumlu gelişmeler hakkında da bilgi vermek için iletişim kurmalıdır.

- Öğretmenlerin rol ve sorumlulukları ile ilgili bulgularda, velilerin liderlik rolüne vurgu yaptığı görülmüştür. Okul adı verilen kurumda, öğrencileri, velileri, okul yöneticileri ve diğer öğretmen arkadaşları ile bir arada bulunan öğretmenlerin liderlik rolünde başarılı olmaları gerekmektedir. Öğretmenlerden; sorumluluklarının bilincinde, adaletli, disiplinli, profesyonel ve güvenilir bireyler olmaları beklenmektedir.

5.3.3. Okul yöneticilerine yönelik öneriler

- Okul müdürlerinin okul-aile ilişkilerini destekleyici rol üstlenmeleri ile ilgili bulgularda, destekleyici rol üstlenmediği söylenen okul müdürlerinin bu rolü daha çok önemseyerek, öğretmen ile veli arasında köprü görevi görmesi gerekmektedir. Bu görevi üstlenirken yöneticiler; objektif bakış açısı ile durumlara yaklaşmayı ve adaletli olmayı ikinci plana atmamalıdırlar.

- Araştırmanın bulgularında hem sınıf öğretmenleri hem de veliler okul müdürlerinin destekleyici olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Buradan yola çıkarak okul müdürleri; öğretmenlerin ve velilerin isteklerini dikkate almalı, oluşabilecek herhangi bir sorunda yol gösterici nitelikte olmalı ve öğretmenler ile velileri birbirlerine yakınlaştıracak sosyal aktiviteler düzenlemelidir.

5.3.4. Araştırmacılara yönelik öneriler

- Sınıf öğretmenleri ile velilerin rol ve sorumluluklarına dair görüşlerini inceleyen bu araştırma İzmir ili Bayraklı ilçesinde bulunan resmi ilkokullarda gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma rol ve sorumluluklara dair incelenen görüşlerin topluluğun özelliklerine göre değişebileceği göz önünde bulundurularak, Türkiye'nin farklı bölgelerindeki şehirlerde tekrarlanıp ulaşılan sonuçlar karşılaştırılabilir.

- Bu araştırmanın verilerine sınıf öğretmenleri ile onların velileri kaynaklık etmiştir. Uygun görüşme formları hazırlanarak, okuldaki diğer paydaşların (okul yöneticileri, öğretmenler, yardımcı personel) da katılımcı olduğu, daha geniş bir çalışma grubunun görüşlerini içeren araştırmalar gerçekleştirilebilir.

- Araştırmanın katılımcılarını resmi ilkokullarda fiilen görev yapmakta olan sınıf öğretmenleri ve onların velileri oluşturmaktadır. Benzer çalışma öğretmen ve veli ilişkilerinin oldukça farklı olduğu özel okullarda yapılabilir.

KAYNAKÇA

Açıkalın, A. (2016). *Toplumsal, kurumsal ve teknik yönleriyle okul yöneticiliği.* Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Akbaşlı, S. ve Diş, O. (2019). Öğretmen görüşlerine göre okul-aile işbirliğinin okul ortamına yararları. *Electronic Turkish Studies*, 14(7), 3597-3613. doi: 10.29228/TurkishStudies.37834.

Akbaşlı, S. ve Tura, B. (2019). Okul aile birlikleri okullara ne getirdi? Neyi değiştirdi? *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 14(20), 1747-1768. doi: 10.26466/opus.621027.

Akyüz, H. (2018). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Albez, C. ve Ada, Ş. (2017). Okul-aile ortaklığı: güçlükler, beklentiler, gereksinimler, öneriler. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi,* 5(2), 1-18.

Argon, T. ve Kıyıcı, C. (2012). İlköğretim kurumlarında ailelerin eğitim sürecine katılımlarına yönelik öğretmen görüşleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (19), 80-95.

Arslan, M. C., ve Özdemir, M. (2015). Öğretmen liderliğine ilişkin öğretmen görüşleri. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 190-207. doi: 10.17539/aej.95187.

Aslan, F. G. (1994), *İlkokul Öğrencilerinin Başarı ve Başarısızlıklarında Aile Faktörü*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aslanargun, E., Avcı, H., Avcu, A., Dönmez, S.A., İpek, K., ve Nair, E. (2004). *Velilerin Okula Yönelik İlgi Yetersizliklerinin Sebepleri.* Bilecik: Pazaryeri İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Yayınları.

Aslanargun, E. (2007). Okul-aile iş birliği ve öğrenci başarısı üzerine bir tarama çalışma. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(18), 119-135.

Avcı, F. ve Akdeniz, E. C. (2021). Koronavirüs (Covid-19) salgını ve uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunlar konusunda öğretmenlerin değerlendirmeleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 3(4), 117-154.

Aybat, B. ve Özgün, Y. (2020). *Uzaktan Eğitim Şart.* Örentürk, E.B. (Ed.). İstanbul: Abaküs Kitap.

Aydın, A. (2019). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Aydın, A. (2007). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Tek Ağaç Eylül Yayıncılık.

Aydın, İ. (2015). *Alternatif okullar*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık .

Aydoğan, İ. (2006). İlköğretim okullarında okul-çevre ilişkilerinin düzeyi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi,* 2, 121-136.

Aytaç, T. (2013). *Eğitim yönetiminde yeni paradigmalar/okul merkezli yönetim.* Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Babaoğlan, E., Çelik, E. ve Nalbant, A. (2018). İdeal öğrenci velisi üzerine nitel bir çalışma. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 51-65. doi: 10.19160/ijer.370497.

Balkar, B. (2009). Okul-aile işbirliği sürecine ilişkin veli ve öğretmen görüşleri üzerine nitel bir çalışma. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 3(36), 105-123.

Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388. doi: 10.31592/aeusbed.598299.

Barnard, W. M. (2004). Parent involvement in elementary school and educational attainment. *Children and youth services review*, *26*(1), 39-62. doi: 10.1016/j.childyouth.2003.11.002.

Barutçugil, İ. (2002). *Eğitim Becerilerinin Geliştirilmesi Eğiticinin Eğitimi.* İstanbul: Kariyer Yayıncılık.

Başar, H. (2016). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Başaran, İ.E. (1996). *Eğitime giriş*. Ankara: Yargıcı Matbaası.

Başaran, S., ve Koç, F. (2001). *Ailenin Çocuğun Okuldaki Eğitimine Katılım Sorunları ve Katılımın Sağlanabilmesi için Alternatif Bir Model*, EARGED, Ankara.

Bilaloğlu, R.G. ve Arnas, Y.A. (2019). Okul öncesi eğitimde aile katılımı engelleri ve süreçte karşılaşılan sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 34(3), 804-823. doi: 10.16986/HUJE.2018043536.

Bilgin, M. (1990). *Ankara Merkez İlçelerindeki Orta Okullarda Okul ile Ailenin İşbirliği ve Sorunları*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Binicioğlu, G. (2010). *İlköğretimde okul-aile-iletişim etkinlikleri: öğretmen ve veli görüşleri*. Yüksek lisans tezi. Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Boydak, H.A. (2004). *Lider Öğretmen.* İstanbul: Beyaz Yayınları.

Bracke, D. & Corts, D. (2012). Parental involvement and the theory of planned behavior. *Education*, 133(1), 188-201.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Cemaloğlu, N. ve Duran, A. (2020). Sosyal, kültürel, ahlaki bir sistem ve topluluk olarak okul. Özdemir, M.Ç. ve Bingöl, A.S. (Ed.). *Eğitim sosyolojisi* içinde (s. 248-275). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Ceylan, M. ve Akar, B. (2010). Ortaöğretimde okul-aile işbirliği ile ilgili öğretmen ve veli görüşlerinin incelenmesi (Karacasu lisesi örneği). *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 2, 43-64.

Cömert, D. ve Güleç, H. (2004). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımının önemi: öğretmen-aile-çocuk ve kurum. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 132-145.

Çalık, C. (2007). Okul-çevre ilişkisinin okul geliştirmedeki rolü: Kavramsal bir çözümleme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 27(3), 123-139.

Çalışkan, N. ve Ayık, A. (2015). Okul aile birliği ve velilerle iletişim. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *1*(2), 69-82.

Çayak, S. (2013). Öğretmen-Veli İş Birliği ile İlkokul Öğrencilerinin Sınıf İçindeki İstenmeyen Davranışları Arasındaki İlişki, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çelenk, S. (2003). Okul başarısının ön koşulu: okul aile dayanışması. *İlköğretim online E-Dergi*, 2(2), 28-34.

Çelik, N. (2005). *Okul-Aile İlişkilerinde Yaşanan Sorunlar*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi.

Çelikten, M., Şanal, M. ve Yeni, Y. (2005/2). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 207-237.

Çınkır, Ş. ve Nayır, F. (2017). Okul aile işbirliği standartlarına ilişkin veli görüşlerinin incelenmesi (Examining parent opinions about school-parents cooperation standards).

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 32(1), 245-264. doi: 10.16986/HUJE.2016015709.

Çubukçu, Z., Özenbaş, D.E., Çetintaş, N., Satı, D. ve Şeker, Ü.Y. (2012). Yönetici, öğretmen, öğrenci ve veli gözünde öğretmenin sahip olması gereken değerler. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*. 2(1), 25-37.

Dam, H. (2008). Öğrencinin okul başarısında aile faktörü. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(14), 75-99.

Demir, B. (2022). *Okul-aile iş birliğine ilişkin öğrenci, öğretmen ve veli görüşleri.* Yüksek lisans tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Dilekmen, M. (2008). Etkili eğitim için etkili öğretmenlik. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 213-221.

Doğan, E. (1995). *Ankara Merkez İlçelerindeki Okullarda Okul-Aile İletişiminin Engelleri.* Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Doğan, Ş. Ö. (2018). İlköğretim 1. kademedeki okul-aile işbirliği ile ilgili öğretmen ve veli görüşleri (Ağrı ili örneği). Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağrı.

Eğmez, C. F. K. (2008). *Okul öncesi eğitim kurumlarında ailenin eğitime katılımı (Kocaelinde beş anaokulunda yapılan araştırma).* Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi.

Erakın, B. (2019). *Ortaokullarda veli-okul iş birliği: çoklu durum çalışması*. Yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erbil, D. G. ve Kocabaş, A. (2019). Sınıf öğretmenlerinin eğitimde teknoloji kullanımı, tersine çevrilmiş sınıf ve işbirlikli öğrenme hakkındaki görüşleri. *İlköğretim Online E-Dergi*, 18(1), 31-51. doi: 10.17051/ilkonline.2019.527150.

Erdoğan, Ç. ve Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi (Educational Administration: Theory and Practice),* 16(3), 399-431.

Ereş, F. (2010). Öğrenci-veli-okul sözleşmesi üzerine bir araştırma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi,* 16(1), 5-24.

Ergin, D. Y. & Kurum, G. (2013). Okul yönetiminde aile katılımı ölçeğinin geliştirilmesi. V. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi Kitabı, 2329-2341.

Ersoy, G. K. & Demir, M. K. (2022). Veli toplantılarının verimliliğine ilişkin veli görüşleri. *Gelecek Vizyonlar Dergisi*, 6(1), 20-30. doi: 1029329/futvis.

Fidan, M. (2020). Covïd-19 belirsizliğinde eğitim: ilkokulda zorunlu uzaktan eğitïme ilişkin öğretmen görüşleri. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 24-43.

Gelişli, Y. (2017). Sınıf yönetiminde aile ile işbirliği. Özdemir, M.Ç. (Ed.). *Sınıf yönetimi* içinde (s.45-74). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Genç, S. Z. (2005). İlköğretim 1. kademedeki okul-aile işbirliği ile ilgili öğretmen ve veli görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 227-243.

Gül, E. (2007). *Eğitimde çocuk başarısı için okul aile işbirliği*. Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gümüşeli, A. İ. (2004). Ailenin katılım ve desteğinin öğrenci başarısına etkisi. *Özel Okullar Birliği Bülteni,* 2(6), 14-17.

Güneş, H. (2016). *Okul-çevre ilişkileri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri felsefe-yöntem-analiz.* Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Gökalp, A., Uluçınar, U., Değirmenci, N. ve Yüksel, K. (2021). Öz denetim ile sorumluluk arasındaki ilişki üzerine bir araştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), 715-726. doi: 10.17494/ogusbd.

Gökçe, E. (2000). İlköğretimde okul aile işbirliğinin geliştirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(7), 204-209.

Hafizi, A. & Papa, M. (2012). Improving the quality of education by strengthening the cooperation between schools and families. *Problems of Education in the 21st Century*, *42*, 38.

Hampden-Thompson, G. & Galindo, C. (2017). School–family relationships, school satisfaction and the academic achievement of young people. *Educational Review*, *69*(2), 248-265. doi:10.1080/00131911.2016.1207613.

Hatipoğlu, A., ve Kavas, E. (2016). Veli yaklaşımlarının öğretmen performansına etkisi. *İnsan ve toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 1012-1034.

Işık, H. (2007). *Okulöncesi eğitim kurumlarında gerçekleştirilen okul-aile işbirliği çalışmalarının anne-baba görüşlerine dayalı olarak incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

İnci, Ş. (2015). *Yapılandırmacı yaklaşıma göre tasarlanan ilköğretim programında velilerin rollerini yerine getirme düzeyi (Ankara ili-Polatlı ilçesi örneği).* Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Jacobs, B. A. (2008). *Perspectives on parent involvement: How elementary teachers use relationships with parents to improve their practice*, Unpublished Dissertation, University of Maryland.

Kandemir, E. (2010). *İlköğretim okullarındaki okul aile birliklerinin işleyişinde karşılaşılan sorunlar (Kayseri ili örneği).* Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kara, C. (2007). *Denizli ilköğretim okullarında okul-çevre ilişkileri üzerine öğretmen görüşleri*. Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karakuş, Y. (2003). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin yapısalcı öğretmen rollerine sahip olma düzeylerinin belirlenmesi (Adapazarı örneği).* Yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karataş, K. (2020). Öğretmenlik mesleğine kuramsal bir bakış. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(17), 39-56.

Kebeci, S. (2006). *Okul aile birliğinin okul performansı üzerindeki rolü*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Keçeli-Kaysılı, B. (2008). Akademik başarının arttırılmasında aile katılımı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 9(01), 69-83.

Kılıç, Z. (2019). Sınıf öğretmenlerinin ve anne-babaların gözünden okul aile işbirliği. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 525-558. doi:10.17494/ogusbd.

Kıvrak, Z. ve Yıldırım, K. (2020). Öğretmenlerin gözünden ilkokul birinci sınıf öğrencilerin okuma yazma becerilerini öğrenme süreçlerine ailelerin katılımı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi,* 8(2), 447-468.

Koçyiğit, S., Angın, E.T. ve Kayılı, G. Okul öncesi öğretmenlerinin okul-aile iletişimine ilişkin algıları.

Kotaman, H. (2008). Türk ana babalarının çocuklarının eğitim öğretimlerine katılım düzeyleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 135-149.

Kurt, K., Kandemir, M. A. ve Çelik, Y. (2021). Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitime ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 88-103.

Kuzgun, Y. (1972). Kendini gerçekleştirme.

Kuzgun, Y. (2000). *Rehberlik ve psikolojik danışma*, Ankara: ÖSYM Yayınları

Küçüker, E. (2019). Eğitimin yönetsel temelleri. Tanrıöğen. A ve Sarpkaya, R. (Ed.). *Eğitim bilimine giriş* içinde (s. 155-182). Ankara: Anı Yayıncılık.

Majola, J. (2008). *The role of the school management in the promotion of parental involvement in township schools in George.* Magister Educationis, Nelson Mandela Metropolitan University.

McKeon, D. & Malarz, L. (1991). School Based Management: What Bilingual and ESL Program Directors Should Know. Program Information Guide Series No. 5.

Milli Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliği, (2005). T.C. Resmi Gazete, 25831, 31 Mayıs 2005.

Nuryyeva, A. ve Yalçın, O. M. (2022). Ortaokul öğretmenlerinin öğrenci velilerinden beklentileri. *Öğretmen Eğitimi ve Öğretim,* 3(2), 63-80.

Ogan, M. (2000). *Okul aile birliği ile ana-baba iletişimi ve velilerin eğitim beklentisi,* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Oğuz, O. (2008). *Öğretmen aile işbirliğinin öğrenci başarısına etkisi.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Oğuzkan, F. (1971). *Öğretmenliğin üç yönü.* Ankara: Milli Eğitim Basımevi

Ok, S. (2016). Öğretmen ve ailelere göre okul öncesi eğitimde okul-aile işbirliğinin önemi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 8(32), 61-80.

Oktay, A. (2020). Eğitimin tanımı, özellikleri ve eğitimle ilgili temel kavramlar. *Eğitime giriş*. (ss. 2-18) Ankara: Pegem Yayıncılık.

Orell, M. & Pihlaja, P. (2020). Cooperation between home and school in the Finnish Core Curriculum 2014. *Nordic studies in education*, *40*(2), 107-128.

Öcal, S. (2009). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin ev ödevlerine yönelik tutumlarının oluşmasında ailelerin ve öğretmenlerin rolü.* Yüksek lisans tezi. Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Öksüz, Y. (2002). Ergenin kişilik gelişiminde ebeveynin rolü. *Milli Eğitim Dergisi,* Sayı:155-156, 135-140.

Öntaş, T. (2019). Öğretmen liderliği (13.Bölüm). S. Demirdağ. (Ed.) içinde, Sınıf Yönetimi (ss.292-309). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Özcan, M. (2021). Ortaokul öğrencilerinin sosyal sorumluluk düzeyleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 25(1), 291-302.

Özdemir, Y. (2018). *Okul-aile işbirliğinin geliştirilmesine yönelik yönetici görüşleri.* Yüksek lisans tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özdoğru, M. (2021). COVID-19 sürecinde değişen veli rolleri. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 35-50.

Özel, E. ve Zelyurt, H. (2016). Anne baba eğitiminin aile çocuk ilişkilerine etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, (36), 9-34. doi: 10.21560/spcd.60151.

Özgan, H. ve Aydın, Z. (2010). Okul-aile işbirliğine ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşleri. 9. *Ulusal sınıf öğretmenliği eğitimi sempozyumu*, 20(22), 802-811.

Pancu, D. C. & Bocos, M. (2016). Strategies for Improving School–Family Cooperation in the Romanian Primary Educational System. *The European Proceedings of Social & Behavioural Sciences EpSBS, XVIII*, 481-486. doi: 10.15405/epsbs.2016.12.59.

Porsuk, A. (2010). *Denizli merkez ilköğretim okullarındaki okul aile ilişkilerinde karşılaşılan sorunlar üzerine yönetici görüşleri.* Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

PTA, (2023). Parent Teacher Association, History Section, https://www.pta.org/home/About-National-Parent-Teacher-Association/Mission-Values/National-PTA-History (19.01.2023)

Rogers, M. A., Theule, J., Ryan, B. A., Adams, G. R., & Keating, L. (2009). Parental involvement and children's school achievement: Evidence for mediating processes. *Canadian Journal of School Psychology*, *24*(1), 34-57. doi: 10.1177/0829573508328445.

Sabancı, A. (2011). Eğitimin temel kavramları. Toprakçı, E. (Ed.). *Eğitbilime giriş* içinde (s. 13-37). Ankara: Ütopya Yayınevi.

Saraçoğlu, M. (2002). *Etkin Sınıf Yönetimi, Öğrenci-Öğretmen-Veli Üçgenini Sınıf Yönetimine Etkisi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sarıtaş, M. (2020). Öğretmen-veli görüşmelerinin yönetimi. Şişman, M. ve Turan, S. (Ed.). *Sınıf yönetimi* içinde (s.209-226). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Sarıtaş, M. (2006). Öğretmen veli görüşmelerinin yönetimi. Şişman, M. ve Turan, S. (Ed.). *Sınıf yönetimi* içinde (s.153-166). Ankara: Pegem Yayıncılık.

Saygı, H. (2021). Covid-19 pandemi uzaktan eğitim sürecinde sınıf öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, *7*(2), 109-129. doi: 10.51948/auad.841632.

Sugeçti, F. (2019). *Yaşam boyu öğrenme çerçevesinde ilkokulda ailelerin eğitim sürecine katılımının öğrenci başarısına katkısına yönelik bir inceleme.* Yüksek lisans tezi, Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Sünbül, A.M. (1996). Öğretmen niteliği ve öğretimdeki rolleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, *8*(8), 597-608.

Şahan, M.A. (2011). *İlköğretim okullarında öğrencisi olan velilerin yönetici ve öğretmenlerden beklentileri.* Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şahin, A. (2011). Öğretmen algılarına göre etkili öğretmen davranışları. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 12(1), 239-259.

Şahin, S. (2003). Okul merkezli yönetim uygulamaları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 36(36), 582-605.

Şahin, S. (2019). *İlköğretim 1. sınıfta okuma ve yazma eğitimine ailenin katkı düzeyinin belirlenmesi*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi.

Şad, S. N. (2012). Investigation of Parental Involvement Tasks as Predictors of Primary Students' Turkish, Math, and Science & Technology Achievement. *Eurasian Journal of Educational Research, 48*, 135-154.

Şengönül, T. (2019). Anne-baba ilgisinin çocukların okul başarısı üzerindeki etkisi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *17*(04), 268-292. doi: 10.18026/cbayarsos.549463.

Şişman, M. (2020). *Eğitimde mükemmellik arayışı etkili okullar*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Şimşek, H., ve Tanaydın, D. (2002). İlköğretimde veli katılımı: öğretmen-veli-psikolojik danışman üçgeni. *İlköğretim Online E-Dergi*, 1(1), 12-16.

Topcu, İ. (2013). *Okulu geliştirmede velinin rolü (Sivas il merkezinde bir durum çalışması).* Doktora tezi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Ünal, A., Yıldırım, A. ve Çelik, M. (2010). İlköğretim okulu müdür ve öğretmenlerinin velilere ilişkin algılarının analizi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (23), 261-272.

Ünal, F. (2020). Aile eğitiminde ebeveyn hakları ile ilgili yasalar ve etik kurallar. Temel, Z.F. (Ed.). *Aile eğitimi ve erken çocukluk eğitiminde aile katılım çalışmaları* içinde (s. 85-122). Ankara: Anı Yayıncılık.

Wai-Cook, M. S. S. (2020). The Reality of Home-Based Learning during COVID-19: Roles of Parents, Teachers, and School Administration in Promoting Self-Directed Learning. *Journal of School Administration Research and Development*, *5*, 86-92.

Yantoro, Y. & Istofa, D. N. (2020). Home-School Partnership: How do Indonesian elementary school principals perceive it?. *Indonesian Research Journal in Education| IRJE|*, 105-119.

Yavuz, Y. (2011). Biçimlendirici eğitim sistemi. *Eğitim bilimine giriş*. (ss.15-60) İzmir: Dinozor Kitabevi.

Yeşilyurt, N. (2006). *İlköğretimde sınıf içi öğretmen rollerine ilişkin öğretmen görüşleri.* Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, E., Güner, B., Mutlu, H., Doğanay, G. ve Yılmaz, D. (2020). *Veli algısına göre pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinin niteliği*. Konya: Palet Yayınları.

Yiğit, B. ve Bayrakdar, M. (2016). Okul-çevre ilişkileri. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Yöndem, Z.D. (2011). Eğitimin psikolojik temelleri. Toprakçı, E. (Ed.). *Eğitbilime giriş* içinde (s.169-207). Ankara: Ütopya Yayınevi.

Elektronik Kaynaklar

URL 1: MEB. (1973). Milli Eğitim Temel Kanunu. https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739-20140206.pdf (Erişim: 18 Ocak 2023).

URL 2: Türk Dil Kurumu Eğitim Terimleri Sözlüğü "Öğretmen". https://sozluk.gov.tr (Erişim: 18 Ocak 2023).

EKLER

EK 1. ÖĞRENCİNİN AKADEMİK ÖZGEÇMİŞİ

Kişisel Bilgiler			
Adı ve Soyadı	Gülden Babaoğlan Öztürk		
E-postası/Web Sayfası			
Bildiği Yabancı Diller			
Uzmanlık Alanı	Okul Öncesi Öğretmenliği		
Öğrenim Bilgileri			
	Üniversite	Bölüm	Yıl
Lisans	Dokuz Eylül Üniversitesi	Okul Öncesi Öğretmenliği	2014-2018
Tez Başlığı	Öğretmen ile Velilerin Okul-Aile İlişkilerindeki Rol ve Sorumlulukları		
Tez Danışmanı	Prof.Dr. Semiha Şahin		
Akademik Eserler			
Alanıyla İlgili Bilimsel Kuruluşlara Üyelikler			
Alanıyla İlgili Aldığı Ödüller			

EK 2. Uygulama İzinleri

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-12018877-604.01.02-26204540 09/06/2021
Konu : Araştırma İzni
Gülden BABAOĞLAN ÖZTÜRK

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarihli ve 81576613-10.06.02-E.1563890 sayılı yazısı (Genelge 2020/2).
b) Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlüğünün 27.04.2021 tarihli ve 48793 sayılı yazısı.

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Deneticiliği Yüksek Lisans Programı öğrencisi Gülden BABAOĞLAN ÖZTÜRK' ün, "Okul-Aile İlişkilerinde Öğretmenler ile Velilerin Rol ve Sorumlulukları" konulu çalışmasını Müdürlüğümüze bağlı ekli listede belirtilen okullarda uygulama isteği ilgi (b) yazıda belirtilmektedir.

Söz konusu ölçeklerin uygulanmasının, Müdürlüğümüze bağlı ekli listede belirtilen okullarda 2020-2021 eğitim öğretim yılında eğitim öğretimi aksatmayacak ve eğitim kurumu yöneticilerinin uygun gördüğü şekilde yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Dr. Ömer YAHŞİ
Milli Eğitim Müdürü

OLUR
Erhan GÜNAY
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1-Araştırma Değerlendirme Formu (1 Sayfa)
2-Anket Formları (5 Sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Adres : Fevzipaşa mh. 452 sk. no:15 konak/ İZMİR
Belge Doğrulama Adresi : https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys
Bilgi için: Dudu ALP Bilgisayar İşletmeni
Telefon No
E-Posta:
Kep Adresi :
Unvan : Bilgisayar İşletmeni
İnternet Adresi: Faks:
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. http://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden 396d-27a7-30ae-ad03-8fc6 kodu ile teyit edilebilir.

EK 3. OKUL İZİNLERİ

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Gülden BABAOĞLAN ÖZTÜRK
Kurumu / Üniversitesi	DEÜ- Eğitim Bilimleri Enstitüsü/Eğitim Yönetimi ve Deneticiliği Yüksek Lisans Programı
Araştırma Yapılacak İller	İzmir
Araştırma Yapılacak Eğitim Kurumu ve Kademesi	Ekli listede belirtilen okullar
Araştırmanın Konusu	Okul-Aile İlişkilerinde Öğretmenler ile Velilerin Rol ve Sorumlulukları
Üniversite / Kurum Onayı	---
Araştırma/Proje/Ödev/Tez Önerisi	Okul-Aile İlişkilerinde Öğretmenler ile Velilerin Rol ve Sorumlulukları
Veri Toplama Araçları	Okul-Aile İlişkilerinde Öğretmenler ile Velilerin Rol ve Sorumlulukları İsimli Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu(Öğretmen Versiyonu) Okul-Aile İlişkilerinde Öğretmenler ile Velilerin Rol ve Sorumlulukları İsimli Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu(Veli Versiyonu)
Görüş İstenilecek Birim/Birimler	-----

KOMİSYON GÖRÜŞÜ

İlgi: Milli Eğitim Bakanlığının 21/01/2020 tarihli ve 1563890 sayılı Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri konulu 2020/2 sayılı Genelgesi.

Genelge gereğince; araştırma başvurusu olması gereken nitelikler açısından incelenmiş olup araştırmanın 2020-2021 öğretim yılında, eğitim öğretimin başlamasıyla, eğitim öğretimi aksatmayacak ve eğitim kurumları yöneticilerinin uygun gördüğü şekli ile yapılmasına oybirliği ile karar verilmiştir.

Komisyon Kararı	Oybirliği ile alınmıştır.
Muhalif Üyenin Adı ve Soyadı: ----	**Gerekçesi; ----------**

KOMİSYON

02/06/2021

RÜZGAR Şube Müdürü	Nurdan MARAL Öğretmen	Ceylan AYDIN Öğretmen	KAYIŞ Öğretmen	Selahattin ANIK Öğretmen	Sibel GÜLTEKİN Öğretmen

EK 4. GÖRÜŞME FORMLARI

EK-1/a

"Okul-Aile İlişkilerinde Öğretmenler ile Velilerin Rol ve Sorumlulukları" İsimli Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (Öğretmen Versiyonu)

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Cinsiyet:	Kadın ( ) Erkek ( )
Yaşınız:	
Branşınız:	
Eğitim Durumunuz:	

1)Sizce okul-aile arasında nasıl bir ilişki var? Kendi tecrübelerinizden yararlanarak açıklar mısınız?

Öğrenci ve veli Öğretmen Okul

2)Sizce kaliteli öğretmen-veli ilişkisi öğrencilerin akademik performanslarını etkilemesi konusunda ne düşünüyorsunuz?

-Hangi bakımlardan?

3)Şuanda çalışmakta olduğunuz kurumda veli-öğretmen arasındaki iletişim nasıldır?

-Kolaylıkla velilere ulaşabiliyor musunuz? -Hangi yollarla ulaşabiliyorsunuz?
-Size veliler kolaylıkla ulaşabiliyor mu? -Hangi yollarla ulaşabiliyorlar?
-İletişim biçimi ve sıklığı nasıl olmalı?
-İletişim biçimi nasıl geliştirilebilir?

4)Öğretmen-veli ilişkilerindeki sorunların nedenleri nelerdir?

pandemi döneminden önce pandemi döneminde

5)Size göre okul-aile ilişkilerinde velilere düşen rol ve sorumluluklar nelerdir?

pandemi döneminden önce pandemi döneminde

6)Tecrübelerinize göre olması gereken (daha iyisi böyle olur diye düşündüğünüz) öğretmen-veli ilişkisi nasıl olmalıdır ?

Öğretmen açısından Veli açısından

-Bu konuda okuma ve araştırma yapıyor musunuz? Nasıl?

7) Ebeveynlerden hangisi öğretmen ve okulla daha çok iletişime geçiyor?

-Nedeni ne olabilir?

8)Okul müdürü, öğretmenlerin velileri ile olan ilişkilerinde destekleyici rol üstleniyor mu?

Evet,nasıl? Hayır,ne yönden?

EK-1/b

"Okul-Aile İlişkilerinde Öğretmenler ile Velilerin Rol ve Sorumlulukları" İsimli Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (Veli Versiyonu)

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Cinsiyet:	Kadın ( ) Erkek ( )
Yaşınız:	
Eğitim Durumunuz:	
Statü (Anne/Baba):	
Mesleğiniz:	

1))Sizce okul-aile arasında nasıl bir ilişki var? Kendi tecrübelerinizden yararlanarak açıklar mısınız?

Öğrenci ve veli Öğretmen Okul

2) Sizce kaliteli öğretmen-veli ilişkisi öğrencilerin akademik performanslarını etkilemesi konusunda ne düşünüyorsunuz?
-Hangi bakımlardan?

3)Okul-aile ilişkilerinde veli ile öğretmen arasındaki iletişim şekli mevcut durumda nasıldır?

-Kolaylıkla öğretmenlere ulaşabiliyor musunuz? -Hangi yollarla ulaşabiliyorsunuz?
-Size öğretmenler kolaylıkla ulaşabiliyor mu? -Hangi yollarla ulaşabiliyorlar?
-İletişim biçimi ve sıklığı nasıl olmalı?
-İletişim biçimi nasıl geliştirilebilir?

4)Siz ve öğretmen ilişkilerindeki sorunların nedenleri nelerdir?

pandemi döneminden önce pandemi döneminde

5)Size göre okul-aile ilişkilerinde öğretmenlere düşen rol ve sorumluluklar nelerdir?

pandemi döneminden önce pandemi döneminde

6) Tecrübelerinize göre olması gereken (daha iyisi böyle olur diye düşündüğünüz) öğretmen-veli ilişkisi nasıl olmalıdır ?

Öğretmen açısından Veli açısından

-Bu konuda okuma ve araştırma yapıyor musunuz? Nasıl?

7) Ebeveynlerden hangisi öğretmen ve okulla daha çok iletişime geçiyor?

-Nedeni ne olabilir?

8)Okul müdürü, öğretmenlerin velileri ile olan ilişkilerinde destekleyici rol üstleniyor mu?

Evet,nasıl? Hayır,ne yönden?

EK 5. BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

EK-3 Tarih: 15.03.2021

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ETİK KURULU

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Bu formun amacı katılmanız rica edilen araştırma ile ilgili olarak sizi bilgilendirmek ve katılmanız ile ilgili izin almaktır.

Bu kapsamda" Öğretmen ile Velilerin Okul-Aile İlişkilerindeki Rol ve Sorumlulukları "başlıklı araştırma " Gülden BABAOĞLAN ÖZTÜRK " tarafından **gönüllü katılımcılarla** yürütülmektedir. Araştırma sırasında sizden alınacak bilgiler gizli tutulacak ve sadece araştırma amaçlı kullanılacaktır. Araştırma sürecinde konu ile ilgili her türlü soru ve görüşleriniz için aşağıda iletişim bilgisi bulunan araştırmacıyla görüşebilirsiniz. Bu araştırmaya **katılmama** hakkınız bulunmaktadır. Aynı zamanda çalışmaya katıldıktan sonra çalışmadan **çıkabilirsiniz.** Bu formu onaylamanız**, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz** anlamına gelecektir.

Araştırmayla İlgili Bilgiler:

Araştırmanın Amacı: İlkokul öğretmenleri ile velilerinin okul-aile ilişkilerindeki rol ve sorumlulukları hakkında hangi düzeyde bilgi sahibi oldukları ve bu rol ve sorumlulukların yerine getirilmesi hakkındaki görüşlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Araştırmanın Nedeni: İlkokul öğretmenleri ile velilerinin okul-aile ilişkilerindeki rol ve sorumlulukları hakkında hangi düzeyde bilgi sahibi oldukları, bu rol ve sorumlulukların yerine getirilmesi hakkındaki düşüncelerinin eğitime olan etkililiği konusunda farkındalık yaratma

Süresi: 2020-2021 Eğitim-öğretim yılı

Araştırmanın Yürütüleceği Yer: İzmir ili Bayraklı İlçesi İlkokulları

Çalışmaya Katılım Onayı:

Katılmam beklenen çalışmanın amacını, nedenini, katılmam gereken süreyi ve yeri ile ilgili bilgileri okudum ve gönüllü olarak çalışma süresince üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma ile ilgili ayrıntılı açıklamalar sözlü olarak araştırmacı tarafından yapıldı. Bu çalışma ile ilgili faydalar ve riskler ile ilgili bilgilendirildim.

Bu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının (Islak imzası ile)

Adı-Soyadı:
İmzası:

Araştırmacının

Adı-Soyadı:Gülden Babaoğlan Öztürk
e-posta: ş

İmzası:

